د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

رياضي

دوهم ټولګی

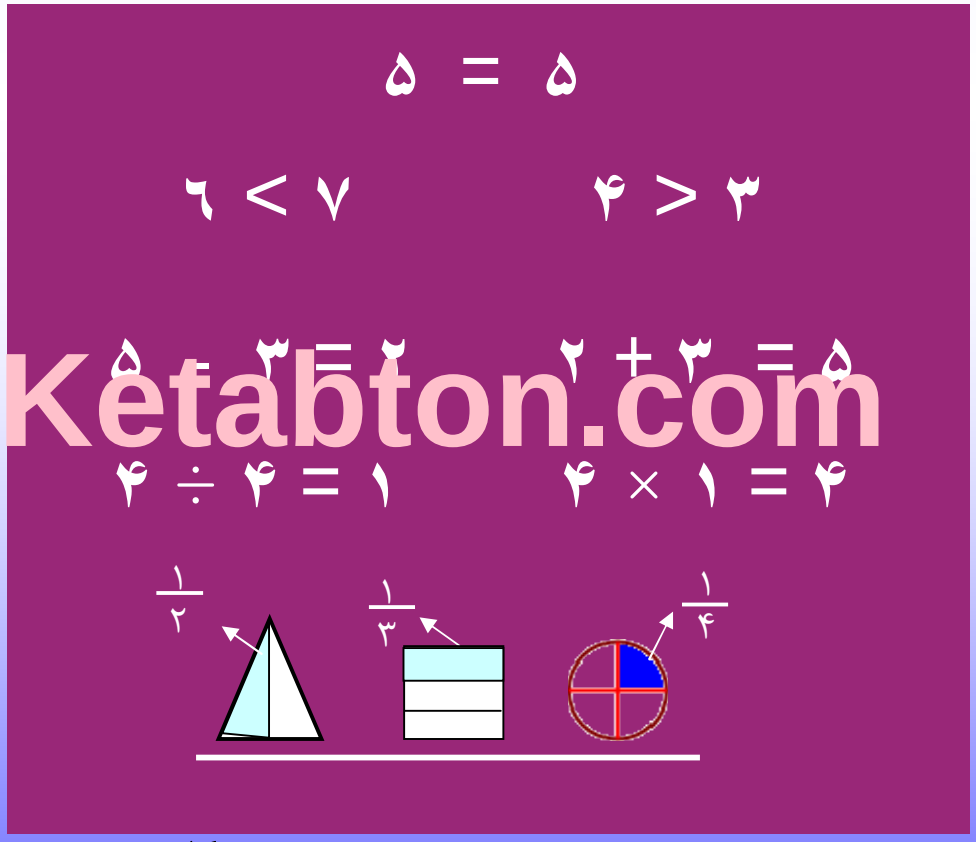

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري.
په بازار کې يې اخيستنه او خرڅونه په کلکه منع
ده. له سرغړونکو سره قانوني چلند کيږي.

ISBN 978-9936-25-159-5

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمېټې

لیکوالان:

سرمؤلف عبدالکبیر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي د دیپارتمنت آمر.

سرمؤلف نظام الدین د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي د دیپارتمنت غړی.

تایید او مطالعه:

ملي شورا:

د ولسي او مشرانو جرګو د دیني، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

پوهنې وزارت:

شاه آغاسي د ښوونکې د روزنې علمي غړی.

ژباړونکی: سرمؤلف نظام الدین.

محمد عزیز تحریک د پښتو دیپارتمنت آمر، ادیتور.

د کابل ښار د پوهنې ریاست:

عبدالکریم د استقلال د لیسې استاد.

د محتوا، دیني او سیاسي فرهنګي برخو د څېړنې او بررسۍ کمیټه:

۱ - دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

۲ - محمد آصف ننګ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئیس

د تدقیق، تصحیح او څارنې کمیسیون:

دکتور عبدالغفور غزنوي د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معین- د کمیسیون رئیس.

د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.- غړی

سید محمود خلیق د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی- غړی

کمپوز او ډیزاین:

حمیدالله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی — دا عزت د هـــر افغان دی

کور د سولې کور د تورې — هر بچي يې قهرمـــان دی

دا وطن د ټولو کـور دی — د بلوڅـــو د ازبکـــو

د پښتـــون او هزاره وو — د ترکمنـــو د تاجکـــو

ورسره عرب، گوجـــر دي — پامېـــريان، نورستانيـــان

براهوي دي، قزلباش دي — هم ايمـــاق، هم پشـه يان

دا هيـــواد به تل ځليږي — لکـــه لمـــر پر شنه آسمـان

په سينـــه کې د آسيـــا به — لکـــه زړه وي جـــاويدان

نوم د حق مودی رهبـــر — وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پېغام

گرانو استادانو، ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کیږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه گرځیدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده‌کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوړو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

گڼه	عنوانونه	مخ
	لومړي فصل: له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمیرل او ترتیب کول	
۱	د عدد مفهوم	۱
۲	متناوب شمېرل (دوه، دوه،پنځه، پنځه.. زیاتول).....	۳
۳	دعدد دمفهوم تمرین	٦
۴	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول	۸
۵	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب	۱۰
٦	د متناوب شمېرلو مشق او تمرین	۱۱
۷	مخ کې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ	۱۲
۸	توصیفي یا ترتیبي عددونه	۱۴
	دوهم فصل: له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قیمت او عملیي	
۹	د مقامي قیمت مفهوم	۱۵
۱۰	د عددونو جمع او تفریق تر۹۹ پورې	۱۷
۱۱	د جمعې په عملیي کې د بدلون (تبدیلی) قانون	۱۹
۱۲	د جمعې د درېو جزو جمع کول	۲۳
۱۳	تفریق	۲۵
۱۴	تفریق عبارتي پوښتنې	۲۷
۱۵	دجمعې اوتفریق ترمنځ اړیکې	۲۹
۱٦	دجفت اوتاق ترمنځ اړیکې	۳۰
	درېیم فصل: د دوه رقمي عددونو جمع	
۱۷	د یوه رقمي عدد جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري.	۳۵
۱۸	ددوو، دوه رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري	۳۷
۱۹	دجمعې د درېو جز جمع کول چې حاصل ولري.....	۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفريق

۲۰- له دوه رقمي عدد څخه د يوه رقمي عدد تفريق کول چې په هغه کې پور (قرض) اخيستل دي ۴۴

۲۱- له دوه رقمي عددونوڅخه ددوه رقمي عدد تفريق (د پور اخستلو په صورت کې)۴٦

۲۲- د جمعې او تفريق د عمليو آزمويل د يوبل په واسطه..... ۵۱

۲۳- د تفريق د عملیې آزموينه ۵۲

۲۴- د عددونو جمع کول د چوت په واسطه ۵۳

۲۵- د عددونو تفريق د چوت په واسطه ۵۵

پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

۲٦- له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل..... ۵۷

۲۷- لس ګوني (لسيز) اوسلګوني (سليز) ۵۸

۲۸- سليز، لسيز او يويز ٦۰

۲۹- تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت ٦۳

۳۰- مخ کې، وروسته، منځ کې ٦۷

۳۱- د عددونو پرتله ٦۸

۳۲- د عددونو ترتيب نظر په مقامي ارزښت سره ٦۹

شپږم فصل : د درې رقمي عددونو جمع اوتفريق

۳۳- د څو سل ګونو جمع کول ۷۲

۳۴- د يوه درې رقمي عدد جمع کول له يوه دري رقمي عدد سره چې د يويز اوسليز رقمونه يې صفر وي..... ۷۴

۳۵- د درې رقمي عددونو جمع کول ۷۵

۳٦- د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري..... ۷۷

۳۷- د درې رقمي عددونو تفريق د قرض(پور) اخستلوپرته..... ۸۰

۳۸- د درې رقمي عددونو تفريق په پور(قرض) اخستلو سره .. ۸۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹- د یوه درې رقمي عدد تفریق د یوه درې رقمي عدد څخه چې یویز او لسیز یې صفر وي ۸۴

اووم فصل: د عددونو د ضرب او ویش عملیې

۴۰- د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوي ولري (تکراري جمع) ۸۹

۴۱- د ضرب نښې ۹۱

۴۲- د کارتونو جوړول..... ۹۴

۴۳- په ضرب کې د بدلون خاصیت ۹۶

۴۴- په عمودي شکل ضرب کول ۹۸

۴۵- د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عملیې کارول ۱۰۰

۴۶- د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه..... ... ۱۰۱

۴۷- د یوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې..... ۱۰۴

۴۸- د شکلونو په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه ۱۰۷

۴۹- د ضرب په عملیه کې د (۰) صفر خاصیت ۱۰۸

۵۰- د ګروپونو جوړول ۱۰۹

۵۱- د مساوي ګروپونو جوړول ۱۱۱

۵۲- وېش ۱۱۳

۵۳- د ضرب او وېش ترمنځ اړیکې (رابطه)..... ۱۲۰

۵۴- د یوه عدد وېشل په خپل عدد باندې ۱۲۱

۵۵- د یوه عدد وېشل په (۱) باندې ۱۲۲

اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه

۵۶- غیر معیاري واحدونه ۱۲۳

۵۷- معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر) ۱۲۴

۵۸- د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه ۱۲۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل: هندسه

۵۹- د هندسي شکلونو پېژندنه ۱۲۸

لسم فصل: د کسر پېژندل په عملي توګه

٦۰- په هندسي شکلونو کې کسر ۱۳۳

٦۱- د يوې کسري برخې ښوونه ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل
له (۱–۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول
لومړی لوست
د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو اولیکلو تقویت.

۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
صفر	یو	دوه	درې	څلور	پنځه	شپږ	اووه	اته	نه	لس

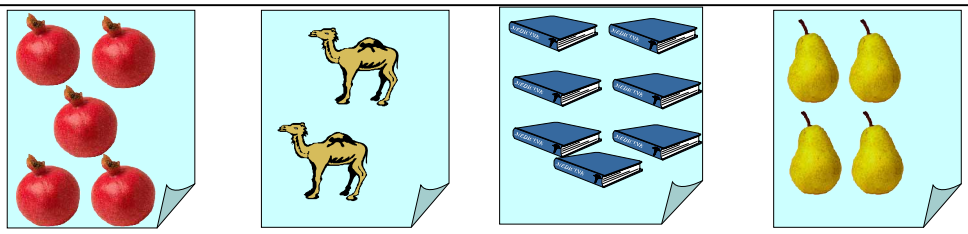

_____ _____ _____ _____

په لاندې هرچوکاټ کې څو شکلونه دي؟

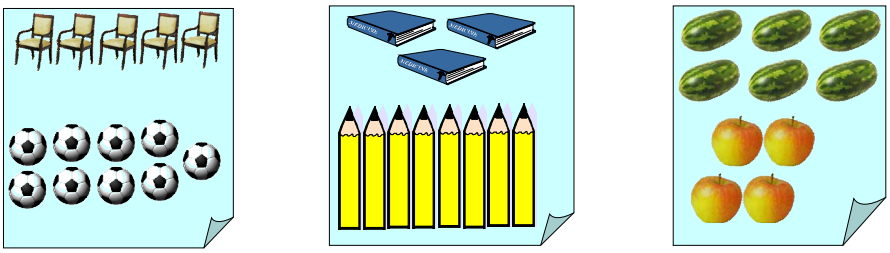

_____ هندوانې _____ کتابونه _____ څوکۍ ګانې

_____ مني _____ پنسلونه _____ توپونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱– کوم ډول میوه زیاته ده؟ هندوانې مني.

۲–کوم یو یې لږ دي؟ پنسلونه توپونه.

۳– کوم یو یې ډېر زیات دي؟ څوکۍ ګانې کتابونه مني

۴– کوم یو یې ډېر زیات دي؟ کتابونه څوکۍ ګانې پنسلونه

۵– ستاسو په ټولګي کې څوتنه نجونې دي؟ _____

۶– ستاسو په ټولګي کې څو تنه هلکان دي؟ _____

۷– کوم یو یې د هغو څخه لږ شمېر لري؟ نجونې هلکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

په هر چوکاټ کې د شیانو شمېر حساب کړئ، اووروسته د لارښود په ډول کار وکړئ.

۱– د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه رسم کړئ او وواياست چې ټول څو شکلونه دي؟

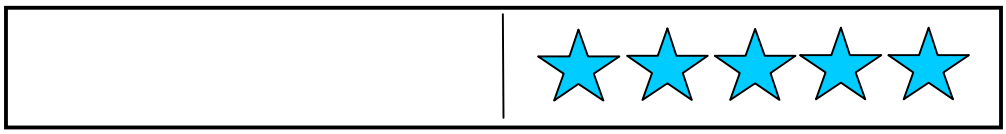

۲– د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ اوهغه ټول حساب کړئ او شمېر یې ولیکئ.

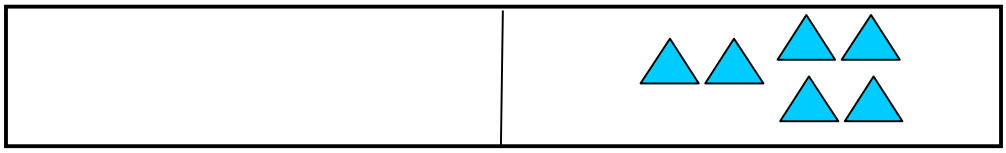

۳– د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر رسم کړئ. ټول حساب کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

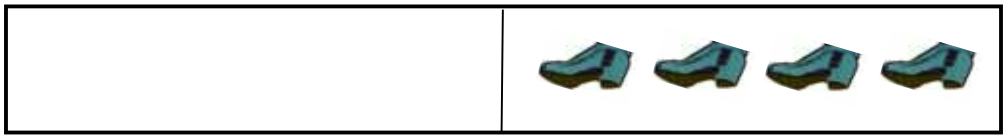

۴– د خپلې خوښې یو شکل چې له ٦ څخه زیات خو له ۱۰ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.... زیاتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید متناوب شمېرل زده کړي.

۱- د خپلو ټولګیوالو له سترګو څخه په کار اخیستوسره ۲،۲ زیات کړئ او عددونه یې ولیکئ.

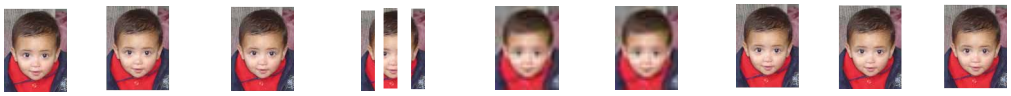

۲ ۴ ۶ ___ ___ ___ ___ ___ ___

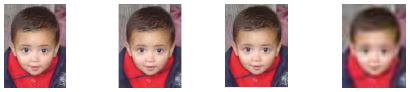

ټولې___ سترګې ___ ___ ___ ___

څوګوتې؟

۲- د خپلو ټولګیوالود لاسد ګوتو د ۵ په زیاتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ویې لیکئ.

ټولې... ګوتې

۵ ۱۰ ۱۵ ___ ___ ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښي خوا څخه کيڼ لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي پـــه تـــشو ځايونوکې يې وليکئ.

۱- ۲، ____، ____، ۵، ٦

۲- ۰، ____، ۲، ____، ۴

۳- ۴، ۵، ___، ۷، ____

۴- ۲، ۴، ___، ___، ۱۰

۵- ۱، ۳، ___، ۷، ____

٦- ۰، ۳،___، ____

له ښي خواڅخه کيڼ لوري ته تش ځايونه د مناسبو عـــددونو په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، ___،۲، ___.

۲. ۱۰، ۹، ۸، ___، ___، ____

۳. ___، ٦، ۵، ____، ۳

۴. ۱۲، ۱۰، ____، ٦، ____، ۲

۵. ۱۱، ۹، ___،۵، ____

٦. ___ ۱۰، ۷، ۴، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

۱- لاندې جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخیستو سره پوښتنه حل او رنګ کړئ.

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱
۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱
۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	۳۳	۳۲	۳۱
۵۰	۴۹	۴۸	۴۷	۴۶	۴۵	۴۴	۴۳	۴۲	۴۱
۶۰	۵۹	۵۸	۵۷	۵۶	۵۵	۵۴	۵۳	۵۲	۵۱
۷۰	۶۹	۶۸	۶۷	۶۶	۶۵	۶۴	۶۳	۶۲	۶۱
۸۰	۷۹	۷۸	۷۷	۷۶	۷۵	۷۴	۷۳	۷۲	۷۱
۹۰	۸۹	۸۸	۸۷	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱
۱۰۰	۹۹	۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

هدف: د عدد د مفهوم تمرین.

د هرلیک ښي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر دایـــرې رنګه کړئ او د هغو دایرو شمېر چې رنګ شوې نه دي کینې خواتـــه ولیکئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

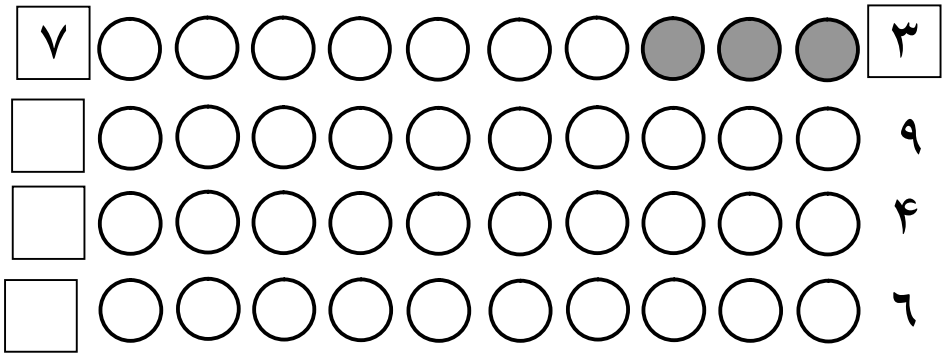

د هرې کرښې ښي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر شکلونه رنګه کړئ د شکل نوم واخلئ او د هغو شکلونو شمېر چې رنګ شوي نـــه دي کینې خواته ولیکئ. د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

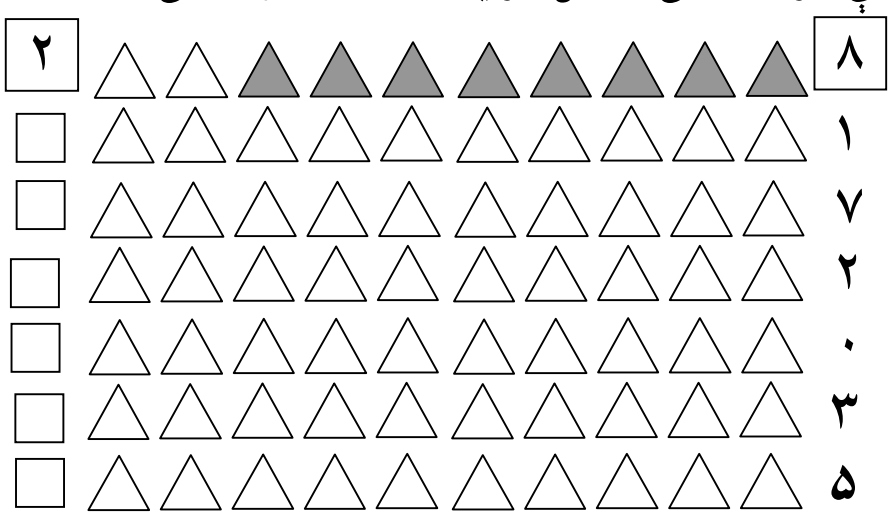

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د شیانو څخه د لس ګونو ګروپونو جوړول شمېرل آسانه کـــوي او دا یو ډول تفریح ده.

له شیانو څخه لس ګونه ګروپونه جلا اوکرښه ورڅخه تاو کړئ، تش ځایونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

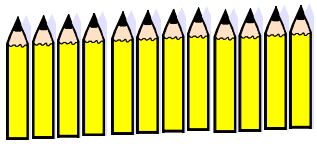

____ لسیز او ____ یویز ____ کیږي

____ لسیز او____ یویز ____ کیږي

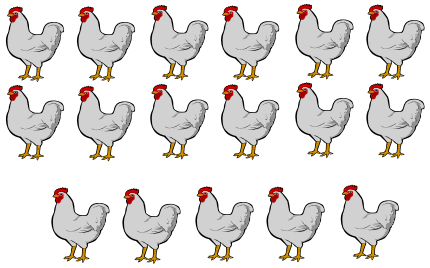

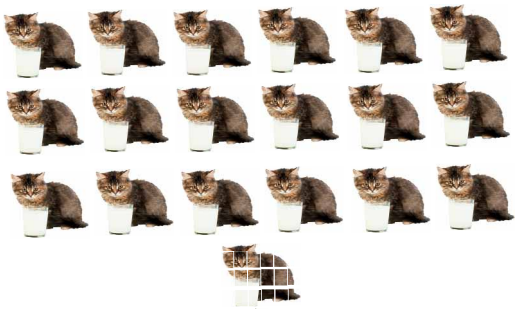

____ لسیز د چرګانو او ____ نور ټول ____ چرګان کیږي.

____ لسیز د پیشوګانو او ____ نور ټول ____ پیشوګان کیږي.

کوم ګروپ زیات دی چرګان که پیشوګانې

څومره زیات دي؟ _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکی ډېر او لږ عددونه وپېژني او د هغو له مخې دې ترتیب(پرله پسې توب)وکولای شي.

شکلونو ته وګورئ د هغو د هریوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

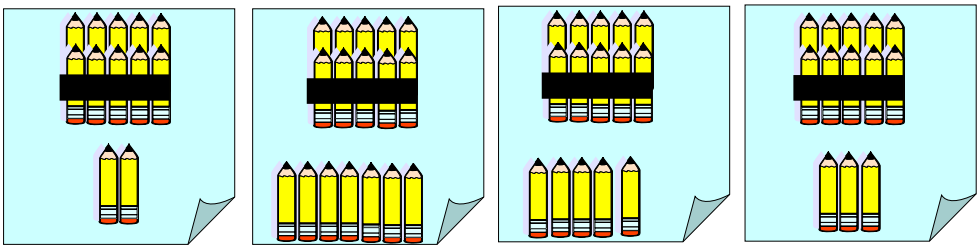

_____ _____ _____ _____

شکلونوته وګورئ د هغو د هر یوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی دایره ترې تاوه کړئ.

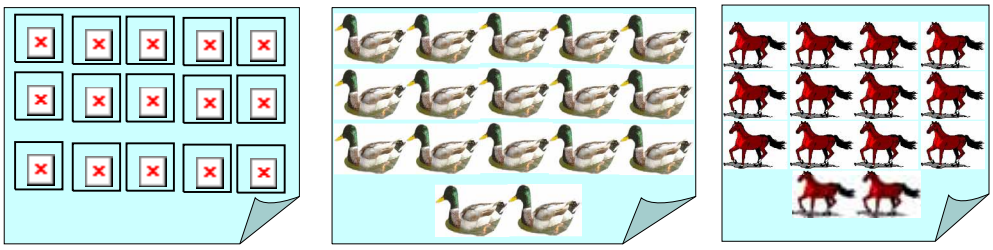

_____ _____ _____

له آسونوڅخه څومره هېلۍ زیاتې دي؟ _____

له هېلیو څخه څومره وزې کمې دي؟ _____

کوم یو یې زیات دي وزې که آسونه، څومره؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

په خپل ګروپ کې کار وکړئ هر ګروپ یا ډلې ته دعدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوې دې ورکول کیږي.

۱- په وار سره کار وکړئ.

۲- هر زده کوونکی دې له کڅوړې څخه یو کارت راوباسي.

۳- زده کوونکي دې عددونه له ډیرو لږو څخه د لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴- د هر دور عدد په جدول کې (یاد دابښت) کړئ.

د عددونو کارتونه

لومړی دور					
دوهم دور					
دریم دور					

د جدول په برخه کې لاندې پوښتنو ته چې ستاسو په کتابچو کې یا د ټولګي په دړه باندې لیکل شوي دي ځواب ووایاست:

۱- خپل جدول ته وګورئ په هر دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲- د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱ څخه کوچني دي کرښه تاوکړئ.

۳- ټول هغه عددونه چې له ۱٦ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴- آیا ګومان کوئ چې ټول عددونه به له ۱٦ څخه لږ وي؟

۵- له ۱٦ څخه زیات او لږ عددونه په جلاء جلاء توګه ولیکئ او بیا کوشش وکړئ او ووینئ چې ستاسو اټکل صحیح دی که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب

هدف: زده کوونکي عددونه دمقامي قیمت په درلودلو سره په پرله پسې توګه ترتیب کړاي شي.

د فعالیت له یوه ګډون کوونکي سره دې کار وکړي او هغه عددونه چې پـــه جدول کې لیکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.

		۸						۲	۱
				۱۶		۱۴			
۳۰								۲۲	
			۳۷				۳۳		
	۴۹		۴۷						
					۵۵		۵۳		
	۶۹							۶۲	
					۷۵	۷۴			
				۸۶					۸۱
۱۰۰		۹۸							

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱. کوم عدد له ۳۵ څخه دیوه په اندازه زیات دی؟ _____

کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه لږ دی؟ _____

۲. کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زیات دی؟ _____

کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ _____

۳. کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زیات دی؟ _____

کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ _____

۴. کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زیات دی؟ _____

کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ _____

۵. په تشو ځایونوکې د (> یا <) مناسبه نښه ولیکئ.

۸۲ ◯ ۶۸ ۷۷ (۲۳) ۳۵ ◯ ۴۷ ۹۷ (>) ۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرین

هدف: زده کوونکي په آساني سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زیات کړي او د یوه، یوه عددونو په زیاتولو بسنه ونکړي.

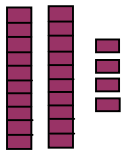

۲۴

۲۴ له ۲۵ څخه مخ کې راځي

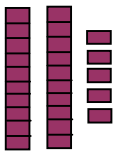

۲۵

۲۵ د ۲۴ او ۲۶ په منځ کې راځي

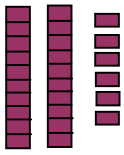

۲۶

۲۶ د ۲۵ څخه وروسته راځي

د خپل فعالیت د ګډون کوونکو سره یوځای کار وکړئ ښایي تاسو کوچنۍ ډبرې وکاروئ هغه عددونه چې لیکل شوي نه دي ویې لیکئ.

۱- ۳۰، ۳۱، ۳۲ ۶۵، ۶۶ ـــــ، ۱۳، ۱۴

۲- ـــــ، ۴۶، ۴۷ ۷۱، ـــــ، ۷۳ ۸۳، ۸۴، ـــــ

۳- ۹۶، ۹۷، ـــــ ـــــ، ۲۸، ۲۹ ۵۸، ۵۹، ـــــ

کوچنۍ ډبرې وکاروئ د خپل فعالیت کوونکو سره ګډ کار وکړئ. متناوب شمېرل دکوچنۍ ډبرو په ایښودلو کار وکړئ. تر سلو پورې عددونه په جدول کې ولیکئ. د هر عدد لپاره چې تاسو یې شمېرئ مشق او تمرین سرته ورسوئ. د مثال په توګه تاسو په جګ غږ سره وواياست (۲، ۴، ۶، ۸...) او کوچنۍ ډبرې په عددونو باندې یعنې په (۲، ۴، ۶، ۸...) کېږدی د خپل فعالیت ګډون کوونکي ارزیابي کړئ. د۳، ۴، ۵ او نورو په زیاتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعالیت تکرار او سرته ورسوئ.

کورنۍ دنده: د لاندې لارښود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پیداکړئ.

۱-لارښوونه: غوښتل شوی عدد د۱۰ او ۸۰ په منځ کې دی.

۲-لارښوونه: غوښتل شوی عدد یوله لاندې عددونو څخه دی.

۱۳، ۳۰ ، ۲۳، ۸۰ ، ۸۳ ، ۶۷ ، ۵۲

۳-لارښوونه: غوښتل شوی عدد له ۵۵ څخه لږ کم دی.

۴-لارښوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (۰) څخه پیل کوئ د لس، لس په زیاتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عدد له ـــــــ څخه عبارت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ

هدف: په دې لوست کې دې زده کوونکي د یوه عدد مخ کې او وروسته عددونه وپیژني.

د ۵ کتارونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ او ۲۲ عددونه د هغو کتارونه راښيي.

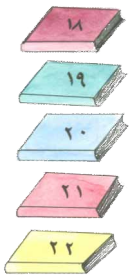

۱۹ د ۲۰ څخه مخ کې راځي.

۱۹ د ۱۸ او ۲۰ په منځ کې دی.

۱۹ د ۱۸ څخه وروسته راځي.

۱۹ له ۱۸ څخه زیات دی.

۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنوته ځواب وواياست.

۱. هغه عدد ولیکئ چې مخ کې راځي.

۳۴ ۳۳ ۳۲ ۳۱

۴۹ ۵۰ ۵۱ ____

۲. هغه عدد ولیکئ چې وروسته راځي.

۸۵ ۸۶ ۸۷ ____

۵۱ ۵۲ ۵۳ ____

۳. هغه عدد ولیکئ چې په منځ کې راځي.

۲۱ ____ ۱۹ ۱۸

۶۵ ۶۴ ____ ۶۲

د لاندې ترتیب شوو عددونو په اړه په پورتني چوکاټ کې دکارول شوو مثالونو نـــه په ګټې اخیستو سره خبرې اترې وکړئ.

۷۷ ۷۶ ۷۵ ۷۴ ۷۳ ۷۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې عددي خط په نظرکې ونیسئ او هرې پوښتنې ته ځواب وواياست:

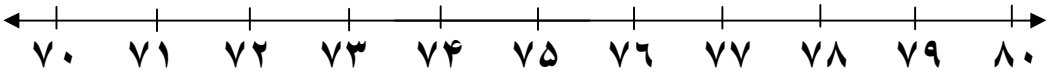

۱.هغه عدد چې له ۷۲ څخه مخ کې دی ترې لاندې خط وکاږئ.

۲. له هغه عدد نه دایره راتاو کړئ چې له ۷۹ څخه وروسته دی.

۳. دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاوکړئ چې د ۷۴ او ۷۵ په منځ کې دی.

۴.په ټولو هغو عددونو باندې د (×) نښه کېږدی چې د ۷۵ او ۸۰ په منځ کې دی.

لاندې پوښتنو ته ځواب وواياست:

۱. له ۴٦ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟

۲. کوم یو عدد د ۳۷ او ۳۹ په منځ کې دی؟

۳. هغه عدد چې له ۵۵ څخه وروسته راځي کوم دی؟

۴.کوم عدد د یوه په اندازه له ۹۴ څخه مخ کې دی؟

د زده‌کوونکي فعالیت: ښوونکی باید یو عدد په دړه باندې ولیکي او د (مـــخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې وکاروي،ترڅو چې وکولای شي دعددونو په هکله خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: لاندې معما حل کړئ.

۱. زه د ۳۸ او ۴۲ په منځ کې یم.

زه درې لسیزې لرم.

زه څوم نمره یم؟ _____

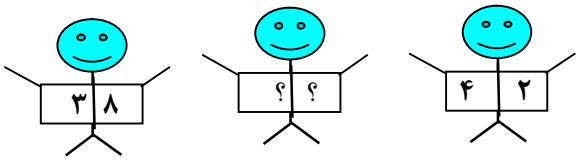

۲. له خپله ځانه یوه عددي معما جوړه کړئ چې سبا ته هغه وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

توصيفي(ترتيبي) عددونه

هدف: زده کوونکي دې پوه شي چې لومړی دوهم، دریم... د یوه شي مقام او منزلت راښيئ.

په دې لوست کې مونږ تر ۲۰ پورې ترتيبي عددونه استعمالوو ترڅو د شـــيانو حالت او مقام څرګند کړي.

اول دوهم دریم څلورم پنځم

شپږم اووم اتم نهم لسم

که چېرې یوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

۱. پنځم موټر په سره رنګ، رنګ کړئ.
۲.نهم موټر ته شين رنګ ورکړئ.
۳.شپږم موټر ته زيړ رنګ ورکړئ.
۴.دوهم موټر ته ارغواني رنګ ورکړئ.
۵.اووم موټر ته نصواري رنګ ورکړئ.
۶.دریم موټر ته آبي رنګ ورکړئ.
۷. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۸.د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۹.د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟
۱۰.د اتم موټر شاته څو موټرونه دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل
له (۱–۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قيمت او عملیې
نهم لوست
د مقامي قيمت مفهوم

هدف: زده کوونکي بايد په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

له لاندې شکلونو څخه د لسيزو بنډلونه جلاء کړئ او د هغو د لسيزو ترشاوخوا خط وکاږئ بيا اړوند عددونه د جدول د يويزو او لسيزو په خانو کې وليکئ. د مثال څخه پيروي وکړئ.

يويز	لسيز
۴	۲

پورته حل شوی مثال په پام کې ونيسئ د شکل له مخې لسيز او يويز جلاء کړئ او اړونده عدد په جدول کې وليکئ.

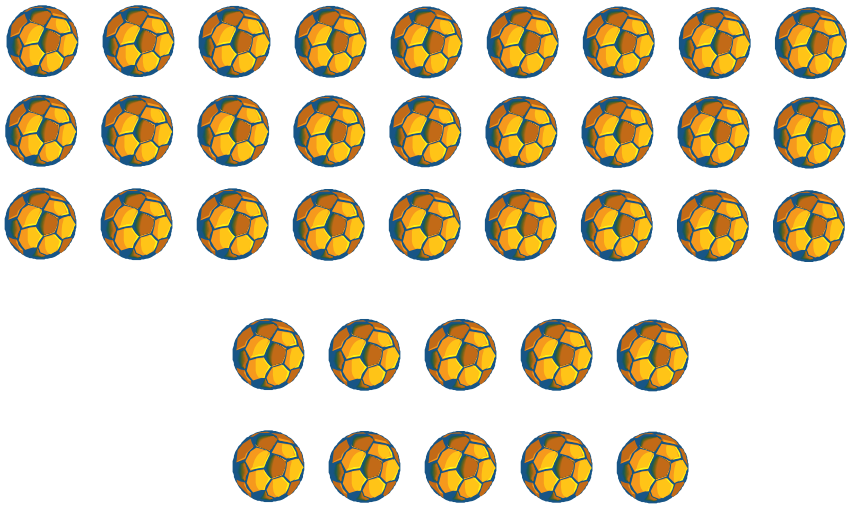

يويز	لسيز

(c) ketabton.com: The Digital Library

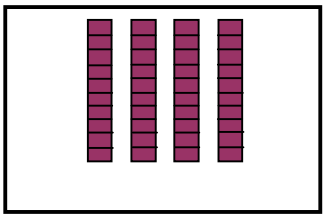

لسیز	یویز

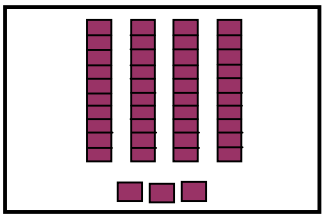

لسیز	یویز

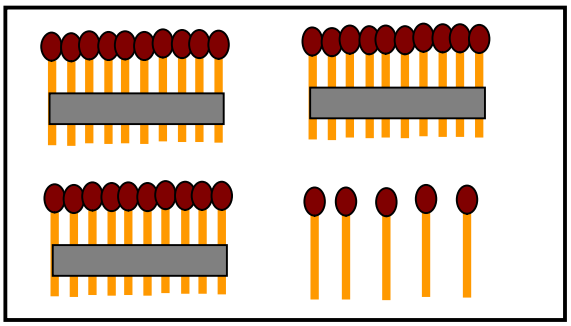

لسیز	یویز

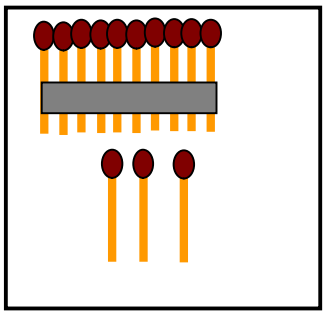

لسیز	یویز

کورنۍ دنده: دوه رقمي عددونه درکړل شوي دي وواياست په هغـــو کې څو یویز او څو لسیز دي؟

۸۲	٦۲	۳۱	۲٦
۹۰	۷۴	۴۹	۳۸
۹۹	۸۰	۵۷	۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست
د عددونو جمع اوتفریق تر ۹۹ پورې

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه یوله بله سره جمع او هم دې له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفریق کړای شي.

لاندې حل شوی مثال په نظر کې ونیسئ دوه رقمي پوښتنې یوله بله سره جمع کړئ.

۱- ۱۲ چوغکې په یوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوي سره یوځای شوې په ونه کې ټولې څو چوغکې دي د ۲۴ زیاتوالی په ۱۲ باندې داسې لیکلای شو.

۲ ۱	.....	د جمعې لومړی جز
+ ۲ ۴	.....	د جمعې دوهم جز
۶ ۳	.....	د جمعې حاصل

۲-د شکل له مخې د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ او د هغوي عددي افاده ولیکئ او همدارنګه درکړل شوي پوښتنې جمع کړئ.

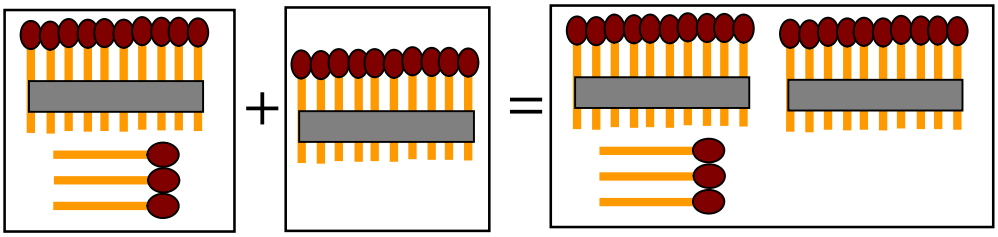

۴۷	۴۰	۳۱
+ ۲۰	+ ۳۸	+ ۱۵
۸۰	۷۴	۶۳
+ ۱۶	+ ۲۵	+ ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د دې عملیو د جمعې حاصل پیداکړئ د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

۱−	۱۴ + ۲۱ = ———	۲−	۱۳ + ۲۶ = ———
۳−	۱۸ + ۲۰ = ———	۴−	۱۷ + ۲۲ = ———
۵−	۲۱ + ۲۷ = ———	۶−	۲۲ + ۲۳ = ———

ګرانو زده کوونکو راځئ چې د لومړی پوښتنې لپاره یوه کیسه جوړه کـــړو او هغه حل کړو.

زرمینې په خپل جیب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مور یې دښوونځي دبکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړې اوس زرمینه څو افغانۍ لري.

حل:

$$\begin{array}{r} ۲۱ \\ +\ ۱۴ \\ \hline ۳۵ \end{array}$$

تاسو ددویمې ګڼې پوښتنې لپاره یوه عبارتي کیسه جوړه کړئ او حل یې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم لوست

د جمعې په عملیې کې د بدلون (تبدیلي) قانون

هدف: زده کوونکي باید پوه شي که چېرې د جمعې د اجزاؤ ځایونه بدلون ومومي د جمعي حاصل بدلون نه کوي.

که چیرې دعددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځایونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي. دځایونو دا بدلون په جمـــع کې د بدلون د قانون په نامه یادېږي.

تمرین یې کړئ اوپه خپله هغه ووینئ:

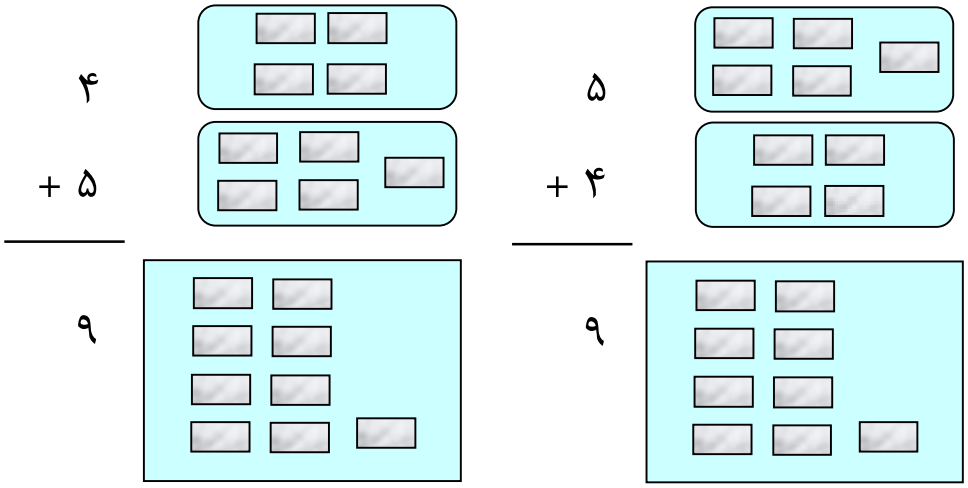

۵ + ۴ = ۹ ۴ + ۵ = ۹

اوس ووایاست چې دعددونود جمعې په حاصل کې څه بدلون راغلـــی دی. څرنګه چې د جمعې په حاصل کې بدلون نه دی راغلی نو ویل کیږي چې د جمعې د اجزاؤ د ځایونو بدلون د جمعې په حاصل کې بدلون نه راوړي.

عددي جملې په دوه ډوله ولیکئ.

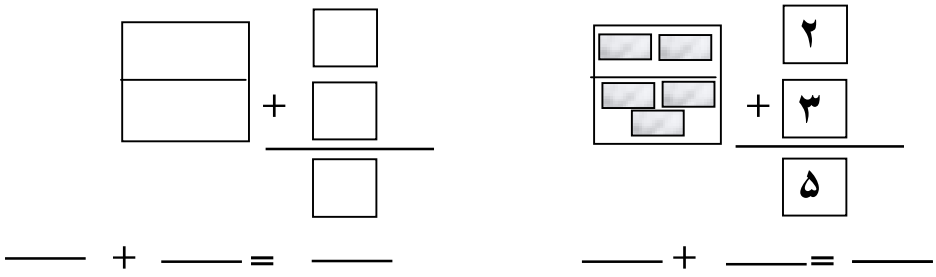

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جملې وليکئ:

۱. ۷ هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي.
۵ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول.
ټوله څو هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي؟
هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري ۷ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډې خوري.
هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۳. تش ځایونه په مناسبه عددو سره ډک کړئ د جمعې داجزاؤ د هرې جوړې د جمعې حاصل یوله بله سره پرتله کړئ او وواياست چې څه توپیر وینئ.

۱–ګڼې بدلون:

۱۸ = ـــــ + ۶

۱۸ = ـــــ + ۱۲

۲– ګڼې بدلون:

۴۲ = ـــــ + ۳۲

۴۲ = ـــــ + ۱۰

□ + □ = □

□ + □ = □

□ + □ = □

□ + □ = □

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- ګڼې بدلون:

۸۵ = ___ + ۷۲

۸۵ = ___ + ۱۳

۴- ګڼې بدلون

۷۸ = ___ + ۵۴

۷۸ = ___ + ۲۴

☐	☐	☐	☐
+ ☐	+ ☐	+ ☐	+ ☐
☐	☐	☐	☐

کورنۍ دنده:

لاندې هر یوه شکل ته عددي جمله ولیکئ.

۱.

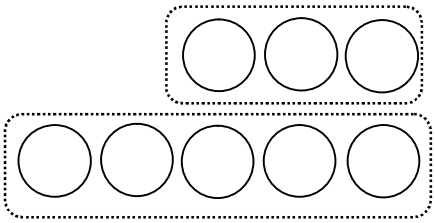

___ = ___ + ___

۲.

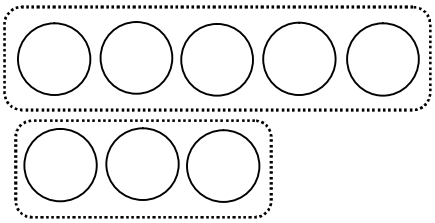

___ = ___ + ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

تاسو پوهیږئ چې ٦ له ٥ څخه زیات او داسې ٥ < ٦ لیکل کیـــږي. او هم پوهیږئ چې ٧ له ٨ څخه لږ او داسې ٨ > ٧ لیکل کیږي د جمعې په عملیه کې په دې توګه په کار وړل کیږي.

مثال –

٨ + ٩	☐	٨ + ٧
١٧	>	١٥

د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره د لاندې پوښتنو په تشو ځـــایونوکې مناسب عددونه اویا د <، > نښې ولیکئ.

٢٥ + ١٤	☐	١٢ + ٣٠
٢٠ + ٣٧	☐	٤٠ + ١٨
٤٥ + ٢٣	☐	٣٣ + ٢٢

٢٩ + ☐	>	١٢ + ٣٥
٣٨ + ☐	<	٢٥ + ٣٢
☐ + ٣٢	>	٣٢ + ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

د جمعې د دریو جزو جمع کول

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځـــئ چـــې درې عددونه سره جمع کړو.

مونږ کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه ګروپ کوو.

د مثال په توګه:

۲	۲	۲	۲	۲	۲
۴	۴	۴	۴	۴	۴
۵ +	۵ +	۵ +	۵ +	۵ +	۵ +
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرین کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې یوله بله سره یې جمع کوئ د جمعې حاصل یې ولیکئ بیا وروسته د جمعې حاصل له دریم عدد سره جمع کړئ.

۳	۷	۴	۳	۷	۴
۵	۱	۶	۵	۱	۶
۳ +	۳ +	۱ +	۳ +	۳ +	۱ +
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱

دزده کوونکوفعالیت: زده کوونکي دې د۳ تنو په ګروپ جوړولو سره کار وکړي او هر زده کـــوونکي ته دې دکارتونو یوه قطۍ چې په هغه باندې ۱ – ۹ نمره لرونکې وي هر زده کوونکی دې یو کـــارت لـــه قطۍ څخه راوباسي او نورو زده کوونکو ته دې وښيي.

زده کوونکي دې د۳ عددونو، عددي جمله ولیکي لومړی په زړه پـــورې ددوو غوښـــتل شـــوئ عـــددونو مجموعه پیداکوي وروسته دحاصل شوي عدد، عددي جمله له دریم عدد سره لیکي او د هغـــوی د جمعـــې حاصل پیداکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د دې لاندې عددونو د جمعې حاصل پیداکړئ او هغه عددونه چې لـــومړی یې جمع کوئ د هغوی په شاوخوا دایره وکاږئ.

۱-

۲۴ ۳۲ + ۱۲	۱۷ ۳۱ + ۵۱	۵۱ ۱۶ + ۲۲
۴۲ ۲۲ + ۳۲	۰ ۲۴ + ۳۵	۱۵ ۳۳ + ۲۱

۲- ____ = ۲۳ + ۱۲ + ۲۱ ____ = ۳۱ + ۲۵ + ۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

تفریق

هدف: د تفریق د عملیې د اجراء کولو تقویت (د همجنسو ګروپونو جلاء کول).

راځئ چې له شکلونو څخه کار واخلو ګروپونه جلا کړو او عددي جملې ولیکو د مثال په توګه په یوه ونه کې ۸ چوغکې دي له هغې ونې ۲ چوغکې والوتلې اوس په ونه کې څو چوغکې پاتې شوي؟ ۸ − ۲ = ٦

اوس لیدل کیږي چې په ونه کې ٦ چوغکې پاتې دي چې دا ٦ د فرق یا د تفریق د حاصل په نامه یادیږي.

تمرین یې کړئ:

۱− له یوه ساتونکي سره ۱۵ بایسکلونه شته دي. ۹ بایسکلونه خپلو خاوندانو یوورل څو بایسکلونه پاتې دي؟

بایسکلونه _____ = _____ − _____

۲− ۱۸ د پنسل قلمونه په میز باندې پراته دي. ۸ پنسلونه یې زده کوونکو واخیستل څو پنسلونه پاتې کیږي؟

پنسلونه _____ = _____ − _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- ۲۵ هلکان دتوپ کولو لوبې مسابقه لري ۱۴ تنو یې تفریح وکړه خو تنه یې دمسابقې په حالت کې دي؟

هلکان ——— = ——— - ———

۴- د لاندې پوښتنو په تشو ځایونوکې د <، > یا = مناسبه نښه ولیکئ.

۰ - ۱۵ ☐ ۱۴ - ۳۸	۷ - ۲۸ ☐ ۱۱ - ۲۵
۱۶ - ۲۷ ☐ ۳۰ - ۵۱	۴۱ - ۵۵ ☐ ۲۳ - ۴۴
۱۵ - ۴۷ ☐ ۲۲ - ۳۲	۴۰ - ۷۰ ☐ ۳۰ - ۶۰

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

۱ - ——— = ۷ - ۱۶ ۲ - ——— = ۹ - ۲۳

۲ - ۱۳ = ——— - ۲۸ ۴- ۱۳ = ۹ - ———

۵ - د عبارتي پوښتنې یوه کیسه جوړه کړئ او د هغې عددي افاده ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتنې

هدف: زده کوونکي دې له کیسو او عبارت څخه مفهوم واخستلای شي او هم دریاضي افاده ولیکلای شي.

عبارتي پوښتنې ولولئ او حل یې کړئ اوپه ګډه کار وکړئ.

۱. په مېز باندې ۱۷ پنجې دي او هم په مېز باندې ۱۴ چړې دي.

څو دانې پنجې په مېز باندې زیاتې دي

_____ پنجې

۲. په الماری کې د۲٦ په شمېر کاچوغې شته او هم په الماری کې د ۱۵ په شمېر کاسې شته.

په الماری کې څو دانې کاچوغې زیاتې شتوالی لري.

_____ کاچوغې زیاتې دي.

عددي جملې یې ولیکئ او حل یې کړئ.

مثال: حمید ۳۹ کوترې لیدلې او جمیلې ۲۵ کوترې لیدلې دي.

حمید څو کوترې زیاتې لیدلې دي؟

کوترې ۱۴ = ۲۵ − ۳۹

۱. حمید ۳۸ دانې منې لري او زرغونه ۱۳ دانې منې لري

حمید څو دانې منې زیاتې لري؟

منې _____ = _____ − _____

۲. ملالی ۲۰ چوغکې لیدلې او ګلالی ۱٦ چوغکې لیدلې دي.

ملالی څو چوغکې زیاتې لیدلې دي؟

چوغکې _____ = _____ − _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل ګروپ سره کار وکړئ. له وړو تیږو یا عددي خط څخه کار واخلئ.

۱- لطیفې ۱۰ کمیسونه په کوټه کې کېښودل او یوشمېر کمیسونه نورهم په کوټه کې وو. چې ټول ۱۲ کمیسونه کېږي وواياست چې مخ کې په کوټې کې څو کمیسونه وو؟

_____ کمیسونه

۲- ننګیالي د اوبو ۱۳ جګونه کورته راوړل. چې په کور کې ټول د اوبو ۱٦ جګونه شول وواياست چې ترمخه په کورکې څو جګونه و؟

_____ جګونه

۳- علیشاه ۵ دانې شیریني لري او سلیمه ۳ دانې شیریني، علیشاه څو دانې شیریني ګانې سلیمې ته ورکړې اوس د هغوی ددواړود شیریني ګانو شمېر مساوي دی وواياست چې علیشاه به څو دانې شیریني ګانې سلیمې ته ورکړې وي.

_____ دانې شیریني ګانې

۴- د ځمکې په مخ ۴ سطله دي هر سطل ۱۲ دانې ډبرې لري وواياست چې په هغه ځای کې سطلونه ډېر دي اوکه ډبرې؟

کورنۍ دنده:

که چېرې د نن ورځې کار مو، ترسره نه کړای شو کار په کور کې سرته ورسوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د جمعې او تفریق تر منځ اړیکي

هدف: زده کوونکي دې پوه شي که چېرې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق کړو د جمعې بل جز حاصلیږي اوکه چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو مفروق منه راکوي.

تاسو پوهیږئ چې جمع اوتفریق یوله بله سر ه اړیکي لري لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ. مثال:

تاسو ۳ کتابونه لرئ ۴ کتابونه مونږرا ونیول اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟

حل: ۷ کتابونه = ۳ + ۴

تاسو ۴ کتابونه لرئ ۳ کتابونه مونږ را ونیول ټول څو کتابونه لرئ.

۷ کتابونه = ۴ + ۳

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولرئ او ۳ کتابونه خپل ملګري ته ورکړئ اوس به تاسو څو کتابونه ولرئ. ۴ کتابونه = ۳ − ۷

اوس تاسو ۷ کتابونه لرئ او ۴ کتابونه موخپل ملګري ته ورکړل اوس تاسو څو کتابونه لرئ. ۳ کتابونه = ۴ − ۷

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو ترمنځ اړیکي وپیژندلې څرنګه چې ۷=۴+۳ د جمعې یوه عملیه ده او ۳=۴−۷ د تفریق یوه عملیه ده. چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جمله ولیکئ: جمع او یا تفریق یې کړئ.

۱- نوري ۵ منې درلودې او نورې ۴ منې نوري ته ورکړې نوري ټولې څو منې لري؟

منې ـــــ = ـــــ + ـــــ

۲- نوري ۱ و نوریه ۹ منې لري، نورې خپلې ۴ منې واخستلې له نورې سره څو منې پاتې دي.

منې ـــــ = ـــــ + ـــــ

۳- سارا ۱۳ بکسه واخیستل او ګلالۍ ۱۴ بکسه واخیستل هغوی ټول څو بکسونه اخیستي دي؟

بکسونه ـــــ = ـــــ + ـــــ

۴- د ۲۷ په شمېر بکسونو شتوالی درلود اوشریفې ۱۴ بکسونه له هغو څخه واخیستل، اوس څو بکسونه پاتې دي؟

بکسونه ـــــ = ـــــ - ـــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست
د جفت او تاق عددونو پیژندنه

هدف: زده کوونکي باید جفت او تاق عددونه وپیژني.

د دې مخ ښي خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنګان دي چې هر پتنګ تـــه یوه شمعه رسیږي. یوه شمعه اویو پتنګ یوه جوړه جوړوي. اویوه جوړه د۲ دعدد په واسطه ښودل کیږي نو د۲ عدد یو جفت عدد دی، دمـــخ کینـــې خواته ۳ پتنګه او۲ شمعې دي. څرنګه چې په شکلونو کې لیدل کیږي دوه پتنګه ددوو شمعو په شاوخوا څرخیږي او یو پتنګ یوازې پاته کیږي، دایـــو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي) نو د۳ عدد یو تـــاق عدد دي.

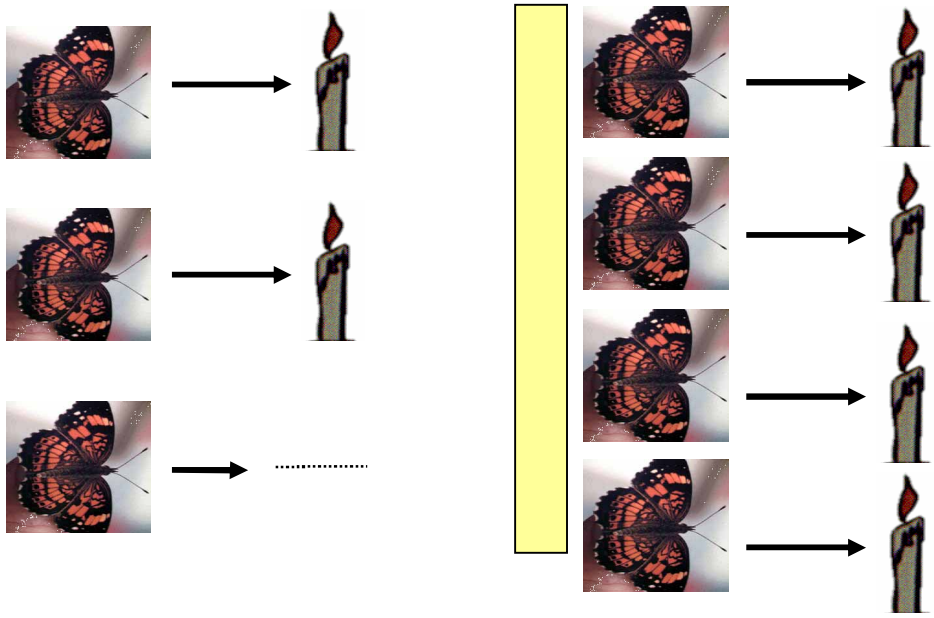

د زده‌کوونکو فعالیت: زده کوونکي دې جفت اوتاق عددونه د یو رقمي عددونو په واسطه لکه ۴، ۵، ٦، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره لکه: یو زده کوونکی اویو کتاب، یو ز ده کوونکی یو قلم، یـــوقلم او یـــوه کتابچه، په ټولګي کې جفت اوتاق عددونه تشخیص اوتوپیر کړاي شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې لوست څخه پوهېدلای شو چې د (۲، ۴، ٦ او۸) عددونـــه جفـــت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او۹) عددونه تاق عددونه دي.
نو ټول هغه عددونه چې دیویز رقمونه یـــې ۰، ۲، ۴، ٦ او۸ وي جفـــت عددونه او ټول هغه عددونه چې دیویز رقمونه یـــې ۱، ۳، ۵، ۷ او۹ وي تاق عددونه بلل کیږي. په همدې ډول تاسو جفت اوتـــاق عددونـــه دوړو ډبرو په جوړه کولو سره په ښه توګه لیدلای شئ.

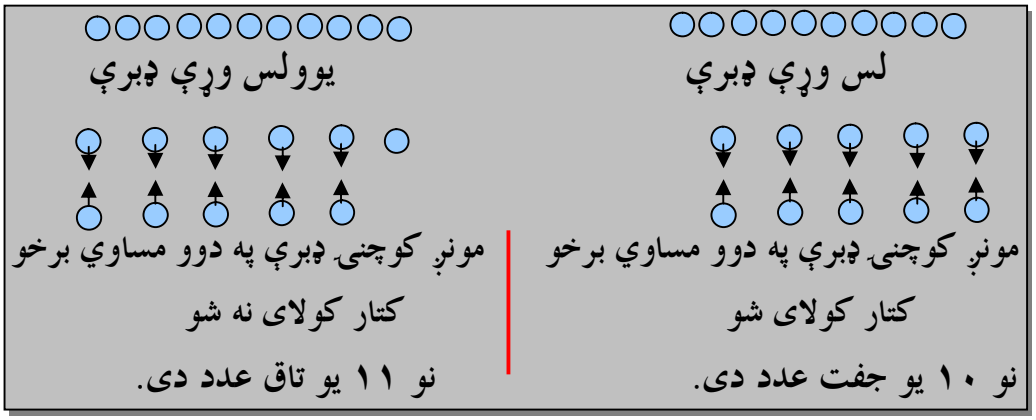

کوچنۍ ډبرې وکاروئ ا و چارت ډک کړئ.

	یوکتار د دې کوچنیو ډبرو په اندازه سره جوړ کړئ	آیا دوه مساوي برخې جوړولای شی؟	جفت عدد، دي اوکه تاق؟
۱	۱۲	هو	جفت
۲	۱۳		
۳	۱۴		
۴	۱۵		
۵	۱٦		
٦	۱۷		
۷	۱۸		
۸	۱۹		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاندې شکلونو کې کوم یوې جفت اوکوم یو یې تاق دی؟

۱. 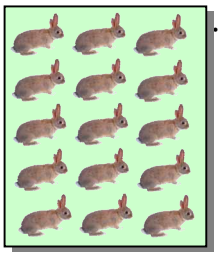 _____

۲. 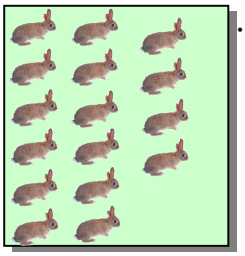 _____

۳. 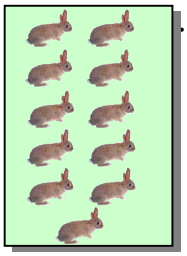 _____

۴. 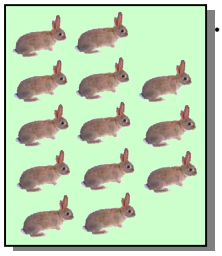 _____

جفت او یا تاق عددونه ولیکئ.

۱. ۵۵ تاق ۲. ۷۳ _____ ۳. ۴۲ _____

۴. ۳۴ _____ ۵. ۱۷ _____ ۶. ۲۶ _____

کورنۍ دنده:

لومړی درې جفت عددونه ولیکئ بیا وروسته درې تاق عددونه ولیکئ

جفت عددونه: _____ _____ _____

تاق عددونه: _____ _____ _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

۱- له ۷۰، ۵۴،۴٦، ۳۳، ۲۳، ۱٦، ۱۵ عددونو څخه جفت عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۲- له ۷۵، ٦۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عددونو څخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳- ټول جفت عددونه چې د۳ او ۱۵ ترمنځ دي ویې‌لیکئ؟

۴- ټول تاق عددونه چې د٦ او۲۲ ترمنځ شته دي ویې لیکئ؟

۵- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴								۵۰

٦- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فصل
د دوه رقمي عددونو جمع
اوولسم لوست
د دوه رقمي عددونو جمع کول له یوه رقمي عددونو سره (چې حاصل ولري)

هدف: زده کوونکي باید دوه رقمي عددونه له یوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

مثال:غواړو چې د١٦ عدد د٧ له عدد سره چې حاصل لرونکي دي جمع کړو.

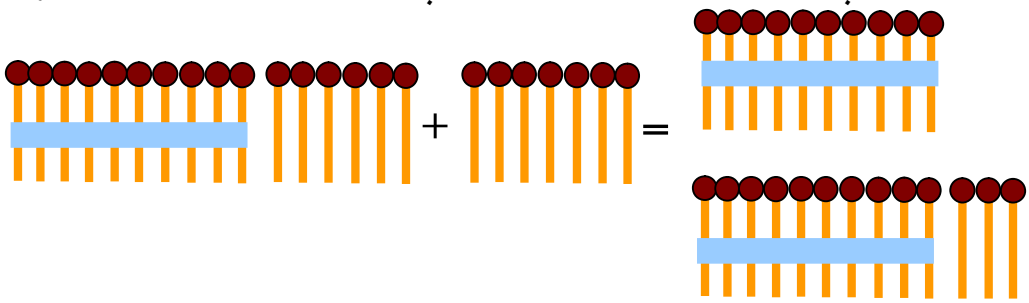

١٦ + ٧ = ٢٣

پوهېږو چې د١٦ عدد له ٦ یودانه یې او د لسو یوه بنډل څخه جوړ شوی دی کله چې ٧ یودانه یې له هغه سره جمع شي د یو دانه یې شمېر ١٣ کېږي چې د هغو یودانه یې څخه یو د لسي بنډل لاس ته راځي او ٣ یودانه یې پاتې کېږي په دې ډول د ټولو لرګیو شمېر دوه بنډله د لسیو او درې یودانه یې ته رسېږي. چې د ٢٣ عدد حاصلیږي. څرنګه چې ٣ یو دانه یې د یویزو په مرتبه کې او٢ لسي د لسیزو په مرتبه کې لیکل کېږي نو له همدې امله ویل کېږي چې د جمعې عملیه حاصل لرونکې ده.

لسیز	یویز
١	٦
+	٧
٢	٣

١٣

د پورتني مثال له حل کولو څخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع کړئ.

٥٤	٤٥	٣٩	٢٥	١٧
+ ٧	+ ٨	+ ٦	+ ٨	+ ٩
		٣٥		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولګي کې د زده‌کوونکو فعالیت:

شکلونوته وګورئ او عددي افاده يې وليکئ.

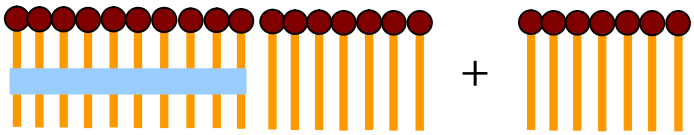

+ = _____

_____ + _____ = _____

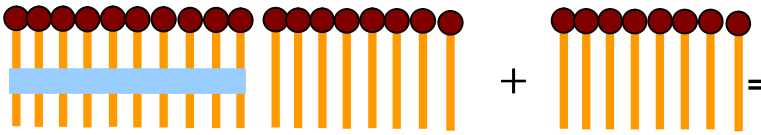

+ = _____

_____ + _____ = _____

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۳۶	۴۵	۵۷
+ ۷	+ ۹	+ ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړاۍ شي؟

لومړی مثال: غواړو چې د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱۶ دوه رقمي عدد ســـره جمع کړو دتیر شوي لوست څخه پوهیږو چې د۱۵ عدد له ۵ یودانه یي او یوه لسي بنډل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د۱۶ عدد له ۶ یوه دانه یي او یوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

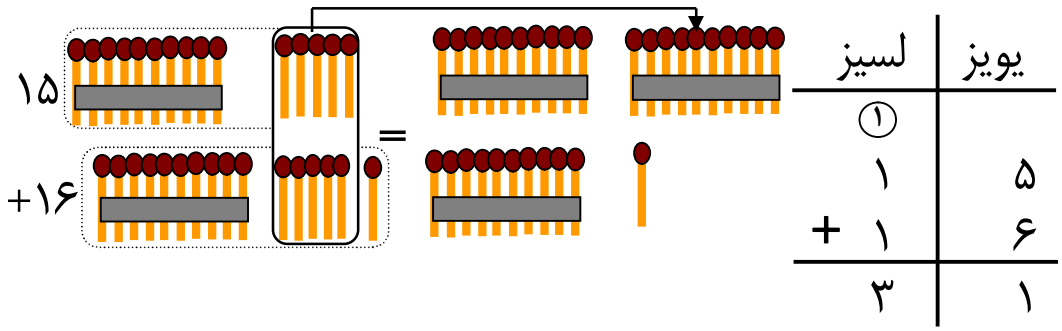

دوهم مثال:

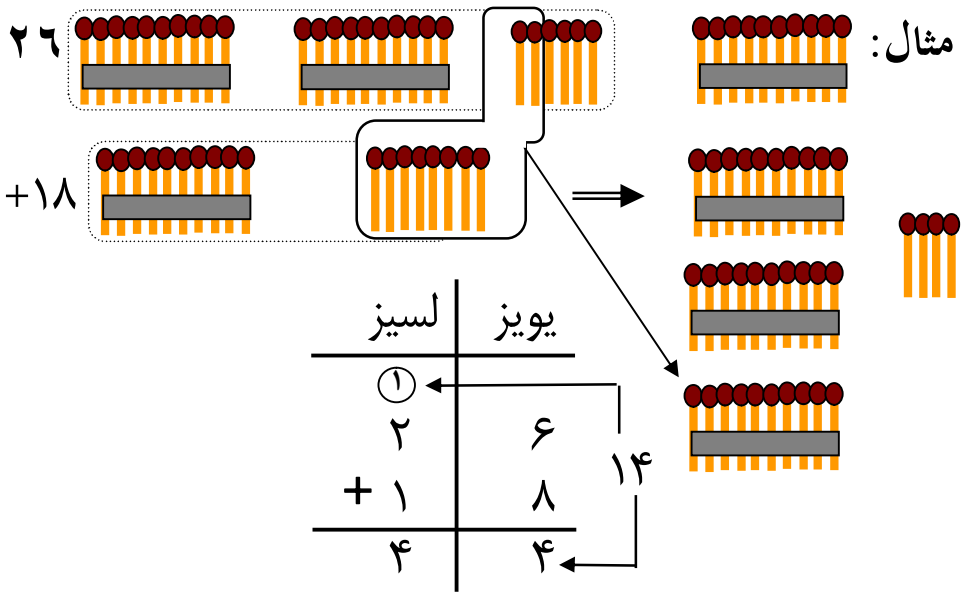

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرين چې حاصل ولري.

لومړی یویز سره جمع کړئ. دوهم بیا ګروپ (حاصل ونیسي) جوړ کړئ.
دریم لسیز جمع کړئ.

۴۶	۴۶	۴۶
+ ۳۵	+ ۳۵	+ ۳۵
	۱	۸۱
	۱	۱
	۱۱	

تاسو ولې لومړی یویز سره جمع کوئ؟

د پورته مثال څخه په کار اخستني سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

۱.

یویز	لسیز
۳	۶
۷	+ ۱

یویز	لسیز
۷	۲
۱	+ ۳

یویز	لسیز
۹	۳
۵	+ ۱

یویز	لسیز
۷	۳
۹	+ ۲

۲.

یویز	لسیز
۹	۲
۶	+ ۶

یویز	لسیز
۷	۴
۸	+ ۱

یویز	لسیز
۵	۶
۷	+ ۲

یویز	لسیز
۱	۳
۲	+ ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ:

۳- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. یوه سړي ۳۸ صندوقه نور په هم هغه الماری کي کیښودل. اوس په الماری کې د شربت څو صندوقه دي؟_

۴- ګلالۍ دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی یې ۳۴ کیلوګرامه دی، په لاندې بکسونو کې د ګلالۍ سفري بکسونه کوم دي او هر یو یې څو کیلوګرامه دی _____؟

۵- په هر کارتن کې د شربت ۳٦ بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ هلکانو لپاره بس کوي؟ _____

کورنۍ دنده:

د نن ورځې تمرینونه د لاندې کارونو سره، سرته ورسوئ.

تاسو په خپله یوه عبارتي پوښتنه ولیکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ اوسبا هغه ټولګیوالو ته وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

د جمعې د دریو جزو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي د دریو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونکي دي پیداکړاۍ شي.

۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان دریاضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي ټول څو هلکان دښوونځي کار اجراء کوي؟

اجازه راکړئ چې د جمعې درې جزه یوله بله سره جمع کړو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام کې نیسو.

په لومړي ګام کې یویز جمع کړئ	په دوهم ګام کې حاصل ونیسئ	په دریم ګام کې لسیز جمع کړئ
	(۱)	(۱)
۲۷	۲۷	۲۷
۳۴	۳۴	۳۴
+ ۱۸	+ ۱۸	+ ۱۸
	۹	۷۹

۱۹

۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.

۱- د خپل ملګري سره یوځای کار وکړئ جمع یې کړئ که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ د جمعې حاصل پیداکړئ.

لسیز	یویز
۱	
۳	۲
۱	۸
+ ۴	۲
۹	۲

لسیز	یویز
۱	۸
۲	۱
+ ۱	۷

لسیز	یویز
۶	۲
۱	۴
+ ۲	۳

لسیز	یویز
۴	۷
۱	۰
+ ۲	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپل یوه ملګري سره کار او جمع یې کړئ.

۲.

۵۱	۱۶	۴۸	۵۶	۱۲	۳۰
۲۳	۲۰	۲۱	۲۷	۲۵	۲۴
+ ۱۳	+ ۶	+ ۲	+ ۴	+ ۵۱	+ ۲۰
۸۷					

۳.

۲۷	۳۵	۴۷	۲۳	۱۵	۲۲
۴۳	۲۱	۱۲	۲۳	۴۷	۱۳
+ ۱۴	+ ۲۵	+ ۷	+ ۲۳	+ ۳۵	+ ۴۲

۴. ۲۵ + ۳۷ + ۲۵ = _____

۵. ۱۲ + ۱۸ + ۳۶ = _____

کوچنیان مرۍ په تار کې اچوي چې په مارکیټ کې یې وپلوري هر تار څو قیمت لري؟

۱. 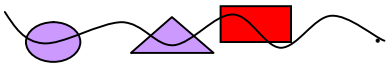

_____ افغانۍ

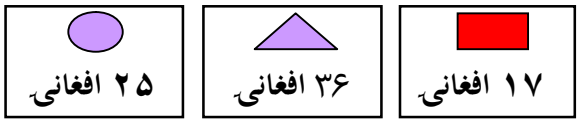

۲.

_____ افغانۍ

۳.

_____ افغانۍ

۴.

_____ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرين

حبیب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانیو له لاندې شیانو څخه کوم دوه شیان رانیولای شي.

کرتۍ

بوټ

پتلون

جاکټ

۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۴۰ افغانۍ

حدس ووهئ ترڅو درته معلوم شي چې ستاسو حدس صحیح دی اوکه نه؟

دا ډیر زیات قیمت لري کوشش وکړئ داسې شی واخستلای شئ چې قیمت یې لږ وي. ۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۹۷ افغانۍ	زه نږدې یم خو قیمت یې اوس هم زیات دی کوشش وکړئ داسې شی واخلئ چې بیاهم لږ قیمت ولري. ۴۹ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۹۴ افغانۍ	تاسو پوره پیسې لرې چې دا دوه شیان واخلئ. ۴۹ افغانۍ + ۴۰ افغانۍ ۸۹ افغانۍ

حبیب جاکټ اوکرتۍ را نیولای شي.

له خپل ګروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبیب په ۹۳ افغانیو نور کوم دوه شیان را نیولای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

_____ _____ _____

حل یې کړئ او فکر وکړئ

۲- جمیله ۸۶ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شیانو څخه دوه شیان را ونیسي هغه کوم دوه شیان را نیولای شي؟

جمیله _____ او _____ را نیولای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- حل يې کړئ وښاياست جميله او جمشيد کومې پيسې چې له ځان سره لري له لاندې شيانو څخه کوم يو شی رانيولای شي.

ناوه کی

۲۹ افغانۍ

جورابې

۴۹ افغانۍ

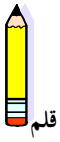

قلم

۴۲ افغانۍ

کتاب

۳۵ افغانۍ

عینکی

۳۰ افغانۍ

موټرکی

۲۵ افغانۍ

۴- جميله ٦٩ افغانۍ لري هغه غواړي چې دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخستلای شي.

جميله _____ او_____ اخيستلای شي.

۵- جميله په ٦٩ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي.

جميله _____ او_____ اخيستلای شي.

٦- جمشيد ٦٠ افغانۍ لري هغه غواړي له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخيستلای شي.

جمشيد _____ او_____ اخيستلای شي.

۷- جمشيد په ٦٠ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جمشيد _____ او_____ اخيستلای شي.

کورنۍ دنده: جميله غواړي چې درې شيان واخلي. آيا پوره پيسې ورته لري؟ تاسو څرنګه پوهيږئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل
د دوه رقمي عددونو تفريق
شلم لوست

له دوه رقمي عدد څخه ديوه رقمي عدد تفريق کول، چې په هغه کې پور(قرض) اخيستل وي

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه ديوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخيستل وي تفريق کړاي شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړي چې د هغو څخه ۸ قلمونه خپل ورورته ورکړئ آيا په آسانه سره دا کار کولای شئ څرنګه؟

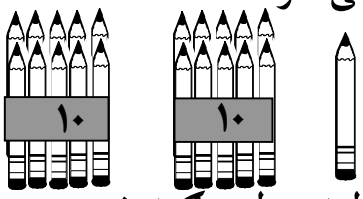

په شکل کې ليدل کيږي چې يوه دانه او دوه بنډلونه د لس ګونوشته دي تر هغه وخت پورې له هغو څخه ۸ خپل ورورته ورکولای نشئ. په دې صورت کې بايد دلسي يوبنډل خلاص کړي دمثال په توګه:

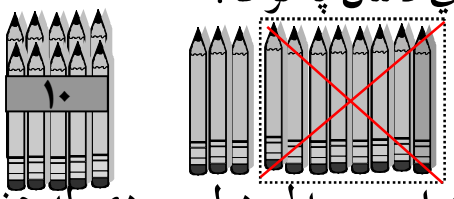

اوس چې ټوله يوولس يودانه يې قلمونه او يو بنډل د لسي دی له هغو څخه ۸ دانې قلمونه خپل ورور ته ورکړئ چې په پای کې ۳ دانې يودانه يې او يو بنډل د لسي پاته کيږي چې ۱۳ قلمونه کيږي په رياضي کې د تفريق دا عمليه داسې ښودل کيږي.

	(۱)(۱۱)	
مفروق منه ←	۲ ۱	
مفروق ←	− ۸	
دتفريق حاصل ←	۱ ۳	

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفريق حاصل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول دپـــور (قرض) اخیستلو په صورت کې.

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

۲۴	۲۶	۲۷	۳۲
− ۷	− ۸	− ۹	− ۵
۳۸	۴۵	۵۱	۵۷
− ۹	− ۸	− ۶	− ۸
۶۳	۷۰	۸۲	۹۵
− ۹	− ۱	− ۶	− ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ویشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفریق (د پور اخستلوپه صورت کې)

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه ددوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړای شي.

لومړی مثال: د تاسو اورلګیت ۴۵ لرګوټي لري او غواړئ چې داورلګیت ۱۸ دانې خپل ورور ته ورکړي داکار څرنګه سرته رسوئ.

یویز	لسیز
۵	۴
۸	۱-

پوهیږو چې ۴۵ له څلور بنډلو لسیو او ۵ یودانه یې څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له یوه بنډل لسي او ۸ یوه دانه یې څخه حاصل شوی دی.
اوپه دې هم پوهیږو چې د تفریق په عملیه کې یویز له یویز او لسیز لـــه لـــسیز څخه منفي کوو. څرنګه چې د لوی عدد (مفروق منه) د یویزو رقم ۵ یودانه یې دی او له هغه څخه د ۸ یو دانه یې عدد منفي کیدای نشي نو د لسي یوبنـــډل خلاصوو او په لسو یودانه یې بدلوو.

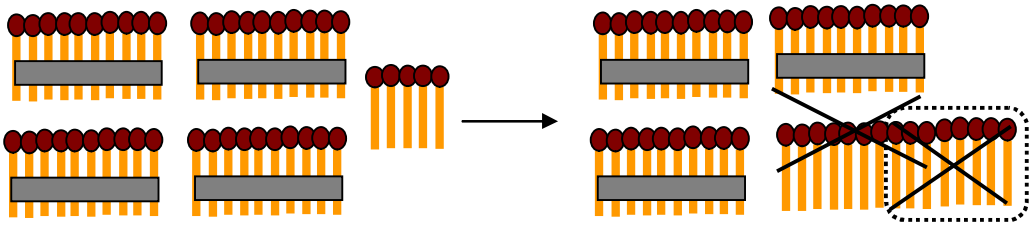

۴۵ – ۱۸ ۴۵ – ۱۸

لس یودانه یې چې له ۵ یو دانه یې سره یوځای شي ۱۵ یودانه یې حاصلیږي او د لسو له بنډلو څخه دلسو درې بنډله پاتې کیږي. د۱۵ یودانه یې څخه چې ۸ یودانه یې منفي کړو ۷ یو دانه یې پاتې کیږي اوله دریو لسیو څخه چې یو بنډل د لسي منفي شي ۲ بنډله پاتې کیږي چې د تفریق د دې عملیې په نتیجه کې ۲۷ لرګوټي پاتې کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عمليه په رياضي کې داسې اجراء کوو.

	لسيز	يويز
	③	⑮
مفروق منه ..... ▶	۴	۵
مفروق ..... ▶	−۱	۸
د تفريق حاصل ..... ▶	۲	۷

دوهم مثال:

مفروق منه ..... ▶	۳۴
مفروق ..... ▶	−۱۶
دتفريق حاصل ..... ▶	

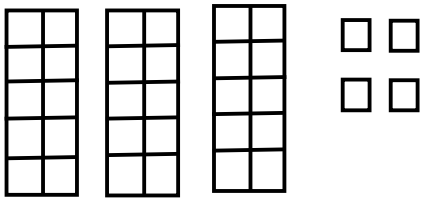

په پورتني شکل کې نشو کولای سمدلاسه د ۳۴ له عدد څخه د ۱۶ عدد تفريق کړو. ترڅو چې يو بنډل د لسي په يوه دانه يې بدل نکړو نولـــه دې امله يو لسی په يوه دانه يي باندې بدلوو او وروسته عمليه سرته رسوو.

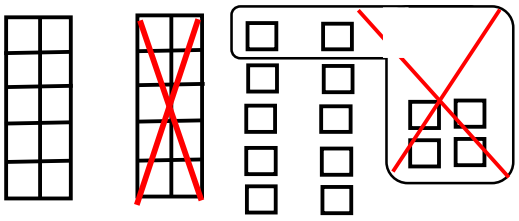

په دې شکل کې ليدل کيږي چې ۱۴ يو دانه يي او ۲ لسي حاصل شـــوي دي که چېرې له ۱۴ يودانه يي څخه ٦ يودانه يي منفي شي ۸ يودانه يي پاتې کيږي اوله ۲ لسيو څخه چې يو لسي منفي شي ۱ لسی پاتې کيږي د مثال په توګه:

	لسيز	يويز
	②	⑭
مفروق منه ..... ▶	۳	۴
مفروق ..... ▶	−۱	٦
د تفريق حاصل ..... ▶	۱	۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونوتفریق.

عددونه تفریق کړئ او په هغوی کې مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل وښایاست.

۱.	۴۹ − ۳۱ =	۶۴ − ۲۵ =	۸۱ − ۱۴ =
۲.	۶۲ −۱۲ =	۲۲ − ۱۵ =	۷۳ − ۳۶ =
۳.	۵۶ − ۱۹ =	۳۸ − ۹ =	۹۴ − ۷ =

کورنۍ دنده:

په لاندې چوکاټونو کې غلط ځوابونه پیدا کړئ.

۱.	۵۴	۴ لسیز ۱۴ یویز	۵ لسیز ۴ یویز	۴ لسیز ۱۵ یویز

۲.	۷لسیز ۱۸یویز	اته اویا	۷لسیز ۸یویز	۷۸

۳.	نه څلویښت	۴لسیز۱۹یویز	۴۹	۴لسیز۹یویز

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرين: ددوو رقمي عددونو تفريق.

تاسو دوه رقمي عددونه تفريق کولای شئ.

لومړی	دوهم	دريم
۵۱	۵۱	۵۱
- ۲۹	- ۲۹	- ۲۹
	۱۱ − ۹ = ۲	۴ − ۲ = ۲
	۲	۲۲

معنا يې دا ده چې ۲۲ = ۲۹ − ۵۱

د خپل ملګري سره په ګډه کار وکړئ،تفريق يې کړئ که چېرې اړتياوې پور واخلئ.

۱.

يويز	لسيز
۱۸	۵
۸	۶
۹ −	۴ −
۹	۱

يويز	لسيز
۵	۴
۸ −	۳ −

يويز	لسيز
۷	۸
۷ −	۵ −

يويز	لسيز
۳	۷
۱ −	۲ −

۲.

يويز	لسيز
۵	۴
۸ −	۱ −

يويز	لسيز
۳	۶
۷ −	۲ −

يويز	لسيز
۸	۷
۹ −	۴ −

يويز	لسيز
۵	۹
۶ −	۲ −

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخيستو سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

۳.

۹۰	۳۶	۴۳	۶۷	۹۷
− ۷۱	− ۱۷	− ۵	− ۳۸	− ۷۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

حل يې کړي:

۴.
۸۳ − ۲۴ = ____
۳۹ − ۱۲ = ____
۴۶ − ۲۵ = ____
۲۰ − ۱۳ = ____
۸۵ − ۲۰ = ____
۴۲ − ۱۹ = ____

۵.
۵۲ − ۳۷ = ____
۹۳ − ۶۱ = ____
۷۸ − ۱۹ = ____
۵۶ − ۴۷ = ____
۴۰ − ۲۵ = ____
۸۳ − ۲۴ = ____

قوانين تعقيب او تفريق يې کړئ قانون او قاعده پيداکړئ او ورک شوي عددونه وليکئ.

۶. د ۱۷ عددله لاندې عددونو څخه تفريق کړئ

۶۸	۵۱
۴۹	
۷۳	
۳۱	
۵۵	

۷. تفريق يې کړئ

مفروق منه	مفروق	دتفريق حاصل
۳۷	۱۹	
۹۳	۷۷	
۶۳	۴۳	
۷۰	۵۲	
۵۸	۴۰	

کورنۍ دنده: حل يې کړئ.

صادق د رياضي د پوښتنو د حل لپاره د کاغذ ۳۷ پاڼې درلودې چې يوڅه شمېر د دې پاڼو څخه يوه کوچني موږک وخوړلې، د صادق د پاتې پاڼو شمېر د افادې له مخې پيداکړئ چې څو پاڼې خوړل شوي دي. او څو پاڼې پاتې دي.

مرسته: هره پوښتنه به دوه ځوابونه ولري.

(۲)(۱۷)
~~۳~~ ~~۷~~
− ۱
۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

د جمعې او تفریق د عملیو آزمول د یو بل په واسطه

هدف: زده کوونکي د جمعې عملیه د تفریق په واسطه او د تفریق عملیه د جمعې په واسطه امتحان کړای شي او برسیره پر هغه د مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل کلمې هم هدف ده.

د دې دپاره چې پوه شو د جمعې عملیه صحیح سرته رسیدلې او که غلطه د جمعې پوښتنه حل او د لاندې عملیې په واسطه یې آزمویو.

مثال:

		(۱)	
دجمعې لومړي جز	←	۷ ۵	مفروق منه ۹ ۳ (۱۳)(۸)
دجمعې دویم جز	←	+ ۱ ۸	مفروق − ۱ ۸
دجمعې حاصل	←	۹ ۳	دتفریق حاصل ۷ ۵

امتحانول:

(۱۳)(۸)

۹ ۳ مفروق منه

− ۷ ۵ مفروق

۱ ۸ دتفریق حاصل

یعنې د جمعې د پوښتنې د صحیح والي لپاره د جمعې له حاصل څخه د جمعې یو جز تفریق کوو که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته راشي د جمعې پوښتنه صحیح ده. که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان کړئ.

۶ ۳	۵ ۹	۴ ۵	۴ ۸
+ ۲ ۹	+ ۱ ۴	+ ۲ ۸	+ ۲ ۴
− ☐	− ☐	− ☐	− ☐
☐	☐	☐	☐
۳ ۹	۴ ۸	۶ ۷	۷ ۵
+ ۳ ۶	+ ۳ ۷	+ ۲ ۷	+ ۱ ۶
− ☐	− ☐	− ☐	− ☐
☐	☐	☐	☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتم لوست

د تفریق د عملیې آزمونه

هدف: زده کوونکي د جمعې دعملیې په سرته رسولو سره د تفریق د عملیې په صحیح والی باندې ډاډه اوسي.

مثال: د تفریق لاندې پوښتنه په نظر کې ونیسئ.

آزموینه:

مفروق منه	۴۸	۳۲
مفروق	− ۳۲	+ ۱۶
دتفریق حاصل	۱۶	۴۸

د دې لپاره چې پوه شو د تفریق عملیه مو صحیح سرته رسولې ده اوکه نه په دې صورت کې د تفریق حاصل دمفروق سره جمع کوو که چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفریق پوښتنه صحیح حل شوې ده او که چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

تمرین:

۴۹ − ۱۷ = ☐☐

۳۸ − ۲۸ = ☐☐

۶۷ − ۵۰ = ☐☐

۸۷ − ۴۸ = ☐☐

۷۰ − ۲۰ = ☐☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور ویشتم لوست

د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي چې د ذهن د انکشاف لپاره ښه وسیله ده.

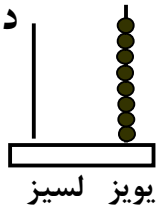

دا د چوت یو کوچنۍ نمونه ده په داسې حال کې د ښي خوا سیخ یا میله د یویزو مرتبه او دکینې خوا سیخ یا میله د لسیزو مرتبه ښیي داچوت د یویزو په مرتبه کې ۸ دانې مرۍ لري او د لسیزو پــه مرتبه کې یې مرۍ نشته اوشي نه لري. دا چوت چې تاسو وینئ د۸ عدد ښیي.

تاسو لاندې هر یوشکل خپلو کتابچوته نقل کړئ او د هغــه اړونــد عــدد ولیکئ.

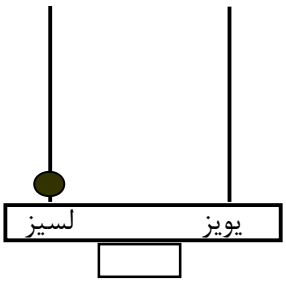

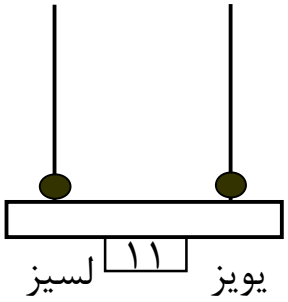

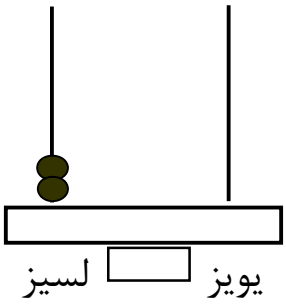

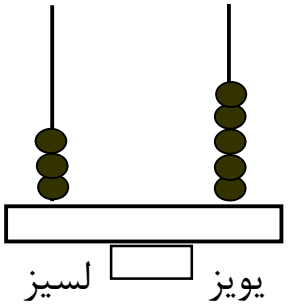

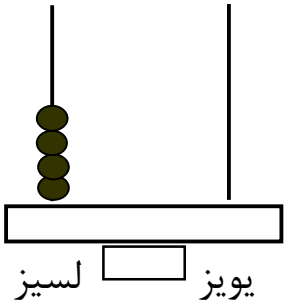

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طریقه باندې پوه شو، د دې مطلب لپاره د ۱۳ عدد د۱۱ له عدد سره جمع کوو.

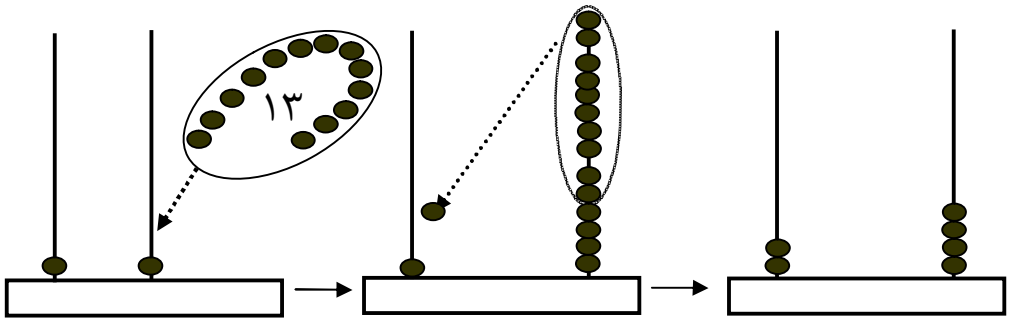

۱۱ + ۱۳ ⟶ ۱۰ + ۱۴ ⟶ ۲۰ + ۴ = ۲۴

له کینې خوا څخه په لومړي چوت کې د یویزو په ځای کې یوه مـــرۍ او د لسیزو په ځای کې هم یوه مرۍ شته ده چې د۱۱ عدد راښیي. او ۱۳ مرۍ په هغو باندې دزیاتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مرۍ ګاني په هغـــو باندې ورزیات شي نوپه دوهم شکل کې د یویزو په ځای کي ۱۴ مرۍ او د لسیزو په ځای کې بیاهم هغه یوه مرۍ ده. څرنګه چې پوهیږو چې لس یـــو دانه یې دیوه لسي سره مساوي کیږي نو دلسو یوه دانه یې مریو په ځای د لسیزو په ځای کي یوه مرۍ ایږدو چې د یویزو په ځای کې ۴ مرۍ پـــاتې کیږي او د لسیزو په ځای کي ۲ مرۍ کیږي چې دوه لسه یعنې ۲۰ راښیي په دې صورت کې وروستۍ چوت د۲۴ عدد راښیي.

۱- د چوت څخه کار واخلئ او لاندې پوښتنې په زده کوونکو باندې حل کړئ.

۱۲	۲۸	۲۴	۱۵
+ ۷	+ ۱۳	+ ۱۰	+ ۸

۲-د ۸، ۱۳، ۳۲، ۴۰، ۵۷ او۸۳ عددونه په چوت کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف:زده کوونکي د تفریق عملیه دچوت په واسطه سرته ورسولای شي ترڅودعملیې سرته رسول د هغو دذهني پراختیا سبب شي.

غواړو دچوت په واسطه د۲۵ له عدد څخه د۱۲ عدد تفریق کړو.

۲۵ − ۱۲ = ☐

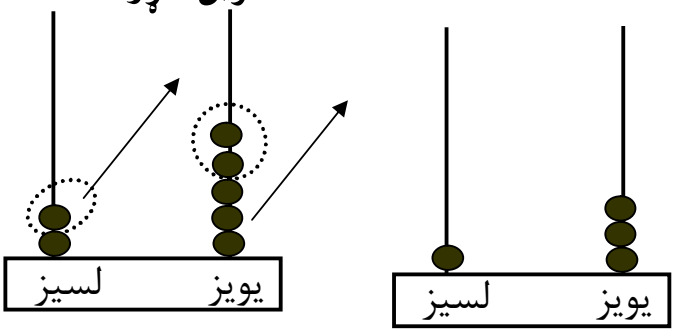

۲۵ − ۱۲ = ۱ ۳

د شکل له مخې لیدل کیږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مـــرۍ او د لسیزو څخه یوه مرۍ ایستل کیږي یعنې کمیږي په نتیجه کې د ښي خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مرۍ او د لسیزو په سیخ کې یـــوه مرۍ پاتې کیږي. او د تفریق حاصل د۱۳ عدد کیږي.

مشق او تمرین: د تفریق دعملیې سرته رسول په چوت کې.

۱− د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

۲۳	۲۴	۱۵	۱۲
− ۱۳	− ۱۰	− ۸	− ۷

۲−د ۶،۱۴،۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست.

۳− په لاندې شکلونو کې د هرچوت اړوند عدد د هغو تر لاندې ولیکئ.

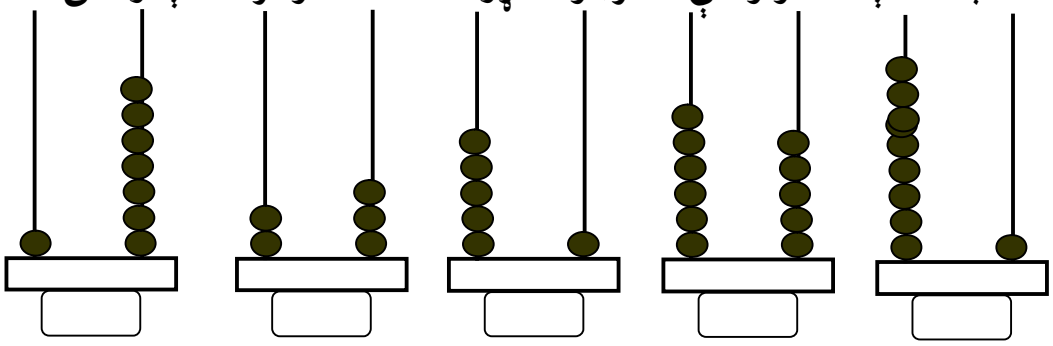

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

له (۱۰۰– ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

شپږ ويشتم لوست

له (۱۰۰ – ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

هدف: زده کوونکي بايد تر ۱۰۰۰ پورې دعددونو لوستل اوليکل زده کړي.

مونږ پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لس شکلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹

چې پورته هر يوه شکل ته رقم وايي که چېرې د ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او۹ عددونو ښي خواته يو صفر کيږدو نو لاندې عددونه لاس ته راځي.

۱۰، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ٦۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰ چې دا عددونه يو لسی ياڅو لسيه راښيي او دا له ۱۰ څخه تر۹۹ پورې عددونـــه دوه رقمي عددونه دي چې له ښي خوا څخه د کينې خواته په ترتيب سره لومړي رقم ته د يويزو ځای او د هغو دوهم رقم ته د لـــسيزو ځای وايي.

اوس که چېرې د يو رقمي عددونو ښي خواته دوه صفرونه کيښودل شي نو د ۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰، ۵۰۰، ٦۰۰، ۷۰۰، ۸۰۰ او ۹۰۰ عددونه حاصليږي چې دا عددونه يو سلي يا څـــو ســـلونه راښيي او درې رقمي عددونه بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتم لوست
لس ګوني (لسیز) او سل ګوني

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې لس یویز مساوي له یوه لسي، اولس (سلیز) لسي مساوي له یوه سلي سره کیږي.

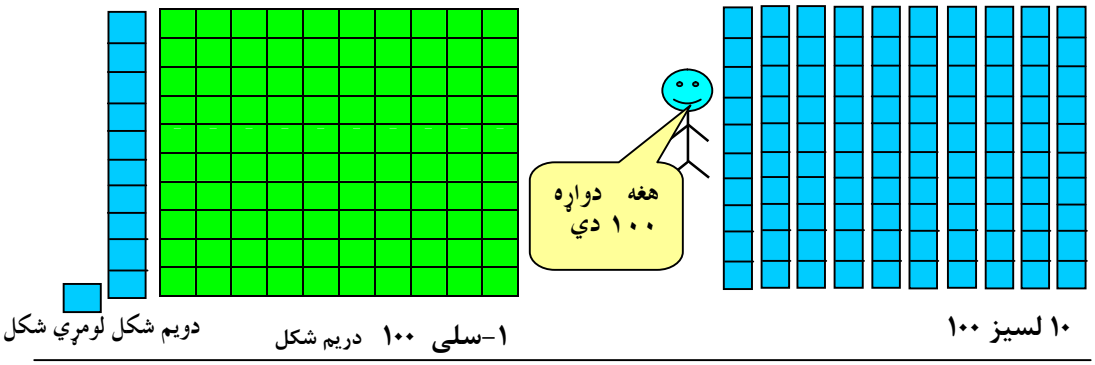

که چېرې پورتني شکلونه ولیدل شي په آسانۍ سره پوهیدلای شو چې دوهم شکل د لومړي شکل لس برابره دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دریم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دوهم شکل لس برابره او سل برابره د لومړي شکل دی چې د درې رقمیو کوچنی عدد دی.

۱.	۲ سلګوني	۲۰۰
۲.	ـــــ سلګوني	
۳.	ـــــ سلګوني	
۴.	ـــــ سلګوني	
۵.	ـــــ سلګوني	
٦.	ـــــ سلګوني	

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ سلونه د لسونو په توګه لیکلای شو څرنګه...

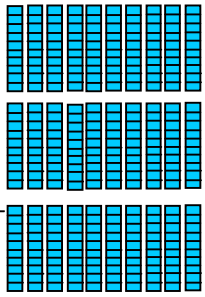

د سلونو بدلول په لسونو باندې بیایي ولیکي

۳۰۰ = ۳۰ لسه

د پورته مثال څخه په کار اخیستو سره د شکلونو له مخې تـــش ځایونـــه ډک کړئ.

۱.

۱۰۰ = ۱۰ لسه

۲. 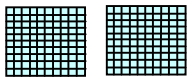

___ = ___ لسه

۳. 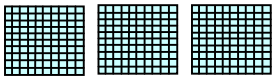

___ = ___ لسه

۴. 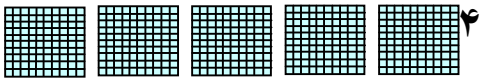

___ = ___ لسه

۵. 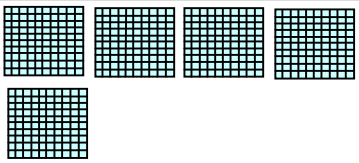

___ = ___ لسه

۶. 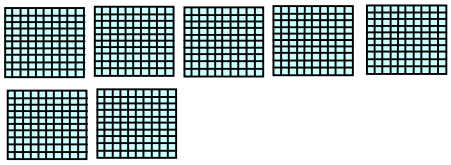

___ = ___ لسه

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

۱. ۲۷ + ۳۵

۲. ۸۶ − ۱۳

۳. ۷۲ − ۲۷

۴. د شکل له مخې ووایاست چې یوسلی له څو لسیزو او څو یویزو څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست
سلیز، لسیز او یویز

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو کې ځای په ځای کړای شي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تیر لوست کې له ۱۰۰ څخه تر ۹۰۰ پورې عددونه پیژندلي دي. اوس که چېرې د۱۰۰، ۲۰۰، ۰۰۰، ۹۰۰ عددونو د لومړي رقم په ځای د۱، ۲، ۰۰۰، ۹ یو رقمي عدد ولیکو د۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸ او۱۰۹ عددونه حاصلیږي او همدارنګه که چېرې ددواړو صفرونو په ځای نور رقمونه ولیکل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنی درې رقمي عدد ۱۰۰ دی او تر ټولو لوی درې رقمي عدد ۹۹۹ دی او د هغو اړوند رقم د یویزو، لسیزو او سلیزو په ځایونوکې په لاندې توګه لیکل کیږي.

یویز	لسیز	سلیز
۱	۱	۱

یویز	لسیز	سلیز
۱	۰	۱

یویز	لسیز	سلیز
۰	۰	۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

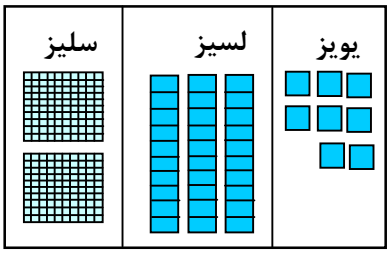

سلیز	لسیز	یویز
۲	۳	۸

دوه سوه اته دیرش

که چېرې د لسیزو عدد، ونه لري تاسو څه شی باید ولیکئ؟

د خپل کار په کتابچو کې ولیکئ څو سلیز، لسیز او یویز دکارشـــوي مثـال څخـــه کار واخلئ او وروسته د شکل له مخې عدد ولیکئ.

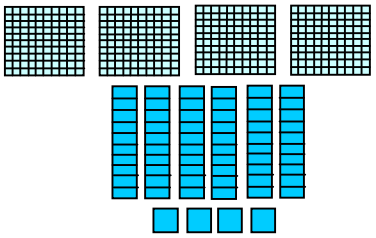

سلیز	لسیز	یویز
۴	۶	۴

۴۶۴

۱.

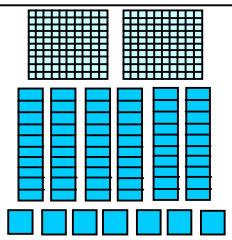

سلیز	لسیز	یویز

۲.

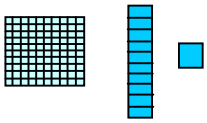

سلیز	لسیز	یویز

۳.

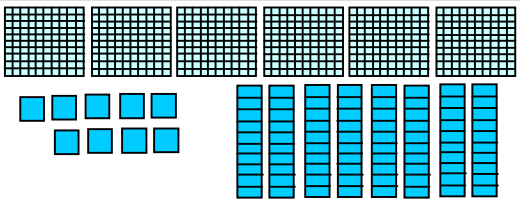

سلیز	لسیز	یویز

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴.

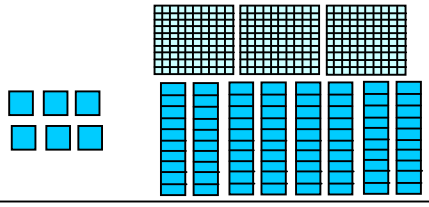

سلیز	لسیز	یویز

_____

۵.

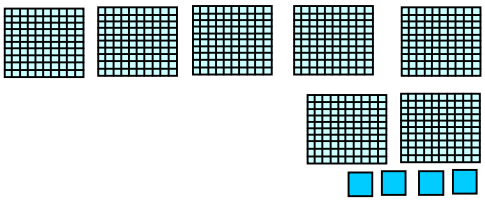

سلیز	لسیز	یویز

_____

۶.

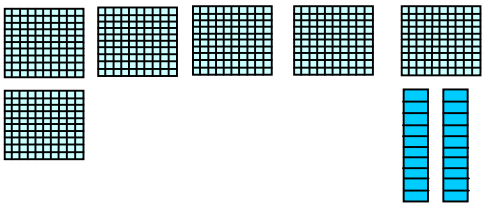

سلیز	لسیز	یویز

_____

۷.

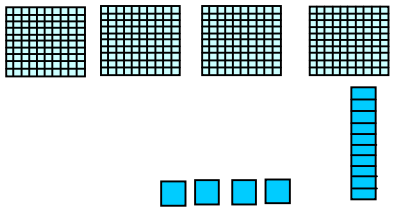

سلیز	لسیز	یویز

_____

۸. تاسو یو عدد وټا کئ او د ، 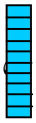 شکلونو په واسطه هغه عدد وښایاست.

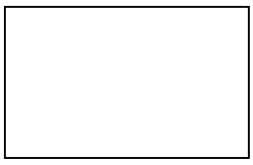

سلیز	لسیز	یویز

_____

کورنۍ دنده: نمونې ته وګورئ او ځوابونه پیداکړئ.

۱. په ۴۰۰ کې څومره ؟

په ۴۰۰ کې څومره 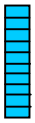 ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

۲- په ۹۰۰ کې څومره ؟

په ۹۰۰ کې څومره 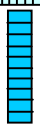 ؟

په ۹۰۰ کې څومره ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ویشتم لوست

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي برسیره پردې چې تر زرو پورې دعددونو مقامي قیمت وپیژني او وې لیکي د شکلونو له مخې وکړاي شي اړوند عددولیکي.

یو عدد په ۳ ډوله لیکلای شي.

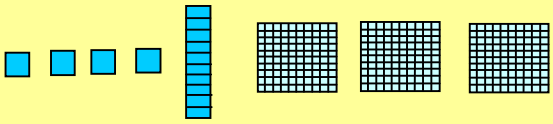

۳ سلۍ ۱ لسي ۴ یودانه یې

۳۰۰ + ۱۰ + ۴

۳۱۴

د خپل یوه ملګري سره کاروکړئ د حل شوي مثال څخه په کاراخستو سره عدد پـــه ۳ ډوله ولیکئ:

۱.

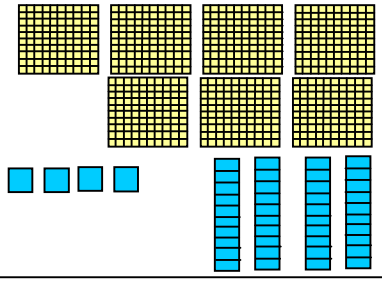

سلیز ــــ لسیز ــــ یویز

ــــ + ــــ + ــــ

ــــــ

۲.

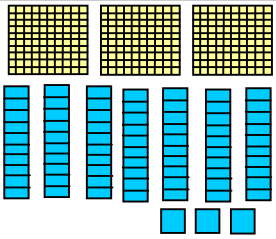

سلیز ــــ لسیز ــــ یویز

ــــ + ــــ + ــــ

ــــــ

۳.

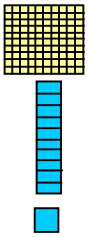

سلیز ــــ لسیز ــــ یویز

ــــ + ــــ + ــــ

ــــــ

۴.

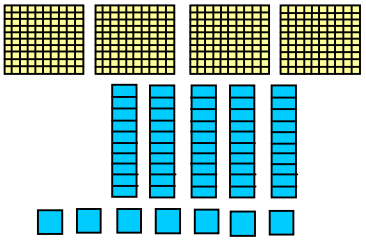

سلیز ــــ لسیز ــــ یویز

ــــ + ــــ + ــــ

ــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

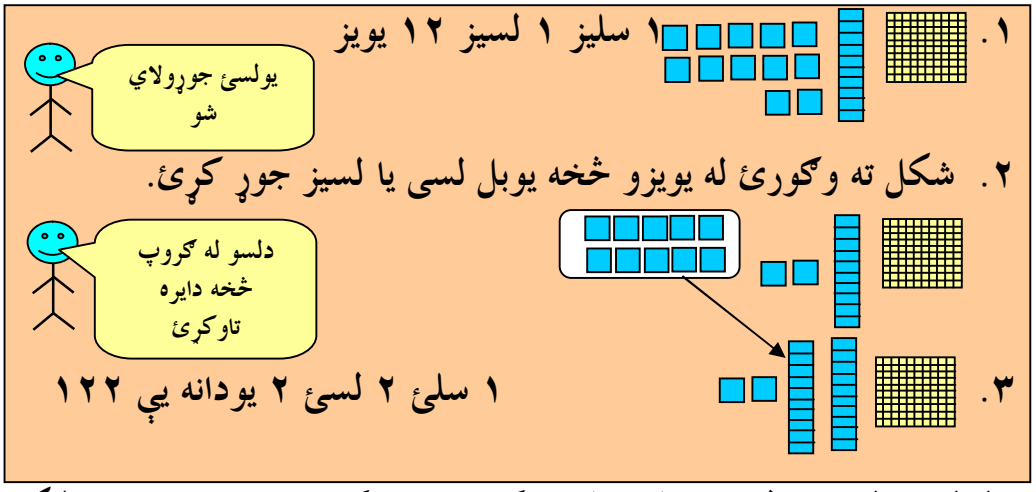

۱. له لسیو (لسیزو) څخه د سلیو(سلیزو) ګروپ جوړ کړئ او اړوند عدد یې ولیکئ.

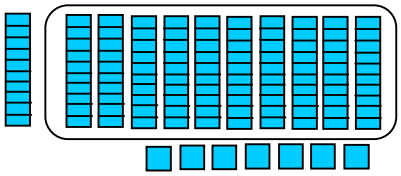

۱ سلي ۱ لسی ۷ یودانه یي

۱۱۷

---

۲. 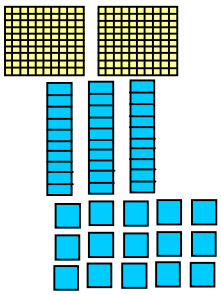

____ سلي ____ لسي ____ یودانه یي

____ + ____ + ____

_____

---

۳. 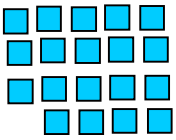

____ سلي ____ لسي ____ یودانه یي

____ + ____ + ____

_____

---

۴. 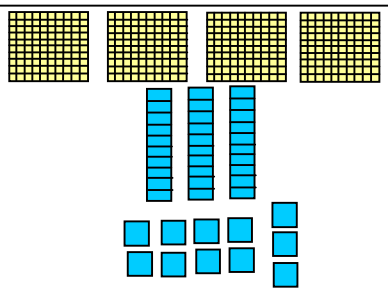

____ سلي____ لسي ____ یودانه یي

____ + ____ + ____

_____

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې جدول د عددونو سلسله (پرله پسې توب) له ۱۰۰–۵۰۰ پورې ښيي.

۱۰۹	۱۰۸	۱۰۷	۱۰۶	۱۰۵	۱۰۴	۱۰۳	۱۰۲	۱۰۱	۱۰۰
۱۱۹	۱۱۸	۱۱۷	۱۱۶	۱۱۵	۱۱۴	۱۱۳	۱۱۲	۱۱۱	۱۱۰
۱۲۹	۱۲۸	۱۲۷	۱۲۶	۱۲۵	۱۲۴	۱۲۳	۱۲۲	۱۲۱	۱۲۰
۱۳۹	۱۳۸	۱۳۷	۱۳۶	۱۳۵	۱۳۴	۱۳۳	۱۳۲	۱۳۱	۱۳۰
۱۴۹	۱۴۸	۱۴۷	۱۴۶	۱۴۵	۱۴۴	۱۴۳	۱۴۲	۱۴۱	۱۴۰
۱۵۹	۱۵۸	۱۵۷	۱۵۶	۱۵۵	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۲	۱۵۱	۱۵۰
۱۶۹	۱۶۸	۱۶۷	۱۶۶	۱۶۵	۱۶۴	۱۶۳	۱۶۲	۱۶۱	۱۶۰
۱۷۹	۱۷۸	۱۷۷	۱۷۶	۱۷۵	۱۷۴	۱۷۳	۱۷۲	۱۷۱	۱۷۰
۱۸۹	۱۸۸	۱۸۷	۱۸۶	۱۸۵	۱۸۴	۱۸۳	۱۸۲	۱۸۱	۱۸۰
۱۹۹	۱۹۸	۱۹۷	۱۹۶	۱۹۵	۱۹۴	۱۹۳	۱۹۲	۱۹۱	۱۹۰
۲۰۹	۲۰۸	۲۰۷	۲۰۶	۲۰۵	۲۰۴	۲۰۳	۲۰۲	۲۰۱	۲۰۰
۲۱۹	۲۱۸	۲۱۷	۲۱۶	۲۱۵	۲۱۴	۲۱۳	۲۱۲	۲۱۱	۲۱۰
۲۲۹	۲۲۸	۲۲۷	۲۲۶	۲۲۵	۲۲۴	۲۲۳	۲۲۲	۲۲۱	۲۲۰
۲۳۹	۲۳۸	۲۳۷	۲۳۶	۲۳۵	۲۳۴	۲۳۳	۲۳۲	۲۳۱	۲۳۰
۲۴۹	۲۴۸	۲۴۷	۲۴۶	۲۴۵	۲۴۴	۲۴۳	۲۴۲	۲۴۱	۲۴۰
۲۵۹	۲۵۸	۲۵۷	۲۵۶	۲۵۵	۲۵۴	۲۵۳	۲۵۲	۲۵۱	۲۵۰
۲۶۹	۲۶۸	۲۶۷	۲۶۶	۲۶۵	۲۶۴	۲۶۳	۲۶۲	۲۶۱	۲۶۰
۲۷۹	۲۷۸	۲۷۷	۲۷۶	۲۷۵	۲۷۴	۲۷۳	۲۷۲	۲۷۱	۲۷۰
۲۸۹	۲۸۸	۲۸۷	۲۸۶	۲۸۵	۲۸۴	۲۸۳	۲۸۲	۲۸۱	۲۸۰
۲۹۹	۲۹۸	۲۹۷	۲۹۶	۲۹۵	۲۹۴	۲۹۳	۲۹۲	۲۹۱	۲۹۰
۳۰۹	۳۰۸	۳۰۷	۳۰۶	۳۰۵	۳۰۴	۳۰۳	۳۰۲	۳۰۱	۳۰۰
۳۱۹	۳۱۸	۳۱۷	۳۱۶	۳۱۵	۳۱۴	۳۱۳	۳۱۲	۳۱۱	۳۱۰
۳۲۹	۳۲۸	۳۲۷	۳۲۶	۳۲۵	۳۲۴	۳۲۳	۳۲۲	۳۲۱	۳۲۰
۳۳۹	۳۳۸	۳۳۷	۳۳۶	۳۳۵	۳۳۴	۳۳۳	۳۳۲	۳۳۱	۳۳۰
۳۴۹	۳۴۸	۳۴۷	۳۴۶	۳۴۵	۳۴۴	۳۴۳	۳۴۲	۳۴۱	۳۴۰
۳۵۹	۳۵۸	۳۵۷	۳۵۶	۳۵۵	۳۵۴	۳۵۳	۳۵۲	۳۵۱	۳۵۰
۳۶۹	۳۶۸	۳۶۷	۳۶۶	۳۶۵	۳۶۴	۳۶۳	۳۶۲	۳۶۱	۳۶۰
۳۷۹	۳۷۸	۳۷۷	۳۷۶	۳۷۵	۳۷۴	۳۷۳	۳۷۲	۳۷۱	۳۷۰
۳۸۹	۳۸۸	۳۸۷	۳۸۶	۳۸۵	۳۸۴	۳۸۳	۳۸۲	۳۸۱	۳۸۰
۳۹۹	۳۹۸	۳۹۷	۳۹۶	۳۹۵	۳۹۴	۳۹۳	۳۹۲	۳۹۱	۳۹۰
۴۰۹	۴۰۸	۴۰۷	۴۰۶	۴۰۵	۴۰۴	۴۰۳	۴۰۲	۴۰۱	۴۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱۹	۴۱۸	۴۱۷	۴۱۶	۴۱۵	۴۱۴	۴۱۳	۴۱۲	۴۱۱	۴۱۰
۴۲۹	۴۲۸	۴۲۷	۴۲۶	۴۲۵	۴۲۴	۴۲۳	۴۲۲	۴۲۱	۴۲۰
۴۳۹	۴۳۸	۴۳۷	۴۳۶	۴۳۵	۴۳۴	۴۳۳	۴۳۲	۴۳۱	۴۳۰
۴۴۹	۴۴۸	۴۴۷	۴۴۶	۴۴۵	۴۴۴	۴۴۳	۴۴۲	۴۴۱	۴۴۰
۴۵۹	۴۵۸	۴۵۷	۴۵۶	۴۵۵	۴۵۴	۴۵۳	۴۵۲	۴۵۱	۴۵۰
۴۶۹	۴۶۸	۴۶۷	۴۶۶	۴۶۵	۴۶۴	۴۶۳	۴۶۲	۴۶۱	۴۶۰
۴۷۹	۴۷۸	۴۷۷	۴۷۶	۴۷۵	۴۷۴	۴۷۳	۴۷۲	۴۷۱	۴۷۰
۴۸۹	۴۸۸	۴۸۷	۴۸۶	۴۸۵	۴۸۴	۴۸۳	۴۸۲	۴۸۱	۴۸۰
۴۹۹	۴۹۸	۴۹۷	۴۹۶	۴۹۵	۴۹۴	۴۹۳	۴۹۲	۴۹۱	۴۹۰
									۵۰۰

تمرین: د ۱۰۵ عدد په چوت کې ښودل شوی دی له هغه څخه په کـــار اخستلو سره د۱۰۸،۱۰۹ او ۱۲۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

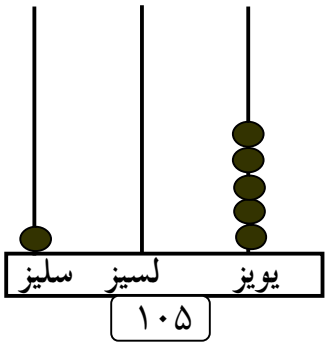

کورنۍ دنده: په خپلو کتابچو کې د۲۰۱ او ۲۱۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېرشم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید دیوه عدد نه مخ کې عدد، دیوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې ددوو عددونو په منځ کې دی وپیژني.

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد مخ کې راځي.

۱. ۲۷۷، ۲۷۸ ، ـــــــ ، ۵۴۶ ، ـــــــ ، ۱۲۷

۲. ـــــــ ، ۳۲۹ ، ـــــــ ، ۴۴۰ ، ـــــــ ، ۷۸۱

۳. ـــــــ ، ۶۳۰ ، ـــــــ ، ۹۱۷ ، ـــــــ ، ۸۴۶

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد وروسته راځي.

۴. ۱۱۲، ـــــــ ، ۳۱۹، ـــــــ ، ۸۵۵، ـــــــ

۵. ۴۷۸، ـــــــ ، ۹۹۸، ـــــــ ، ۲۵۲، ـــــــ

۶. ۵۹۱، ـــــــ ، ۷۴۳، ـــــــ ، ۶۶۹، ـــــــ

هغه عدد ولیکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راځي.

۷. ۱۱۸، ـــــــ ، ۱۲۰	۴۹۹، ـــــــ ، ۵۰۱	۷۸۷، ـــــــ ، ۷۸۹
۸. ۶۴۲، ـــــــ ، ۶۴۳	۲۹۹، ـــــــ ، ۳۰۱	۹۵۳، ـــــــ ، ۹۵۵
۹. ۸۲۷، ـــــــ ، ۸۲۹	۳۳۵، ـــــــ ، ۳۳۷	۳۷۸، ـــــــ ، ۳۸۰

---

۱۰. ټول هغه عددونه چې د ۵۴۰ او ۵۶۰ په منځ کې دي ولیکئ.

کورنۍ دنده:

مخ کې وروسته یا منځ کې عددونه ولیکئ.

۱. ۲۲۲، ـــــــ ، ۲۲۴	، ـــــــ ، ۱۹۶	۲۳۴، ـــــــ
۲. ـــــــ ، ۴۲۱	۶۴۹، ـــــــ ، ۶۵۱	۹۱۹، ـــــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودېرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي باید کوچني او لوی عددونه یوله بله سره تشخیص او همدارنګه دوه مساوي عددونه وپیژني د >، < او = نښې وکاروي.

=	<	>
دا = نښه مساوي راښيي. ۱۵۰ = ۱۵۰ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي	دانښه < لږ راښيي ۱۱۱ < ۳۴۲ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	دا > نښه زيات راښيي ۳۴۲ >۱۱۱ ۳۴۲ زيات له ۱۱۱ څخه دي

د عددونو هره جوړه د (<، > یا =) نښې په دایره کې په ایښودلوسره پرتله کړي.

۱.	۴۲۳ (<)	۳۵۳	۵۰۱ ( )	۴۹۲	۲۷۱ ( ) ۲۷۱
۲.	۵۴۷ ( )	۴۹۹	۷۷۷ ( )	۸۱۲	۱۴۲ ( ) ۲۴۲
۳.	۶۸۷ ( )	۸۲۱	۳۱۷ ( )	۳۱۷	۹۲۸ ( ) ۹۲۹
۴.	۶۲۵ ( )	۶۲۵	۴۱۸ ( )	۲۵۷	۵۸۹ ( ) ۵۸۹
۵.	۱۲۹ ( )	۱۷۲	۳۶۴ ( )	۲۸۱	۶۶۹ ( ) ۵۶۹
۶.	۲۳۰ ( )	۱۰۰	۷۶۸ ( )	۸۰۱	۴۱۲ ( ) ۴۱۲

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کـــې استعمال کړئ.

۷. ــــ (<) ــــ ــــ (=) ــــ ــــ (>) ــــ

۸. ــــ (>) ــــ ــــ (<) ــــ ــــ (=) ــــ

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱. زه یو عددیم چې له ٦٧٥ څخه لږ اوله ٦٦٧ څخه زیات یم په داسې توګه چې زما دیویز رقم ۲ دی. زه کوم عدد یم؟

۲. د یوه عدد په برخه کې یوه معما ولیکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې حل یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتیب او دځایونو ټاکل وکړاي شي.

دیوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نیسو.

فهرست
۶فصل ۳۱۸
۷فصل ۳۳۷
۸فصل ۴۰۰
۹فصل ۴۲۰
۱۰فصل ۴۶۲

دا عددونه له ډېر کوچني عدد څخه د لوی عدد خواته ترتیب شوي دي

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴۶۲

او دا عددونه د ډېر لوی عددڅخه دکوچني عدد خواته ترتیب شوي دي ۴۶۲، ۴۲۰، ۴۰۰، ۳۳۷، ۳۱۸

لاندې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زیاتو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۱. ۱۱۹، ۹۳، ۱۲۵، ۲۰۱ _____، _____، _____، _____

۲. ۲۹۶، ۲۲۸، ۲۵۲، ۲۸۳ _____، _____، _____، _____

۳. ۷۷، ۴۱۵، ۶۹۰، ۱۵۲ _____، _____، _____، _____

لاندې عددونه د ډېرو زیاتو څخه د ډېرو لږو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۴. ۳۴۸، ۲۲۰، ۴۶۴، ۷۳۲ _____، _____، _____، _____

۵. ۶۰۵، ۹۷۳، ۷۵۱، ۴۸۹ _____، _____، _____، _____

۶. ۲۴۵، ۲۱۷، ۲۷۳، ۲۲۹ _____، _____، _____، _____

۷. د ۸، ۲ او ۶ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه لیکلای او جوړولای شئ؟

____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____

۸. د خپلې خوښې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر لوی خواته ترتیب او ویې لیکئ

____، ____، ____، ____، ____، ____، ____، ____، ____، ____

ډېر لږ ... ډېر زیات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتیب سره د ډېر زیات څخه د ډېر کوچني عدد خواته ترتیب کړئ دا عددونه د ۶۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

_____، _____، _____، _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ۱۰۰۰ دعددونو مشق او تمرین

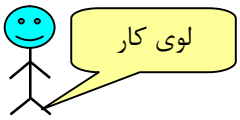

لاندې پوښتنو ته ځواب وواياست.

د ۴٦۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب وواياست.

۱. د کوم عدد يويز ۴ دی؟

۲. د کوم عدد لسيز صفر دی؟

۳. د کوم عدد لسيز ٦ دی؟

۴. د کوم عدد سليز ۷ دی؟

۵. د کوم عدد سليز او لسيز سره مساوي دي؟

٦. کوم عدد لوي دی؟ _____

عدد په درې ډوله وليکئ.

۷. 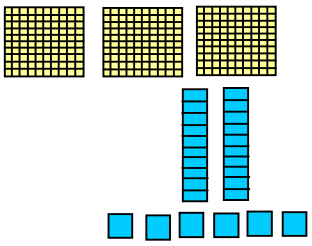

_____ سل _____ لسه _____ يو

_____ + _____ + _____

_____

---

۸. 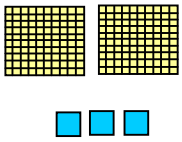

_____ سل _____ لسه _____ يو

_____ + _____ + _____

_____

شکلونه خپلو کتابچو کې رسم کړئ له يويزو او لسيزو څخه په ترتيب سره د لسو او سلو ګروپونه جوړ او د هغو د شاوخوا څخه دايره وکاږئ او اړونده عدد يې وليکئ.

۱. 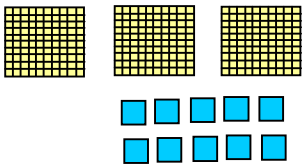

_____ سل _____ لسه _____ يو

_____ + _____ + _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

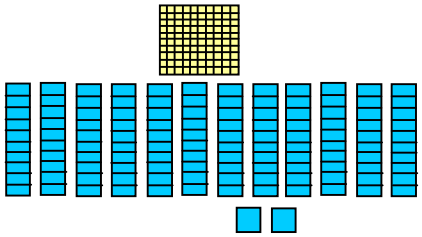

۲. ـــــ سل ـــــ لسه ـــــ یو

ـــــ + ـــــ + ـــــ

ـــــ

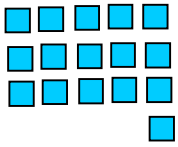

۳. ـــــ سل ـــــ لسه ـــــ یو

ـــــ + ـــــ + ـــــ

ـــــ

پوښتنې کتابچو ته نقل کړئ اوپه دایره کې د <،> یا = مناسبه نښه ولیکئ.

۴. ۲۰۷ ◯ ۷۰۲ ۱۱۶ ◯ ۱۶۱ ۲۲۰ ◯ ۱۲۱

۵. ۴۳۷ ◯ ۷۴۳ ۳۳۲ ◯ ۲۳۳ ۳۱۲ ◯ ۱۲۳

د حل شوي مثال سره سم تش ځایونه ډک کړئ.

۶. ۶۰۵، ۶۱۵، ۶۲۵، ۶۳۵ ـــــ ۸۰۰، ۸۰۵، ۸۱۰، ـــــ

۷. ۳۴۰، ۳۵۰، ۳۶۰، ـــــ ۵۹۹، ۶۹۹، ۷۹۹، ـــــ

۸. ۳۲۲، ۳۳۲، ۳۴۲، ـــــ ۷۲۰، ۷۲۴، ۷۲۸، ـــــ

مخ کې عدد وروسته عدد اومنځ کې عدد ولیکئ.

۹. ـــــ، ۴۳۶ ۸۰۹، ـــــ، ۸۱۱ ۱۷۰، ـــــ

۱۰. ۶۳۷، ـــــ، ۶۳۹ ۳۳۳، ـــــ ۴۴۴، ـــــ

کورنۍ دنده: که چېرې ټول تمرینونه په ټولګي کې حل نه شول پاتې پوښتنې په کور کې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

درې دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

د څو سلګونو جمع کول

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي په درې رقمي (څوسلګونو) عددونو کې جمع او تفریق سرته ورسولای شي.

د چوکات له وزنونو څخه کوم یې سره جمع شي ترڅو د موټر بار بشپړ شي.

۵۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۷۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	۲۰۰ کیلوګرامه
۸۰۰ کیلوګرامه	۳۰۰ کیلوګرامه	۶۰۰ کیلوګرامه

۱. 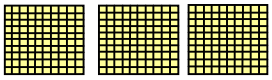

۳ سله

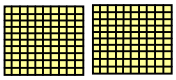

۲ سله

۵ سله = ۲ سله + ۳ سله

۵۰۰ = ۲۰۰ + ۳۰۰

معلوم یې کړئ چې ټوله څو سله کېږي جمع یې کړئ.

۱. 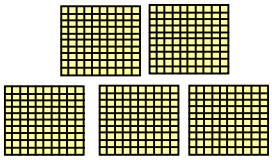

_____ سله = _____ سله + _____ سله

_____ + _____ = _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. 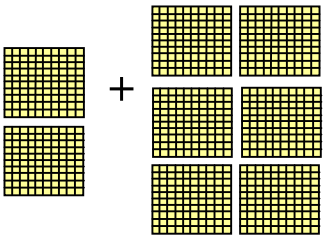

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۳. 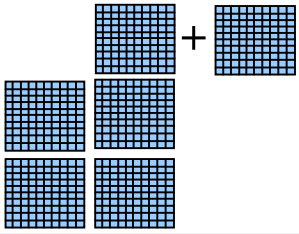

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۴. 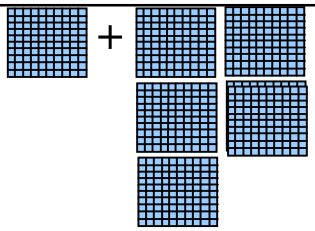

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۵. 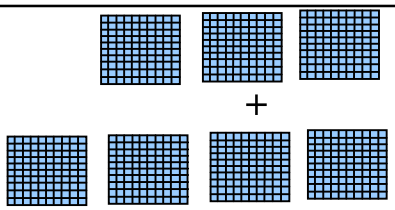

____ سله

____ سله +

____ سله

____

+ ____

____

۶. 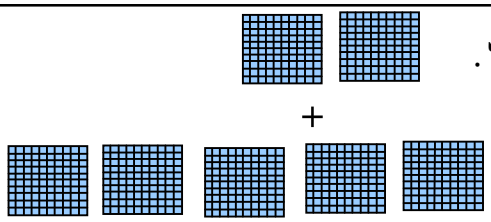

____ سله

____ سله +

____ سله

____

+ ____

____

کورنۍ دنده: تاسو په خپله دلرګوټو بنډلونه رسم کړئ اوسلیز یې سره جمع کړئ.

۷.

____ سله

____ سله +

____ سله

____

+ ____

____

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

دیوه درې رقمي عدد جمع کول له یوه درې رقمي عددسره چې دیویز او لسیز رقمونه یې صفر وي

هدف:زده کوونکي یو درې رقمي عدد له بل یو درې رقمي عدد سره چې دیویز او لسیز رقمونه یې صفر وي جمع کړاي شي.

جمع.

۱. 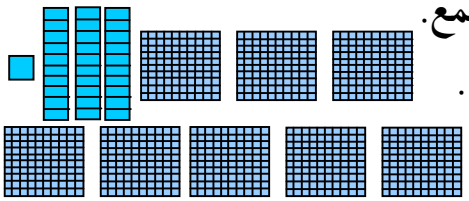

۳ سله ۳ لسه ۱ یو
۵ سله ۰ لسه ۰ یو
۸ سله ۳ لسه ۱ یو

۳۳۱
+ ۵۰۰
۸۳۱

۸۳۱ = ټوله

۲. 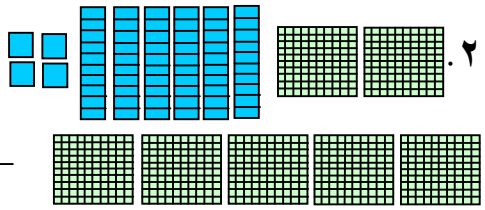

— سله — لسه — یو
— سله — لسه — یو
— سله — لسه — یو

_____
+ _____
_____

۳. 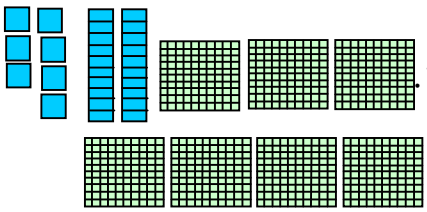

— سله — لسه — یو
— سله — لسه — یو
— سله — لسه — یو

_____
+ _____
_____

۴- ۲۷۳ + ۳۰۰ ، ۱۸۷ + ۵۰۰ ، ۶۱۲ + ۱۰۰ ، ۴۳۹ + ۵۰۰ ، ۶۴۳ + ۲۰۰

۵- ۵۲۷ + ۱۰۰ ، ۷۲۸ + ۲۰۰ ، ۴۸۳ + ۳۰۰ ، ۵۱۲ + ۱۰۰ ، ۳۷۴ + ۴۰۰

کورنۍ دنده: جمع یې کړئ.

۱. ۸۴۷ + ۱۰۰ ، ۲۴۷ + ۷۰۰ ، ۴۸۲ + ۲۰۰ ، ۳۷۱ + ۵۰۰ ، ۵۴۷ + ۳۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول

هدف: زده کوونکي ټول درې رقمي عددونه يوله بله سره جمع کړاي شي.

د اماني ښوونځي يو لوی سالون د زده کوونکو دکارونو د ښودلو له پاره لري.
د پنجشنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل.
او د چهارشنبې په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل.
دې سالون ته ټول څو تنه راغلي دي؟

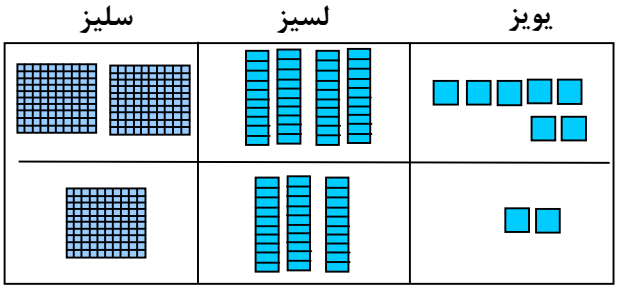

سلیز	لسیز	یویز
۲	۴	۷
+ ۱	۳	۲
۳	۷	۹

۳۷۹ تنه د لوبغاړي سالون ته راغلي دي

۹ یو ۷ لسه ۳ سله

۳۷۹

لومړي یویز جمع کړي
وروسته لسیز او په پای
کې سلیز جمع کړي.

پوښتنه: ولې مونږ لومړي یویز جمع کوو؟

د خپل ملګري سره کار وکړئ له یویزو څخه يې پیل کړئ او جمع يې کړئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
۱	۲	۵
+ ۳	۳	۴

سلیز	لسیز	یویز
۳	۱	۴
+ ۱	۲	۵

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۳	۱	۶
+ ۲	۵	۱

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۲
+ ۵	۱	۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

سلیز	لسیز	یویز
۲	۷	۵
+ ۴	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
۶	۳	۷
+ ۱	۶	۱

۴.

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۸
+ ۱	۵	۰

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۴
+ ۱	۱	۴

۵. جمع یې کړي:

۱۲۹	۳۴۱	۱۷۰	۲۰۶	۶۱۲
+ ۳۰	+ ۱۲۸	+ ۳۱۲	+ ۱۷۲	+ ۳۵

۶.

۴۰۳	۱۵۹	۳۲۵	۵۰۸	۴۱۲
+ ۲۱۴	+ ۲۲۰	+ ۷۱	+ ۲۱۰	+ ۴۴

۷.

۳۳۱	۱۱۱	۵۳۷	۷۷۱	۸۲۳
+ ۵۱۷	+ ۴۴۳	+ ۲۱	+ ۱۰۸	+ ۱۶۴

کورنۍ دنده:

په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
☐	۱	☐
+ ۲	☐	۶
۹	۸	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۲	☐	۶
+ ☐	۵	☐
۶	۶	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي وکولای شي د درې رقمي عدد جمع کولو کې حاصل ونیسي او د جمعې عملیه په صحیح توګه سرته ورسوي.

مونږ سلیز، لسیز او یویز په لاندې توګه جمع کولای شو.

لومړی:
یویز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره یې جمع کړئ.

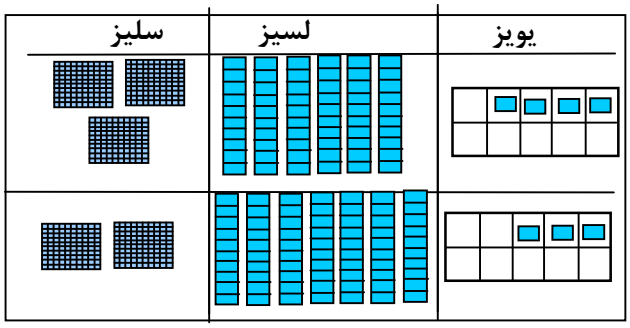

۳ ۶ ۴
+ ۲ ۷ ۳
۷

دوهم:
لسیز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره یې جمع کړئ.

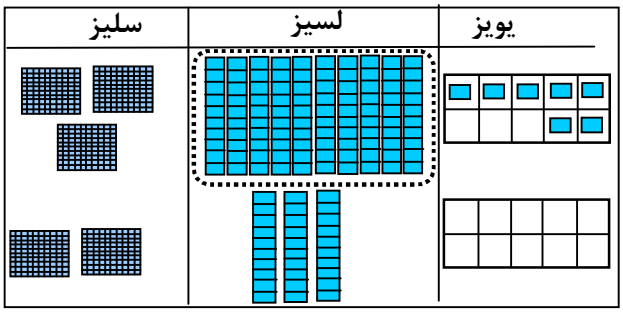

۱
۳ ۶ ۴ ۶
+ ۲ ۷ ۳ + ۷
۳ ۷ ۱۳

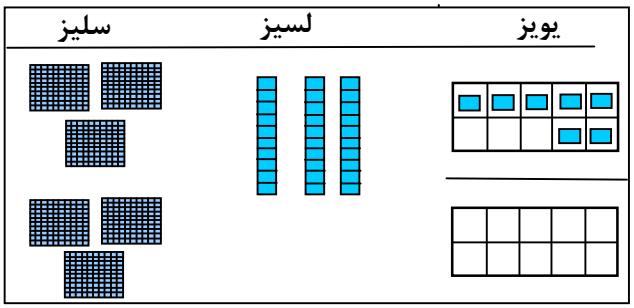

۱
۳ ۶ ۴
+ ۲ ۷ ۳
۶ ۳ ۷

جمع یې کړئ.

۱-

سلیز	لسیز	یویز
□	۱	
۴	۳	۶
+ ۲	۵	۷
۶	۹	۳

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۱	۶	۲
+ ۵	۳	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۳	۲	۹
+ ۳	۵	۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع: که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ.

۲.

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۹	۴	۲
۶	۳	۱ +

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۹	۰	۴
۳	۱	۲ +

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۳	۵	
۴	۵	۵ +

۳.

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۴	۷	۲
۱	۶	+

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۳	۵	۴
۲	۱	۵ +

یویز	لسیز	سلیز
۵	۲	۴
۸	۴	۵ +

۴.

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۵	۳	۱
۴	۲	۵ +

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۷	۴	۳
۲	۷	+

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۱	۸	۲
۶	۵	۳ +

۵.

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۷	۰	۴
۵	۱	۳ +

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۹	۶	۵
۰	۶	+

یویز	لسیز	سلیز
	□	□
۷	۳	۶
۵	۴	۲ +

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

د فېروز ټولګي ۳۷۸ کارتونه جوړ کړل.

د مرجان ټولګي ۲۶۵ کارتونه جوړ کړل.

دواړو ټولګیو ټوله څو کارتونه جوړ کړي دي؟

□
□ +
□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرين:

تاسو درې رقمي عددونه جمع کولای شئ.

په دې ډول:

لومړی: يويز جمع کـــړئ کـــه چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ.

دويم: لسيز جمع کړئ که چېرې اړتياوې حاصل ونيسي.

دريم: سليز سره جمع کړئ

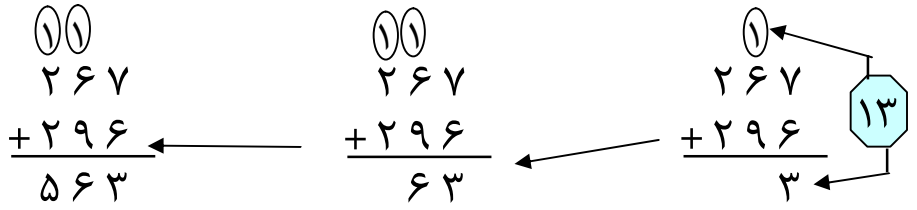

جمع يې کړئ.

۱.	۳۷۴ + ۱۴۷	۲۴۵ + ۴۵۸	۵۶۷ + ۳۳۳	۱۴۹ + ۷۵	۱۹۲ + ۴۴	۸۵ + ۱۹۷
۲.	۳۶ + ۷۳	۲۳۸ + ۴۴	۴۵۵ + ۱۴۵	۵۸۶ + ۳۶۴	۱۷۷ + ۱۶۸	۶۱۴ + ۱۸۷
۳.	۱۹۸ + ۲۶۷	۲۵۳ + ۳۳۵	۴۹۴ + ۳۶۳	۵۱۷ + ۴۶۷	۳۴۶ + ۳۶۴	۱۲۳ + ۳۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفريق د قرض (پور) اخستلو پرته

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه له درې رقمي عددونو څخه له پور اخستلو پرته تفريق کړای شي.

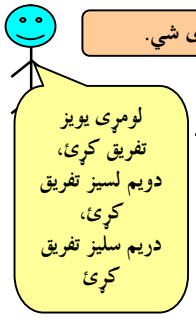

سليز	لسيز	يويز
۴	۵	۷
− ۳	۳	۲
۱	۲	۵

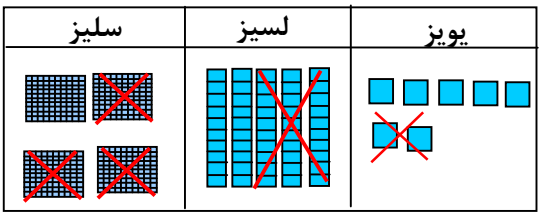

په ډله ايز توګه کار وکړئ.

۱.

يويز	لسيز	سليز
۶	۲	۷
۵	۱	− ۱

يويز	لسيز	سليز
۹	۸	۶
۳	۷	− ۴

يويز	لسيز	سليز
۷	۳	۵
۶	۱	− ۲

۲.

يويز	لسيز	سليز
۴	۹	۴
۳	۰	− ۱

يويز	لسيز	سليز
۱	۷	۹
۰	۲	− ۳

يويز	لسيز	سليز
۴	۴	۸
۱	۲	− ۳

۳.

۶۷۹ − ۱۵۱

۴۸۷ − ۲۳۷

۳۸۹ − ۶۴

۵۷۳ − ۱۳۰

۶۵۹ − ۲۷

۴.

۶۸۹ − ۲۵۳

۵۸۷ − ۳۳۷

۴۸۹ − ۱۶۴

۶۷۳ − ۱۳۲

۶۵۹ − ۴۳۷

کورنۍ دنده: د دې لوست ټولې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفريق په پور (قرض) اخستلو سره

هدف: زده کوونکي وکولاي شي له يوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد که چېرې پور اخستلوته اړتياوې تفريق کړاي شي.

تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفريق کولای شئ.

۳۱۸	
−۱۴۶	
۲	

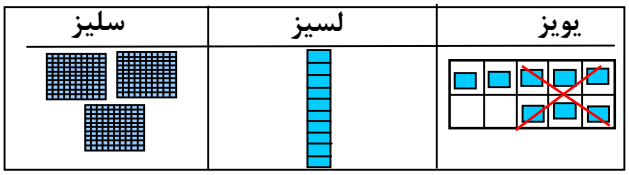

لومړي: يويز تفريق کړي که چېرې اړتياوې د لسيزو لـه مرتبې څخه پور واخلئ (لسيز، په يوه دانه يې بدلې کړئ)

۲ ۱۱	
۳۱۸	۱۱
−۱۴۶	−۴
۷۲	−۷

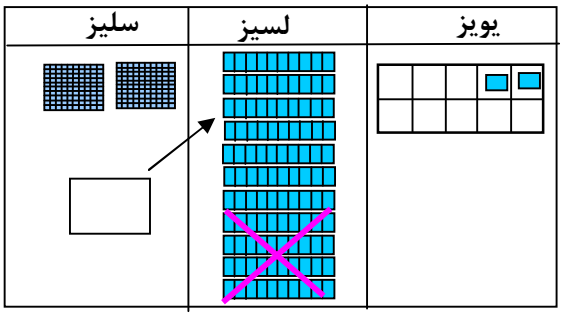

دويم: لسيز تفريـــق کړئ کـــه چېـــرې اړتياوې د ســـليزو څخه پور واخلئ.

په دې لوست کې مونږ يو سلی په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

۲ ۱۱	
۳۱۸	
−۱۴۶	
۱۷۲	

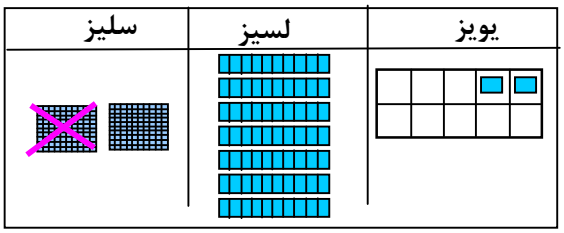

دريم: سليز تفريق کړئ.

۱− په جوړه يې توګه د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ لومړی يويز تفريـــق کړئ که چېرې پور اخستلو ته اړتياوې د لسيزو له مرتبې څخه پور واخلئ.

يويز	لسيز	سليز
۱۵	۸	
۵	۹	۶
۸	۴	−۲
۷	۴	۴

يويز	لسيز	سليز
۵	۴	۷
۱	۳	−۵

يويز	لسيز	سليز
۱	۶	۴
۳	۵	−۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۷
− ۳	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
۷	۲	۱
− ۴	۱	۴

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۹
− ۱	۶	۱

۳.

سلیز	لسیز	یویز
۶	۴	۵
− ۲	۱	۸

سلیز	لسیز	یویز
۵	۸	۹
−	۹	۲

سلیز	لسیز	یویز
۷	۴	۱
− ۲	۳	۰

۴.

سلیز	لسیز	یویز
۸	۴	۶
−	۹	۵

سلیز	لسیز	یویز
۹	۳	۶
− ۴	۲	۶

سلیز	لسیز	یویز
۷	۵	۹
− ۶	۱	۳

۵.

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۰
− ۳	۶	۰

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۷
−	۶	۴

سلیز	لسیز	یویز
۷	۲	۵
−	۹	۱

کورنۍ دنده: په تش ځایونوکې مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
۵		۷
− ۲	۴	
۳	۰	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۵		۷
− ۲	۴	
	۸	۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپور اخستلو په صورت کې د تفریق مشق او تمرین

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړی: یویز تفریق کړئ که چېرې اړتیاوې پور واخلئ .

دویم : لسیز تفریق کړئ کــه چېرې اړتیاوې پور واخلئ .

دریم: سلیز تفریق کړئ.

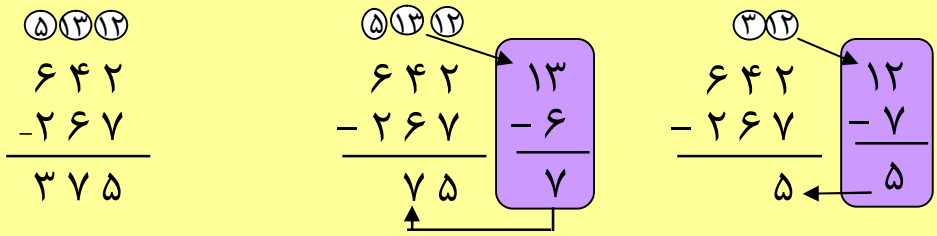

فرق یې ۳۷۵ دی

تفریق یې کړئ.

۱.	۳۴۶ − ۱۶۳	۵۱۶ − ۳۵۵	۴۲۹ − ۱۵۶	۸۴۰ − ۴۱۵	۸۳۷ − ۴۷۲	۴۱۷ − ۳۳۲
۲.	۷۶۳ − ۲۸۴	۴۸۰ − ۱۲۶	۵۹۳ − ۳۲۸	۹۶۳ − ۷۸۹	۷۵۴ − ۶۵۷	۸۱۶ − ۴۳۲
۳.	۶۵۵ − ۳۷۷	۵۷۶ − ۱۳۸	۳۶۵ − ۱۸۷	۵۷۴ − ۱۸۸	۷۲۵ − ۲۵۶	۹۳۲ − ۵۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دېرشم لوست

د یوه دری رقمي عدد تفریق دیوه درې رقمي عدد څخه چې یویز او لسیز یې صفر وي

هدف: زده کوونکي دصفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفریق کړاي شي.

تاسو د صفر لرونکو عددونوڅخه د نورو عددونو تفریق په لاندې ډول کولای شئ.

لومړي: یویز تفریق کـــړئ لسیز صفر دی چې په یویزو بدل شي.

۴ ۰ ۰
− ۱ ۳ ۶

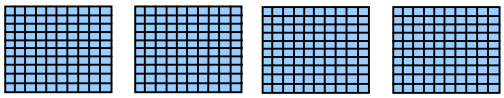

دوهم: سلیز په لسونو سره بدل کړئ لکـــه ۱۰ لسونه.

۳ ۱۰
~~۴~~ ~~۰~~ ۰
− ۱ ۳ ۶

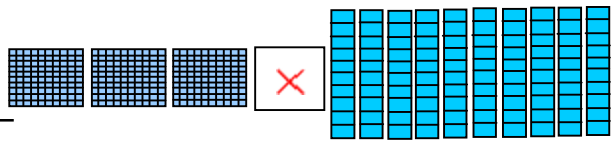

دریم: یولسئ په ۱۰ یودانه یې سره بـــدل کړئ.

~~۳~~ ~~۹~~ ۱۰
۴ ۰ ۰
− ۱ ۳ ۶

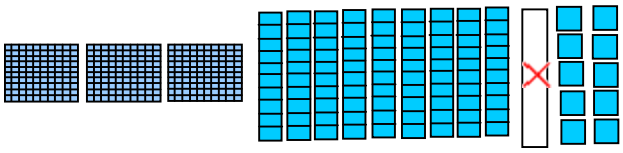

څلورم تفریق یې کړئ.

(۳) (۹) (۱۰)
۴ ۰ ۰
− ۱ ۳ ۶
۲ ۶ ۴

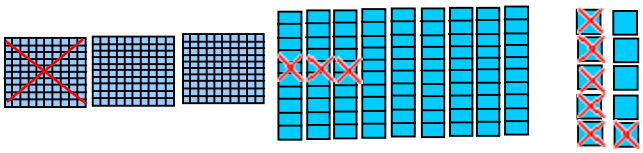

تفریق یې کړئ، یوځای کار وکړئ.

۱.

(۷) (۱۰) (۱۰)
۸ ۱ ۰
− ۳ ۲ ۵
۴ ۸ ۵

۵۴۰	۴۰۰	۷۰۰	۶۰۳	۵۰۶
−۲۷۳	−۱۵۸	−۳۶۳	−۴۸۹	− ۴۹

۲.

۳۰۰	۹۰۸	۷۰۰	۵۰۰	۳۰۰	۲۷۰	۹۰۳
−۱۲۳	−۲۸۰	−۵۴۰	−۱۲۴	− ۳۷	−۲۰۷	−۳۲۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درو رقمي عددونو د جمعې او تفريق مشق او تمرين:

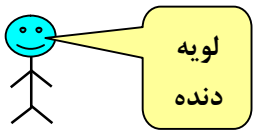

دا لوست تکراري دی او د جمعې د عملیې په اجـــراء کولو کې تاسو تقویت کوي.

آیا تاسو کولاشئ پوښتنوته ځواب وواياست.

تش ځایونه ډک کړئ.

۱. 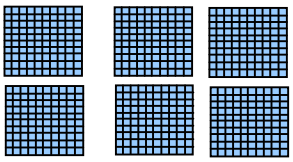

سله ——— + سله ——— = سله ———

——— + ——— = ———

۲. 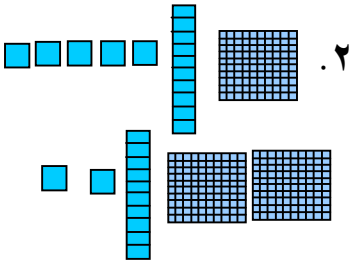

سله ——— لسه ——— یودانه یې

سله ——— لسه ——— یودانه یې +

سله ——— لسه ——— یودانه یې

+	

د قانون څخه په کار اخستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۳.

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۶۷۰	

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع یې کړئ.

۴.

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	
۶	۷	۳
+	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	
۴	۲	۵
+ ۳	۴	۸

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	
۲	۷	۶
+ ۱	۴	۵

۵. تفریق یې کړئ.

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۸	۳	۷
− ۲	۲	۵

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۳	۳	۷
−	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۵	۲	۶
− ۱	۴	۸

جمع یا تفریق یې کړئ.

۶.

۷۶۲ − ۵۷۱ = ____

۸۲۳ + ۶۹ = ____

۳۲۴ − ۳۲ = ____

۷۰۰ − ۲۱۱ = ____

۳۲۴ + ۲۵۸ = ____

۱۲۷ + ۵۸۴ = ____

۷.

۴۹۵ + ۱۰۸ = ____

۳۰۷ − ۱۲۲ = ____

۵۵۷ − ۳۲۹ = ____

۶۸۳ + ۷۷ = ____

۵۹۱ − ۱۰۳ = ____

۷۰۰ − ۳۳۱ = ____

۸.

۴۹۹ + ۲۰۱ = ____

۹۴۷ − ۳۵۸ = ____

۲۷۴ + ۶۶۶ = ____

۶۰۱ − ۱۲۷ = ____

۱۳۹ + ۴۸۳ = ____

۲۹۰ + ۵۷۵ = ____

کورنۍ دنده: د دې لوست د۶، ۷ او ۸ ګڼې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

د عددونو ضرب او ویش عملیې

څلوېښتم لوست

د ضرب مفهوم

دوه، دوه، درې، درې زیاتول او شمېرل

دوه، دوه، درې، درې زیاتول او شمېرل:

هدف: دا لوست زده کوونکي چمتو کوي ترڅو د ضرب او تقسیم مفهومونه په ښه آسانۍ سره زده کړي.

۸ ډبرې ۶ ډبرې ۴ ډبرې ۲ ډبرې

ټوله ۸

متناوب(پیوسته) شمېرل څه ډول دي؟ دجمع کولو په ډول دي، خو عین عدد په تکراري توګه د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ. کوچنۍ ډبرې وکاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ. متناوب(پیوسته) شمېر وکړئ، ولیکئ ټوله څو کېږي؟

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ کوچنۍ ډبرې وکاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناوب شمېر وکړئ، ویې لیکئ ټوله څو کېږي؟

۱. ۵ وارې ۲، ۲ زیات کړئ

۲ ، ۴ ، ۶ ، ۸ ، ۱۰

ټوله _____

۲. ۴ وارې ۴، ۴ زیات کړي

____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۳. ۳ وارې ۵ ، ۵ زیات کړئ

____ ، ____ ، ____

ټوله _____

۴. ۴ وارې درې، درې زیات کړئ.

____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۵. ۵ وارې ۳ ، ۳ زیات کړي

____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۶. ۴ وارې ۵ ، ۵ زیات کړئ.

____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه بکسه هر یو یې شپږ هګۍ لري

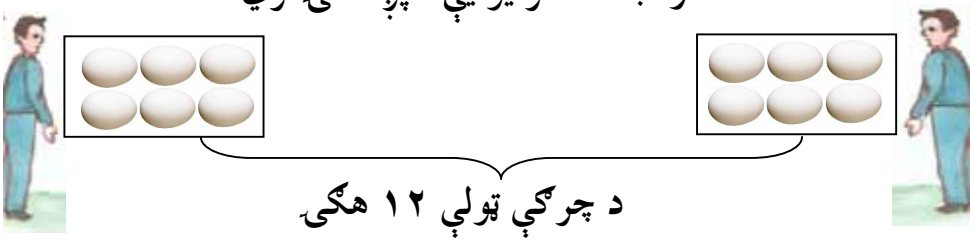

د چرګې ټولې ۱۲ هګۍ

د چرګې هګۍ رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ څومره؟

۱. د۳ ، ۳ هګیو ۲ بکسه

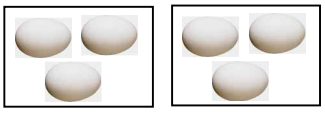

د چرګې ټولې ٦ هګۍ

۲. د ۵ ، ۵ هګیو ۴ بکسه

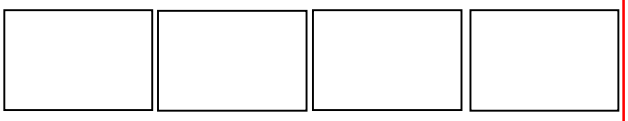

د چرګې ټولې ——— هګۍ

۳. د۴، ۴ هګیو ۲ بکسه

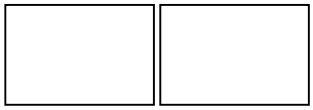

د چرګې ټولې ——— هګۍ

۴. د۴، ۴ هګیو ۴ بکسه

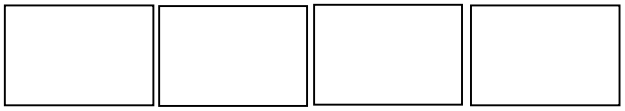

د چرګې ټولې ——— هګۍ

۵. د ٦ ، ٦ هګیو ۳ بکسه

د چرګې ټولې ——— هګۍ

٦. د ۳ ، ۳ هګیو ٦ بکسه

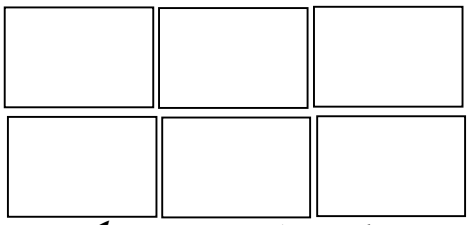

د چرګې ټولې ——— هګۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرګان هر یو یې ۲ پښې لري په یوه ونه باندې ناســـت دي شکل یې رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ ټولې څو پښې دي؟

———، ———، ———، ———

ټولې ——— پښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوڅلوېښتم لوست

دهغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع)

هدف: دزده کوونکو چمتو کول د ضرب دزده کړې له پاره.

مونږ جمع کولای شو ترڅو پیداکړو چې ټولې څو منې دي.

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

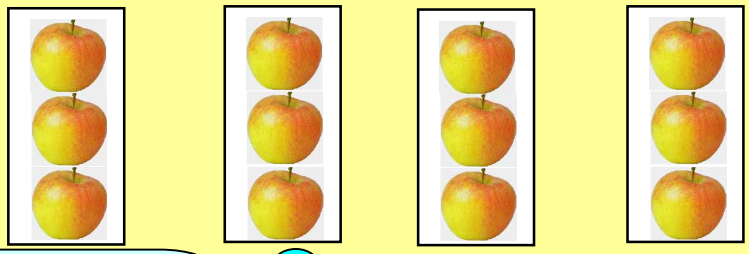

۳ دانه یې ۴ ګروپونه = ۱۲

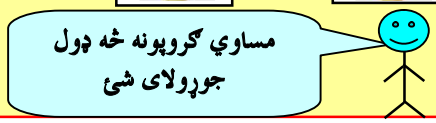

ویې لیکئ څومره؟

۱.

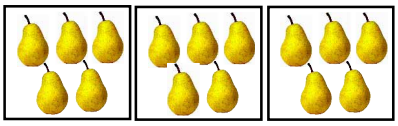

۵ + ۵ + ۵ = ۱۵

د۵ دانه یې ۳ ګروپونه = ۱۵

۲.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپه د ___ = ___

۳.

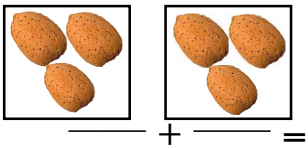

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

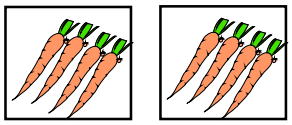

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

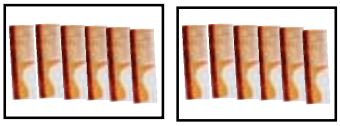

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویې لیکئ څومره؟

۷.

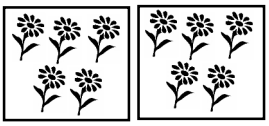

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۸.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۹.

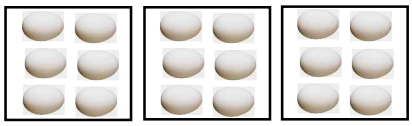

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۰.

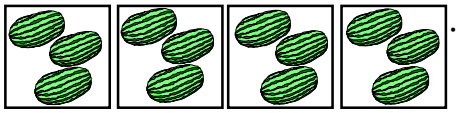

___ + ___ + ___ + ___ = ___

ګروپونه د ___ = ___

۱۱.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۲.

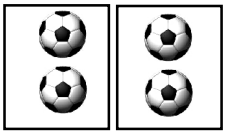

___ + ___ = ___ - ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۳.

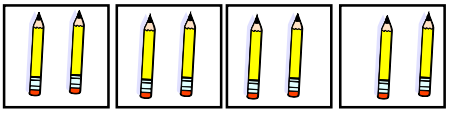

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۴.

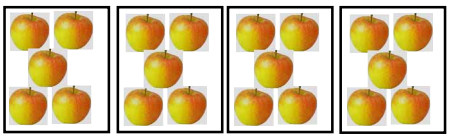

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

کورنۍ دنده : ویې لیکئ څومره؟

۱۵.

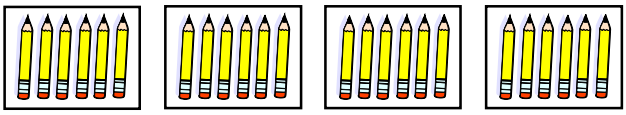

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست
د ضرب نښې

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې دجمعې اجزاوې مساوي وي دجمعې عمليه په ضرب بدليږي.

کوم وخت چې ګروپونه مساوي وي جمع يا ضرب کولای شي ترڅو چې مجموعه يې پيداکړئ.

۴ + ۴ + ۴

۳ واري څلور

۳× ۴ = ۱۲

۱۲ حاصل ده

دا × نښه د ضرب ده

۳ واري ۴ مساوي له ۱۲ هلته په ۳ ګلدانيوکې ۱۲ ګلان دي.

په ډله ئيزه توګه کار وکړئ جمع يا ضرب يې کړئ ترڅوچې مجموعه يې پيداکړئ.

۱. څومره چوغکی؟ ۴ ګروپونه د۳ دانه يي

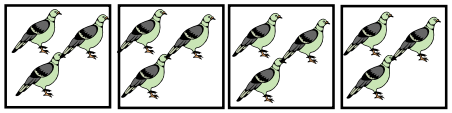

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

۳ واري ۴ = ۱۲

يا ۴ × ۳ = ۱۲ چوغکي

۲.

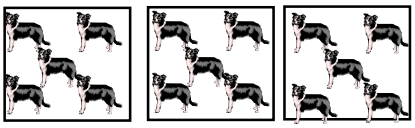

___ + ___ + ___ = ___

___ پنځه = ___

___ × ___ = ___ سپي

۳.څومره ميزونه؟۲ګروپونه د۳ دانه يي

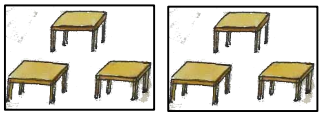

___ + ___ = ___

___ درې = ___

___ × ___ = ___ ميزونه

۴.

___ + ___ + ___ = ___

___ يو = ___

___ × ___ = ___ بايسکيلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- دجمعې دافادو له مخې د ضرب د افادو تش ځایونه ډک کړئ.

۱- ☐ = ۱×۲ یا ۲ = ۱ + ۱

۲- ۳ = ☐ ×۳ یا ۳ = ۱ + ۱+۱

۳- ۴ = ☐ ×۴ یا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۴- ۸ = ☐ ×۴ یا ۸ = ۲ + ۲ + ۲ + ۲

۵- ۱۵ = ☐ ×۵ یا ۱۵ = ۳ + ۳ + ۳ + ۳+۳

۶- ۱۲ = ☐ ×۳ یا ۱۲ = ۴ + ۴ + ۴

۷- ۱۰ = ۵ × ☐ یا ۱۰ = ۵ + ۵

جمع او ضرب یې کړئ ترڅو حاصل یې پیداکړئ.

۸.

۱۲= ۴ + ۴ + ۴

۳ ګروپونه د ۴ = ۱۲

۳ واري څلور = ۱۲

یا ۳ × ۴ = ۱۲ قفله

۹. څومره موټرونه

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

موټره ___ = ___ × ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. څومره کوترې؟

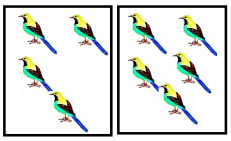

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ کوترې

۱۱. څو دانې ګیلاسونه؟

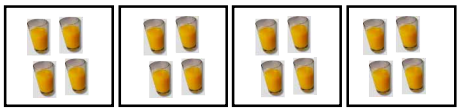

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

یا ___ × ___ = ___ ګیلاس

۱۲. څومره ګلان؟

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ ګلونه

۱۳. څومره خټکې؟

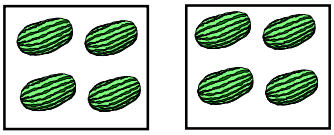

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ څلور = ___

یا ___ × ___ = ___ خټکۍ

کورنۍ دنده:

د دې لوست پاتې ټولې پوښتنې بشپړې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلوېښتم لوست
د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي دې، دې ټکي ته پام وکړي که چېرې دجمعې اجزاوې مساوي نه وي دجمعې عمليه په ضرب باندې بدليدلای نشي.

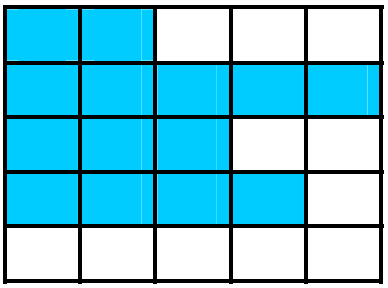

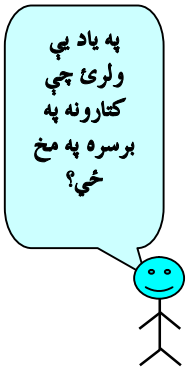

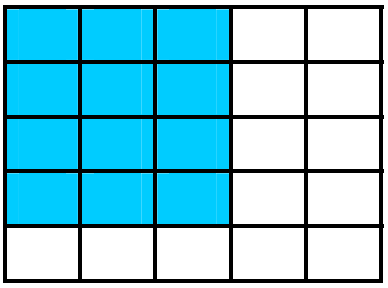

دا کتارونه د رنګ شوي مربعاتو مختلف شمېر لري.
کتارونه يوله بله سره مساوي نه دي.
مونږ هغه ضربولای نشو.

دا کتارونه سره مساوي دي
په هر کتار کې ۳ خانې دي.
۴ کتارونه
۳ مربع ګانې په هر کتارکې
۴ × ۳ = ۱۲ رنګه مربع ګانې

مساوي کتارونه جوړ کړئ، رنګ يې کړئ چې کتار وښيي ويې ليکئ څومره؟

۱.

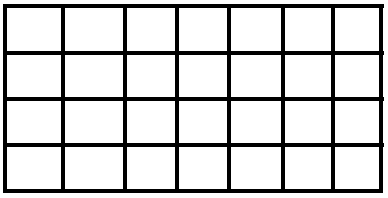

_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

۲.

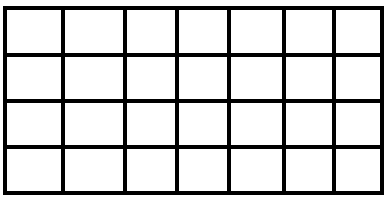

_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

۳.

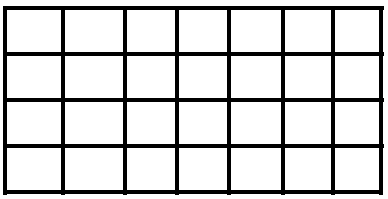

_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتارکې
_____ حاصل

۴.

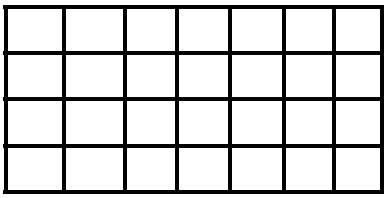

_____ مساوي کتارونه
_____ په هر کتار کې
_____ حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه رنګه کړئ ويې ليکئ حاصل يې پيداکړئ.

۵. ۳ کتاره د۴ وښيئ

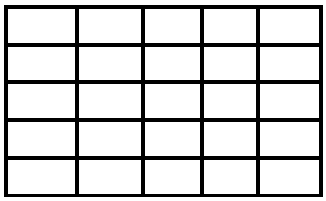

۳ کتاره

۴ په هر کتار کې

۳ × ۴ = ۱۲

۶. ۴ کتاره د۲ وښيئ

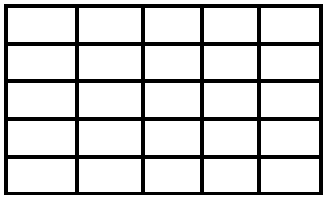

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۴ × ۲ = ____

۷. ۴ کتاره د۵ وښيئ

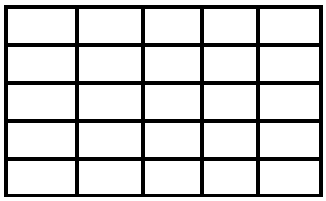

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۴ × ۵ = ____

۸. ۵ کتاره د۵ وښيئ

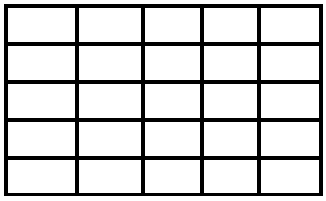

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۵ × ۵ = ____

۹.

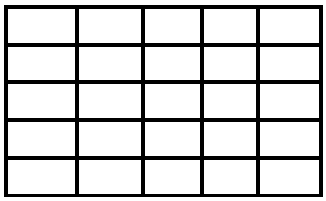

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۲ × ۳ = ____

۱۰.

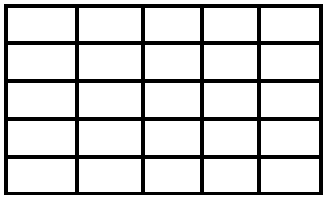

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۳ × ۵ = ____

کورنۍ دنده: ټول تمرينونه حل کړئ وروسته:

۱. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۳×۵ وښيي

۲. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۵ × ۷ وښيي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست

په ضرب کې د بدلون خاصیت

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځایونه بدلون وکړي پروانه کوي یعني د ضرب حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په مختلف ډول ضرب کولای شئ چې عین حاصل ولري.

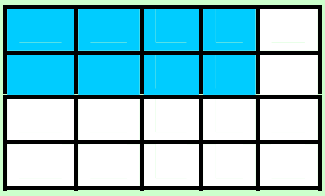

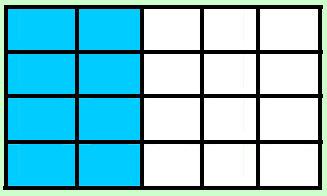

۴ × ۲ =۸ ۲ × ۴ = ۸

مساوي کتارونه جوړ کړئ هر کتار رنګ کړئ او حاصل یې پیدا کړئ.

۱.

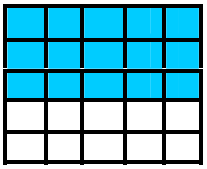

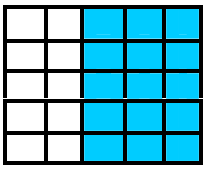

۵ × ۳ =۱۵ ، ۳ × ۵ =۱۵

۲.

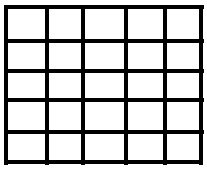

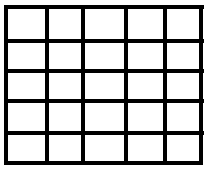

۳× ۴ = ___ ، ۴ ×۳ = ___

۳.

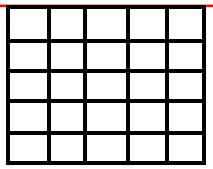

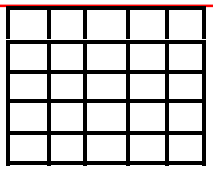

۳× ۲ = ___ ، ۲ ×۳= ___

۴.

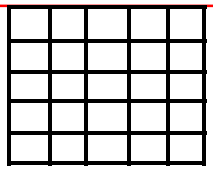

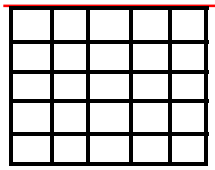

۵× ۱ = ___ ، ۱ ×۵ = ___

۵.

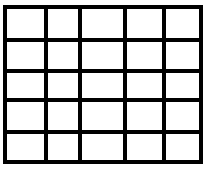

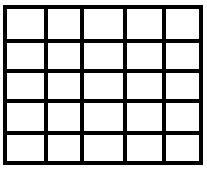

۴× ۵ = ___ ، ۵ ×۴= ___

۶.

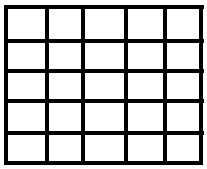

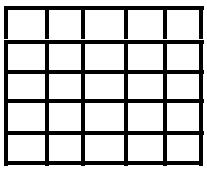

۴× ۲ = ___ ، ۲ ×۴= ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب حاصل پیداکړئ.

۷.

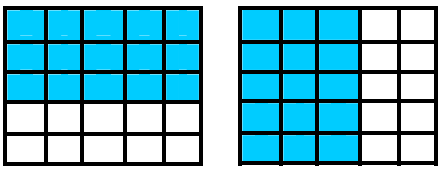

۳ × ۵ = ___ ، ۵ × ۳ = ___

۸.

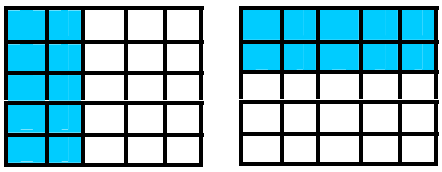

۲ × ۵ = ___ ، ۵ × ۲ = ___

۸. تاسو په خپله عیني عدد ولیکئ او کتارونه یې رنګ کړئ. د ضـــرب ډول، ډول پوښتنې ولیکي.

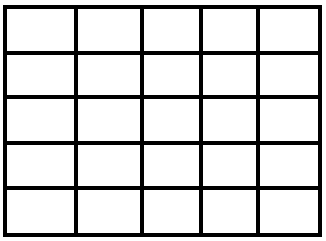

___ × ___ = ___

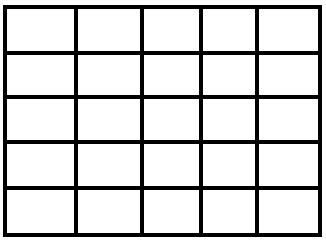

___ × ___ = ___

وړې ډبرې استعمال کړئ ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل پیدا کولـــوکې مرسته وکړي.

۹.

۶ × ۴ = ___

۴ × ۶ = ___

۱۰.

۹ × ۲ = ___

۲ × ۹ = ___

۱۱.

۵ × ۴ = ___

۴ × ۵ = ___

کورنۍ دنده: ټول تمرینونه حل کړئ وروسته د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۱.

۷ × ۲ = ___

۲ × ۷ = ___

۲.

۶ × ۳ = ___

۳ × ۶ = ___

۳.

۳ × ۸ = ___

۸ × ۳ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلويشتم لوست
په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي سربېره په افقي (په يوه ليک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (يوتربل لاندې) هم پوه شي

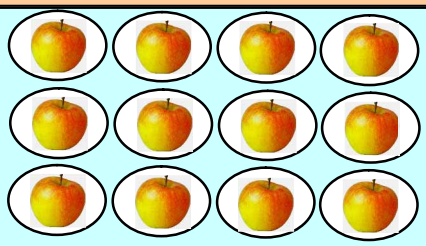

کله چې ضرب کوي تاسو
دضرب عمليه په دوه ډوله
ليکلای شي.

په هر کتار کې ۴ منې
کتارونه ۳ ×
ټوله ۱۲ داني منې

۴ × ۳ = ۱۲

۱.د ضرب حاصل پيداکړئ ۲کتاره دي.

۷
۲ × کتاره
۱۴

۷ × ۲ = ۱۴

۲. ۴ ، (۲) دانه يي

گروپ

۴
۲ ×

۴ × ۲= ___

۳. ۵ ګروپ د ۳

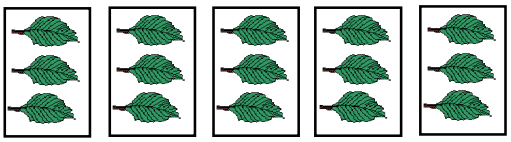

گروپ

۵
۳ ×

۵ × ۳ = ___

۴. ۳ کتاره د ٦

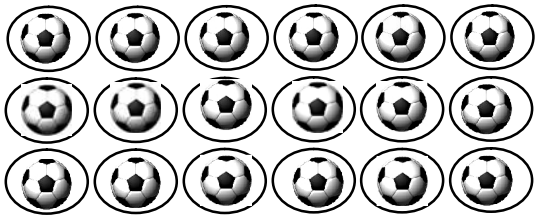

۳
۶ × گروپ

۳ × ٦ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- عددي جملې په دوه ډوله ولیکئ

۲ کتاره د ۸

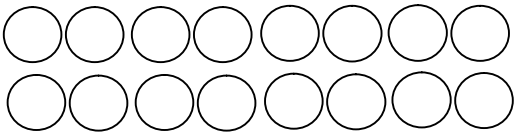

۸ × ۲= ۱٦

۸
× ۲
۱۶

۸. ۴ ګروپونه د ۵

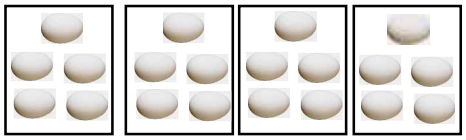

___ × ___ = ___

×

۹. ۴ کتارونه د ۴

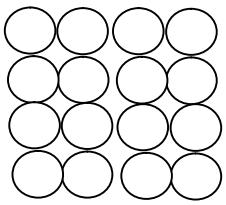

___ × ___ = ___

×

۱۰.

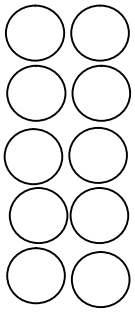

___ × ___ = ___

×

ضرب یې کړئ ښایي چې تاسو کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

۱. ۲ × ۲ ، ۵ × ۲ ، ۳ × ۴ ، ۷ × ۲ ، ۲ × ۷ ، ۴ × ۲ ، ۷ × ۱

۲. ___ = ۳ × ۴ ، ___ = ۳ × ۳ ، ___ = ۳ × ۲

۳. ___ = ۴ × ۴ ، ___ = ۴ × ۳ ، ___ = ۴ × ۲

کورنۍ دنده:

د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عملیې کارول

هدف: زده کوونکي د ریاضي د قصو او عبارت څخه د ضرب په مفهوم پوه شي او د ریاضي افاده یې هم ولیکلای شي.

د ضرب د عملیې څخه په کار اخستو سره حل یې کړئ عددي جملې یې ولیکئ او د ضرب حاصل پیداکړئ.

۱. د مرسل په بوټي کې ۳ سره ګلونه دي او هر ګل ٦ پاڼې لري ټولې څو پاڼې لري؟

_____ = _____ × _____

_____ د ګل ټولې پاڼې

۲. موسکا کباب پخوي او هغې دکباب ٦ سیخونه پاخه کړي دي د کباب هر سیخ یې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کیږي؟

_____ = _____ × _____

ټوله _____ ټوټې غوښه

۳. فریبا په هره ګلدانۍ کې دوه بوټي کینول ووایئ چې هغې په ۵ ګلدانیو کې څو بوټي کینولي دي؟

_____ = _____ × _____

ټوله _____ بوټي

۴. د جمېلې په بڼ کې په هر کتارکې د ختکیو ۴ تخمونو د پاره ځای شته ۳ کتاره یې ډک شوي دي. یو کتار یوازې دوه تخمه لري ټول څو تخمه کیږي.

_____ = _____ × _____

ټوله _____ تخمه

کورنۍ دنده:

تاسو په خپله عبارتي پوښتنې جوړې او د عملیې عددي افادې ولیکئ او هم د ضرب حاصل یې پیداکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه څلوېښتم لوست

د شکلونو څخه په کار اخستو سره د ضرب ښوونه

هدف: دشیانو په کارولو سره زده کوونکي باید د۲ ژبنی ضرب زده کړي او حافظې ته وسپاري.

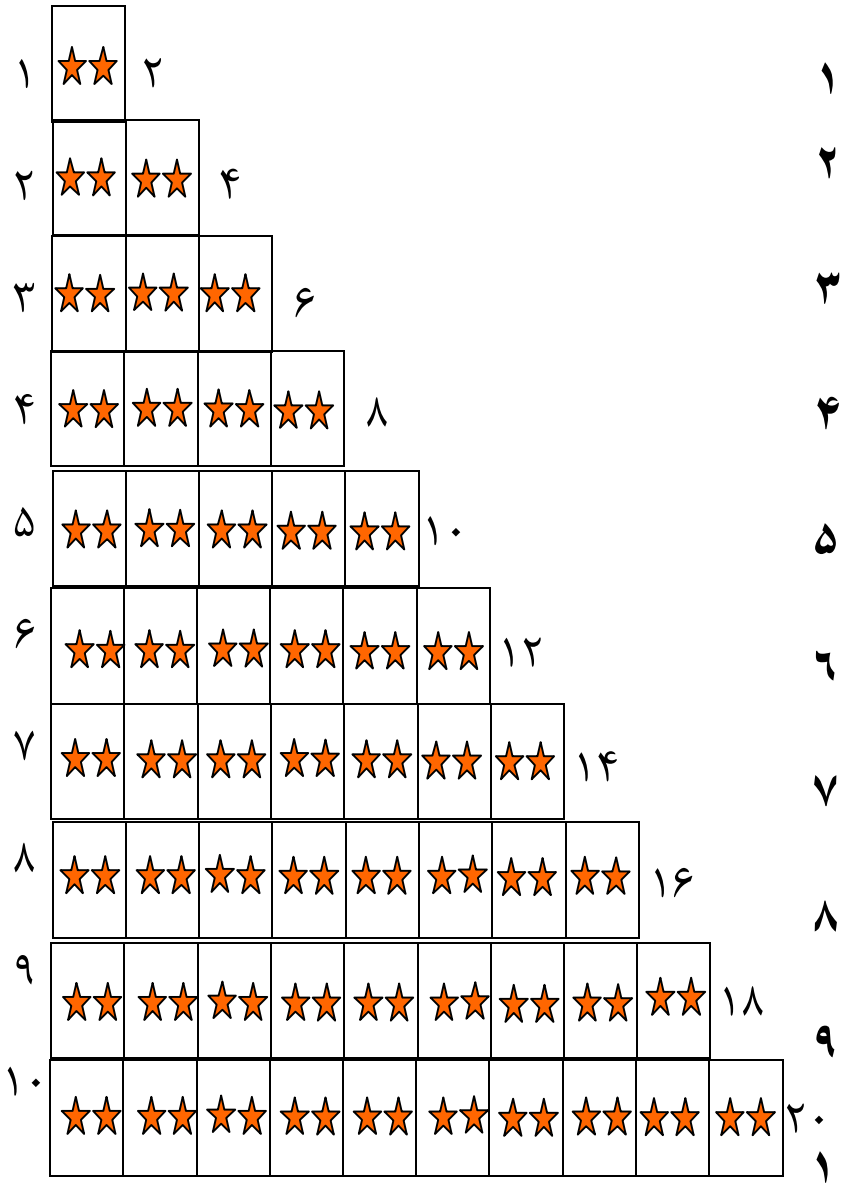

۱ × ۲ = ۲

۲ × ۲ = ۴

۳ × ۲ = ٦

۴ × ۲ = ۸

۵ × ۲ = ۱۰

٦ × ۲ = ۱۲

۷ × ۲ = ۱۴

۸ × ۲ = ۱٦

۹ × ۲ = ۱۸

۱۰ × ۲ = ۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه د۲ ضرب د۳ ضرب هم دشکل له مخې په لاندې توګه په لاس راوړو.

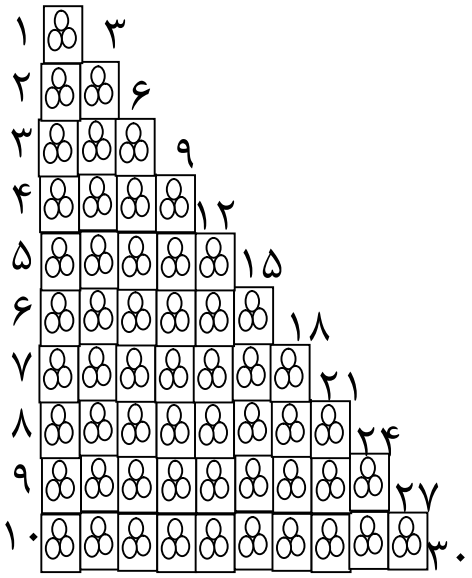

۳=۱×۳=۳

۳+۳=۲×۳=۶

۳+۳+۳=۳×۳=۹

۳+۳+۳+۳=۴×۳=۱۲

۳+۳+۳+۳+۳=۵×۳=۱۵

۳+۳+۳+۳+۳+۳=۶×۳=۱۸

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۷×۳=۲۱

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۸×۳=۲۴

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۹×۳=۲۷

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۱۰×۳=۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۵ ضرب	د ۴ ضرب
۱ × ۵ = ۵	۱ × ۴ = ۴
۲ × ۵ = ۱۰	۲ × ۴ = ۸
۳ × ۵ = ۱۵	۳ × ۴ = ۱۲
۴ × ۵ = ۲۰	۴ × ۴ = ۱۶
۵ × ۵ = ۲۵	۵ × ۴ = ۲۰
۶ × ۵ = ۳۰	۶ × ۴ = ۲۴
۷ × ۵ = ۳۵	۷ × ۴ = ۲۸
۸ × ۵ = ۴۰	۸ × ۴ = ۳۲
۹ × ۵ = ۴۵	۹ × ۴ = ۳۶
۱۰ × ۵ = ۵۰	۱۰ × ۴ = ۴۰

مشق او تمرین:

له حل شوي مثال څخه په کار اخستو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۳ × [۲] = ۶

۳ × [ ] = ۹

۳ × [ ] = ۱۲

۳ × ۵ = [ ]

[ ] × ۶ = ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلوېښتم لوست

د یوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې

هدف: زده کوونکي یو رقمي عدد په دوه رقمي عدد کې ضرب کړاي شي اوپه عین وخت کې د ضرب اجزاوي اود ضرب حاصل وپیژني.

لاندې مثال په نظر کې نیسو په شکل کې لیدل کیږي چې له ۱۳ کتاروڅخه جوړ شوی دی او په هر کتار کې۲ خانې تورې شوې دي، چـــې دجمعـــې د دوو مساوي اجزاوو په توګه یې لیکو ۱۳ + ۱۳ = ۲۶

یا ۱۳ × ۲ = ۲۶

د ضرب لومړي جزء د ضرب دوهم جزء د ضرب حاصل

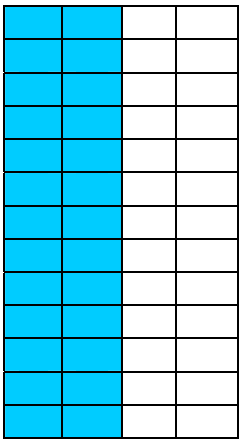

اوس غواړو پورتنی مثال د یوې ضربي افادې په توګه ولیکو او ضرب یې کړو.

یویز لسیز

۱ ۳ ← دضرب لومړئ جز

× ۲ ← دضرب دویم جز

لومړی د۲ عدد په یویزو یعنې ۳ کې ضرب کوو چې ۶ کیـــږي او هغه د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو.

۱ ۳

× ۲

۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د۲ عدد په لسیزو یعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسیزو په ځای کې شتوالی لري یو لسي دی د۲ سره د هغه د ضرب حاصـــل د۲ عدد نه دی خو ۲ لسي یعنې ۲۰ دي.

۱۳
× ۲
۶
۲۰

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل یعنې د یـــویزو او لسیزو ځایونه داسې په لاس راځي.

۱۳
× ۲
۶
+ ۲۰
۲۶ دضرب حاصل

مثال:

غواړو د۱۲ عدد په ۴ کې ضرب کړو.

یویز	لسیز
۲	۱

۱۲
× ۴

لکه مخکنی مثال ۴ په یویزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلیږي یعنې:

۱۲
× ۴
۸

اوس د ۴ عدد په لسیزوکې چې په حقیقت کې (۱) لسي دی ضرب کوو چې د هغه د ضرب حاصل ۴ کیږي په دې باندې باید پوه شو چې۴، څلور یویز نـــه دي خو ۴ لسي دي او هغه د لسیزو په ځای کې لیکو یعنې:

۱۲
× ۴
۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسیزو څخه عبارت دی.

مثال: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې کړو.

یویز	لسیز
۳	۱

۱ ۳
× ۵

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنې (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کیږي د۱۵ د یویزو رقم یعنې ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کـــې لیکو او د هغه د لسیزو رقم چې (۱) لسي دی د حاصل په توګه د ۱۳ د لسیزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسیزو په مرتبه یعنې (۱) کې ضرب کړو د حاصل شـــوي یاددابښت سره یې جمع کوو چې د٦ عدد په لاس راځي او د ٦ عدد د ضرب د حاصل د لسیزو په مرتبه کې لیکو چې ٦٥ حاصل کیږي.

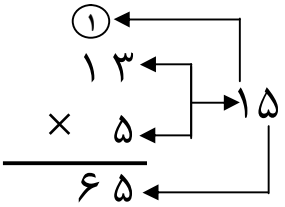

مشق او تمرین:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۲۱	۱۸	۱۶	۱۷	۱۴	۲۵
× ۲	× ۴	× ۵	× ۳	× ۵	× ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه څلوېښتم لوست

د ضرب په عمليه کې د(۱) د عدد خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي (۱) چې په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې هم هغه عدد دی.

په تير لوست کې مو ولوستل چې:

۲ = ۱ × ۲ يا ۲ = ۱ + ۱

۳ = ۱ × ۳ يا ۳ = ۱ + ۱ + ۱

۴ = ۱ × ۴ يا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۵ = ۱ × ۵ يا ۵ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱ +۱

دا لوست مونږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد کيږي يعنې:

۶ = ۱ × ۶

۷ = ۱ × ۷

۸ = ۱ × ۸

۲۵ = ۱× ۲۵ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل يې صفر دی.

مونږ پوهېږو چې په يوازې توګه صفر په معنا د هيڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زيات شي بيا هم هيڅ دی يعنې:

۰ = ۱ × ۰ = ۰

۰ + ۰ = ۰ يا ۲ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۳ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۴ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۵ × ۰ = ۰

په همدې ډول:

۰ = ۰ × ٦

۰ = ۰ × ۷

۰ = ۰ × ۸

۰ = ۰ × ۹

د پورتني مثال له مخې ويلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شـــي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

مشق اوتمرين:

۱− د جمعې افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ +۰

۲− دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ. ۰ × ۹ =

۰ × ۱۱ =

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو پنځوسم لوست

د ګروپونو جوړول

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې دپاره چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ
۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.
مساوي ګروپونه جوړ کړئ.
هلته څو ګروپونه دي؟
څومره کوچنۍ ډبرې پاتې دي؟

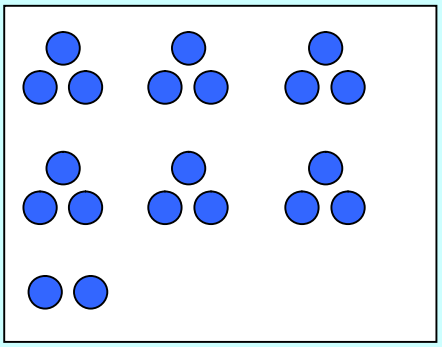

په جوړه یې توګه کار وکړئ هره جوړه دې ۲۰ کوچنۍ ډبـــرې استعمال کړي، عددونه ولیکئ.

	عملیه	مساوي ګروپونه	د کوچنیو ډبرو پاتې
۱	د ۴ ګروپونو جوړول	۵	۰
۲	د ۵ ګروپونو جوړول		
۳	د ۲ ګروپونو جوړول		
۴	د ۸ ګروپونو جوړول		
۵	د ۳ ګروپونو جوړول		
٦	د ٦ ګروپونو جوړول		
۷	د ۱۲ ګروپونو جوړول		

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویې لیکي څومره؟

۸.

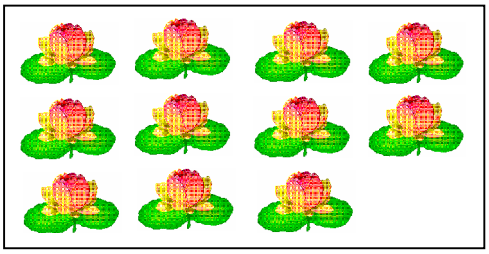

_____ ګلان

د هرو ۵ ګلانو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

۹.

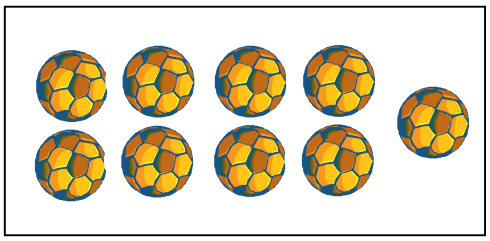

_____ توپ.

د هرو ۳ توپونو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ توپونه

_____ پاتې

۱۰.

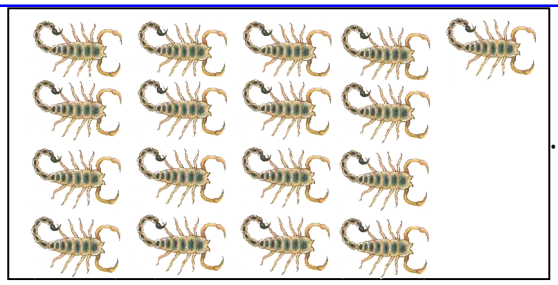

_____ خزندې.

د هرو ۴خزندو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

۱۱.

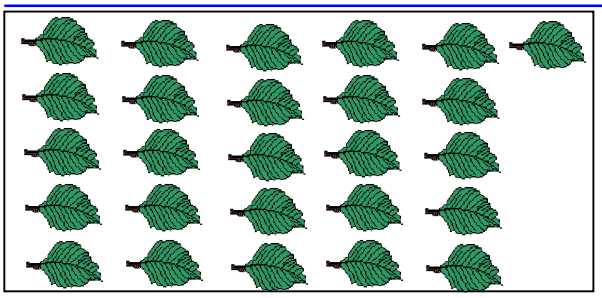

_____ پاڼې.

د هرو ٦ پاڼو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

کورنۍ دنده: ګډ تکرار

۱-

۱۷۴	۶	۳۲	۵۶۷	۲۸
+ ۳۴۸	× ۲	+ ۲۹	− ۲۱	− ۹

۲-

۷۱۲	۵	۷۲	۳۶	۴
−۲۲۷	× ۲	− ۱۷	+ ۱۸	× ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې زده کړې ته چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ.

لوبې وکړئ ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

لومړي: مساوي ګروپونه جوړ کړئ

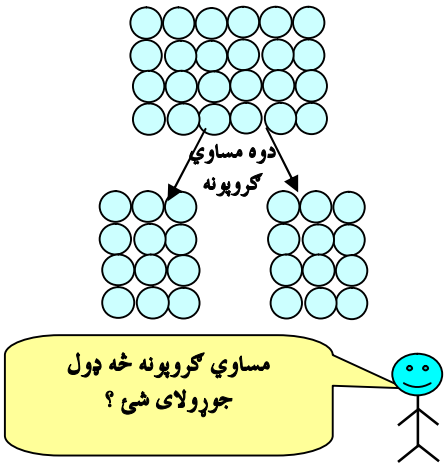

دوهم: د هرګروپ لپاره یوچوکاټ رسم کړئ د هرشي یا قلم لپاره یوه نښه وټاکئ.

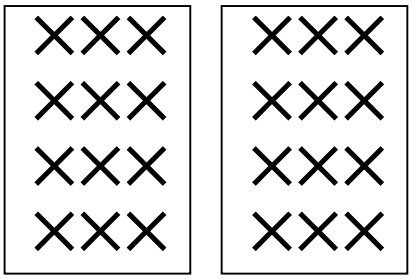

په هر ګروپ کې ۱۲ دي

۲ ګروپونه د۱۲ په ۲۴ کې شتوالي لري

۱. لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. مساوي ګروپونه جوړ کړئ. دهر ګروپ لپاره یو بکس رسم کړئ.

۲.

په هر ګروپ کې _ دي .

او_____ ګروپونه د _____ په ۲۴ کې شتوالي لري

۳.

په هر ګروپ کې _____ دي.

او _____ ګروپونه د _____ په ۲۴ کې شتوالي لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴.

په هر ګروپ کې _____ دي.

او _____ ګروپونه د _____ په ۲۴ کې شتوالي لري.

۵.

په هر ګروپ کې _____ دي.

او _____ ګروپونه د _____ په ۲۴ کې شتوالي لري.

۶.

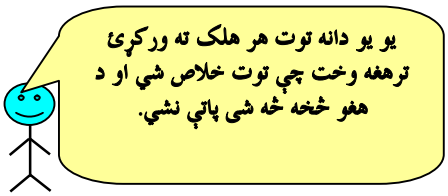

۳ هلکان ۱۸ دانې توته لري.

هغوی، توت په مساوي توګه وویشل.

هر هلک څودانې توته په لاس راوړل.

هر هلک ٦ دانې توته په لاس راوړل.

۷. ۱۲ تنه په ۳ قالینوکې ګډ دي.

نوپه یوې قالینې کې به څوتنه ګډ وي.

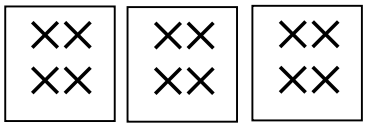

۴ تنه په هره قالینې کې

۸. ۸ هلکان په دوو میزوکې ګډ دي

په هر میز کې څو هلکان دي؟

_____ هلکان په هرمیز کې

۹. ۴ هلکان په١٦ بالونوکې ګډ

دي هر هلک ته څو بالونه رسیږي؟

_____ بالونونه د هر هلک لپاره

۱۰. ۵ هلکان په ۱۰ پنسلونو کې ګډ

دي. هر هلک ته څو پنسلونه رسیږي؟

_____ پنسلونه د هر هلک لپاره

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

ویش

هدف: د دې لوست له زده کړې وروسته زده کوونکي وکولای شي د شیانو په ویش کې خپل ستونزې حل کړئ.

د یوه شي جلاء کول په څو مساوي برخو د تقسیم په نامه یـــادېږي دا (÷ ، ├─) دتقسیم نښې دي .

که چېرې په یوه پطنوس کې ۸ دانې مني ولرو او هغه په دووبـــشقابو کـــې وویشو په هر بشقاب کې ۴ دانې مني راځي.

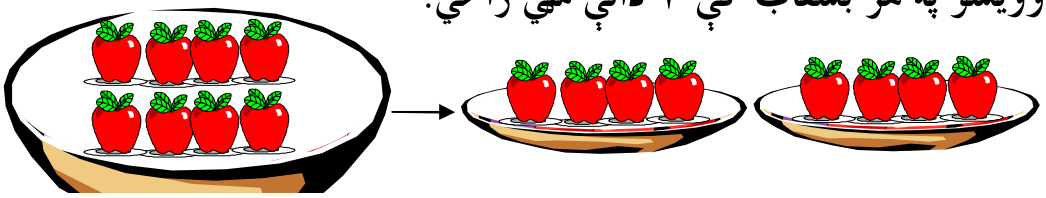

مونږ په ریاضي کې دمنو دتقسیم عملیه، چې په دوو مساوي برخـــو ویشل کېږي داسې لیکو د ویش حاصل ۴ = ۲ ÷ ۸

مقسوم علیه مقسوم

پورته افاده داسې لوستل کېږي، اته تقسیم پر دوو مساوي لـــه څلـــورو سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ دانې ناکه شته دي. کـــه چېرې هغه په ۳ مساوي برخو جلاء کړو په هر کوچني چوکاټ کې ۴ دانې ناکه حاصلېږي.

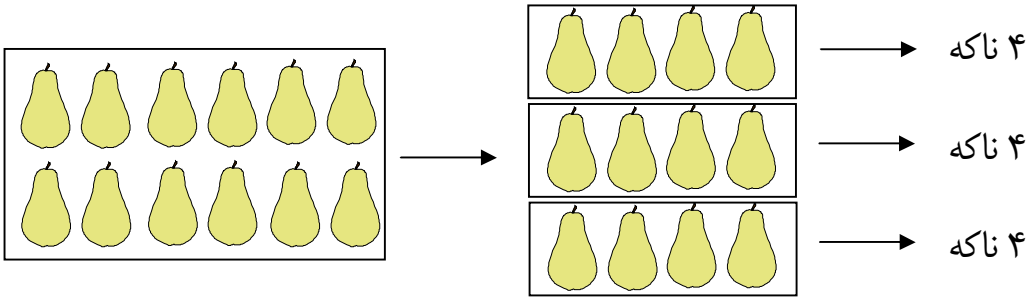

په ریاضي کې د۱۲ ناکو دتقسیم عملیه، چې په درومساوي برخـــو ویـــشل کېـــږي داسې لیکو:

۱۲ ÷ ۳ = ۴

مقسوم مقسوم علیه دویش حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین

۵ هلکان په ۱۵ مریوکې ګډ دي. هر هلک څومرۍ په لاس راوړي؟

لومړي: ۵ ګروپونه وښایاست.

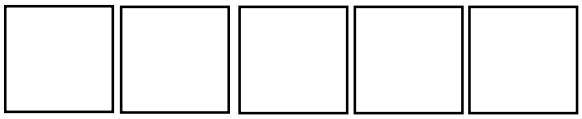

دوهم: یوه، یوه مرۍ وهرګروپ ته ورکړئ.

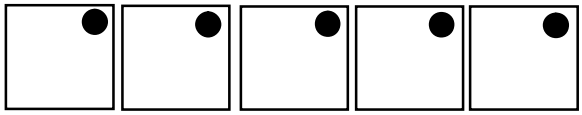

دریم: تر هغه پوري دوام ورکړئ ترڅو چې مرۍ خلاصې شي.

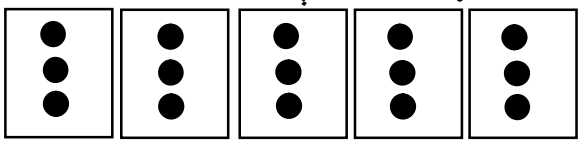

۱۵ تقسیم پر۵ مساوي له ۳ سره ۳ = ۵ ÷ ۱۵

۱۵ مرۍ چې په ۵ ګروپونو تقسیم شي هر ګروپ ته ۳ مرۍ رسېږي.

په جوړه یې توګه کار وکړئ. دمساوي ګروپونو جوړولو دپاره کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ عبارتې پوښتنې ولیکئ او حل یې کړئ.

۱.دوه هلکان په ۱۰ بالونوکې ګډ دي وهر هلک ته څو بالونونه رسېږي.

۱۰ ÷ ۲ = ۵

۲. ۱۶ مرۍ د غاړې په ۲ امیلو باندې وویشئ

------ = ---- ÷ ----

۳. ۹ دانې دګیلاس میوه په ۳بشقابونو کې په مساوي ډول کښېږدي.

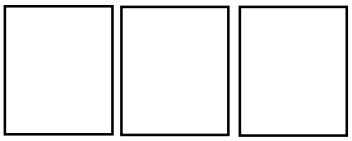

------ = ------ ÷ ----

۴- ۱۲چوغکې دونې په ۲ ښاخو باندې وویشئ هر ښاخ به څو چوغکې ولري؟

------ = ------ ÷----

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- ۸ ګوډي پرانه د۲ هلکانوترمنځ ګډ دي، هريوه ته څو ګوډي پرانه رسېږي.

☐ ☐

------ = ------ ÷ ----

٦- ۳ هلکان په ۱۵ موټرګيوکې ګډ دي، هر هلک ته څو موټرګيه رسېږي.

☐ ☐ ☐

------ = ------ ÷ ----

۷- ۲۰ قلمه تباشير په ۴ چوکاټونوکې په مساوي ډول وويشئ

☐ ☐ ☐ ☐

---- = ------ ÷ ----

۸-۵ کڅوړي ۲۵ مرۍ لري هره کڅوړه به څو مرۍ ولري

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

------ = ------ ÷ ----

۹- ۱۲هلکان په ۳ ګازوکې لوبې کوي په هر ګازکې څوهلکان لوبې کوي

☐ ☐ ☐

----- = ---- ÷ ----

۱۰-۹ مرغۍ په ۳ قفسونوکې په مساوي ډول وويشئ مرسته: لومړئ ګروپونه جوړکړي

------ = ------ ÷ ----

کورنۍ دنده: حل يې کړئ عددي جملې وليکئ، ګروپونه رسم کړئ.

۱- ادريس ۱۸ بوتله اوبه لري که چېرې خپل هر ملګري ته ۲ بوتله اوبه ورکړئ. د ادريس د ملګرو شمېر معلوم کړئ؟

د ادريس ملګري ------ = ------ ÷ ----

۲- حيدر ۱۴ مني لري که چېرې هغه خپل هر ورور ته ۷ مني ورکړي وواياست چې حيدر به څو ورونه ولري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یوه ډګر کې ٦ خیمې دي چې د هرې خیمې په دننه کې٣ هلکان دي.
ټوله هلته څو هلکان دي؟

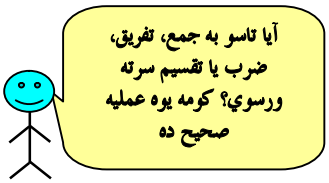

٦ ÷ ٣ = ٢ ٦ × ٣ = ١٨ ٦ − ٣ = ٣

دپوښتنې صحیح حل په شاوخوا باندې دایره وکاږئ.

١. ٢ هلکان قدم وهي.
٣ هلکان نور له هغو سره یوځای کېږي.
اوس څو هلکان قدم وهي؟

٢ × ٣ = ٦ ٣ − ٢ = ١ ٢ + ٣ = ٥

---

٢. ٥ هلکان ماهي نیسي.
اوهر هلک ٣ ماهي ونیول
هلکانو ټول څو ماهي نیولي دي؟

٥ × ٣ = ١٥ ٥ − ٣ = ٢ ١٥ ÷ ٣ = ٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۵ هلکان ۱۰ دانې ژاولې په مساوي ډول ویشي.
هر هلک ته څو دانې ژاولې رسېږي؟

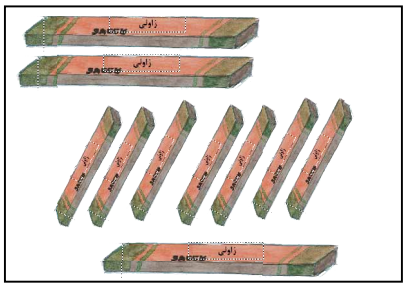

۱۰ + ۵ = ۱۵ ۱۰ ÷ ۵ = ۲ ۲ × ۵ =۱۰

۴. ۸ هلکان د اور په شاوخوا باندې ناست دي. ۲ هلکان له هغوی څخه کورته ځي.
اوس څو هلکان داور په شاوخوا باندې ناست دي

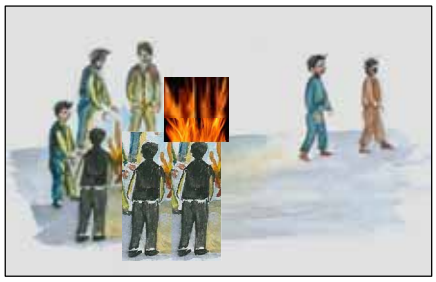

۸ + ۲ = ۱۰ ۸ ÷۲ = ۴ ۸ − ۲ = ٦

۵. ۱۰ هلکان غواړي چې په یوه سفر کې له ۵ بایسکلونوڅخه په مساوي توګه کار واخلي په یوه بایسکل کې څو هلکان ګډېږي (شریک)؟

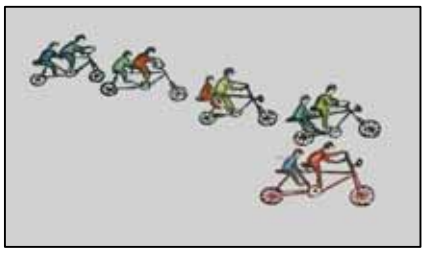

۱۰ ÷ ۵ = ۲ ۱۰ + ۵ =۱۵ ۱۰ − ۵ = ۵

کورنۍ دنده:

دهرې عددې جملې لپاره یو عبارت ولیکئ

۱. ۴ × ۲ = ۸
۲. ۱۲ ÷ ۲ = ٦
۳. ۱۷ − ۹ = ۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

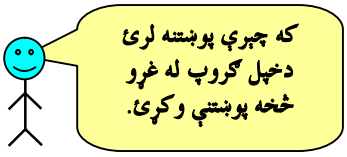

یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ

ویې لیکی څومره؟

۱.

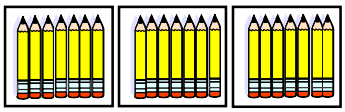

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۲.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۳.

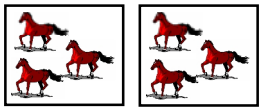

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵. د لاندې افادو حاصل په دوه ډوله پیداکړئ.

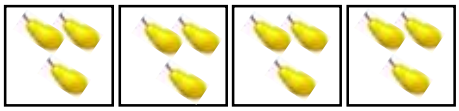

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۶.

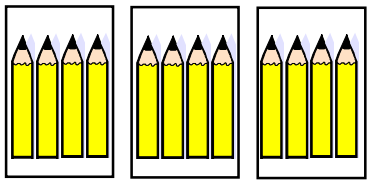

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه جوړ کړئ. هر کتار رنګ کړئ، او حاصل يې پيدا کړئ.

۷.

۲ کتاره د ۴

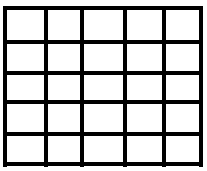

۴ کتاره د ۲

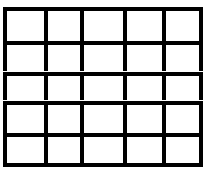

۸.

۳ کتاره د ۵

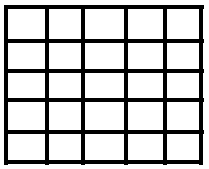

۵ کتاره د ۳

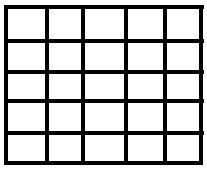

۲ × ۴ = ___ ۴ × ۲ = ___

۳ × ۵ = ___ ۵ × ۳ = ___

ضرب يې کړئ.

۹.

۴۳	۲۵	۳۴	۲۳	۱۶	۱۷
× ۲	× ۴	× ۲	× ۳	× ۲	× ۲

۱۰. لوبې وکړئ، افاده جوړه کړئ جمع يې کړئ، تقسيم يې کړی، ۱۲ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې دي.

او ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې شته

۱۱.

هلته په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې

هلته ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې دي.

دکوچنيو ډبرو څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، رسم يې کړئ.

۱۲. ۱۶چوغکې په ۲ښاخو باندې ناستې دي په هرښاخ باندې څوچوغکې شتوالی لري

___ ÷ ___ = ___

۱۳. ۴ کڅوړې ۱۶ مرۍ لري. هره کڅوړه څو مرۍ لري.

___ ÷ ___ = ___

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرينونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسم لوست

د ضرب او تقسیم تر منځ اړیکې (رابطه)

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې تقسیم شي دتقسیم حاصل لاس ته راځي او که چېرې مقسوم علیه دتقسیم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسیم اوضرب ترمنځ یوه رابطه ده.

لاندې شکل څلور بشقابه منې دي چې په هربشقاب کې دوه، دوه دانې منې دي.

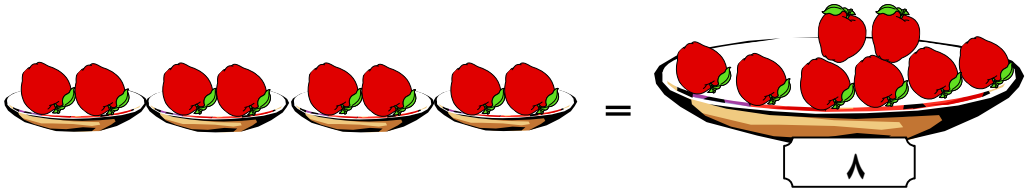

د ټولو منو شمېر ۸ = ۲ × ۴ دي.

اوس که چېرې ۸ دانې منې په ۴ بشقابوکې وویشو په هر بشقاب کې ۲ دانې منې راځي یعنې.

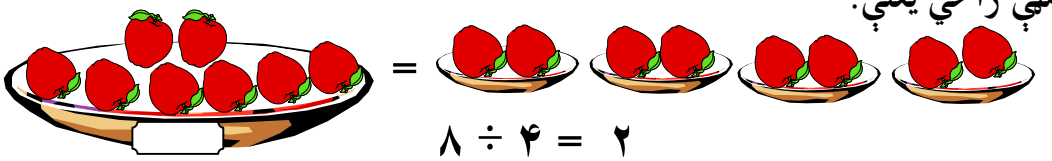

۸ ÷ ۴ = ۲

په همدې ډول که چېرې ۸ دانې منې په ۲ بشقابوکې وویشو.

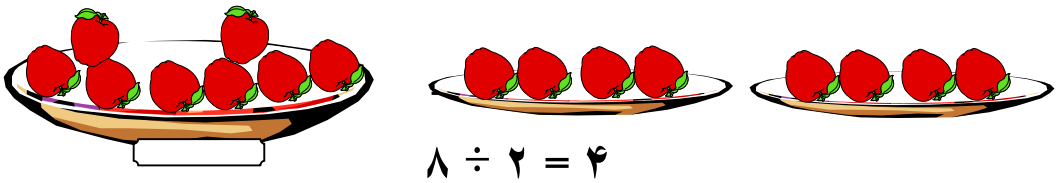

۸ ÷ ۲ = ۴

۴ × ۲ = ۸

لیدل کېږي چې په هربشقاب کې ۴ دانې منې دي نو ویلای شو. که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې ووېشل شي د ویش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقسوم علیه د وېش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال: ۶ ÷ ۳ = ۲

۶ ÷ ۲ = ۳

۳× ۲ = ۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د یوه عدد ویشل په خپل عدد باندې (په خپل ځان)

هدف: زده کوونکي د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې یو عدد په خپل ځان وویشل شي پایله یې (۱)ده.

په یوه بشقاب کې ۳ دانې منې دي، فرهاد هغه پــه ۳ کوچنیــو بــشقابونو کې ویشي لیدل کېږي چې په هر بشقاب کې یوه دانه منه راځي.

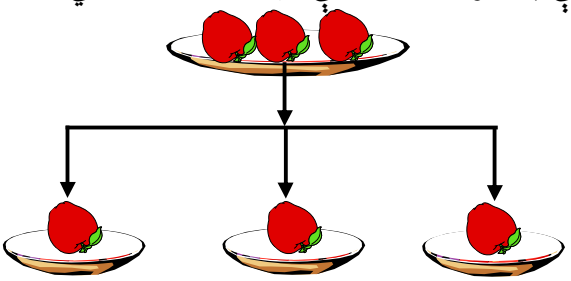

پورتنۍ ویشنه په ریاضي کې داسې لیکل کیږي.

۳ | ۳
۱
_ ۳
۰

یا ۱ = ۳ ÷ ۳

له دې څخه ویلای شو هر عدد چې په خپل ځان وویشل شي د هغــه حاصــل (خارج قسمت) یو دی نو لیکلای شو چې:

۱ = ۴ ÷ ۴ ۱ = ۱ ÷ ۱

۱ = ۵ ÷ ۵ ۱ = ۲ ÷ ۲

۱ = ۳ ÷ ۳

تمرین: لاندې پوښتنې حل کړئ.

۸ ÷ ۸ = ? ۶ ÷ ۶ = ?

۹ ÷ ۹ = ? ۷ ÷ ۷ = ?

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

د یوه عدد ویشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې وویشل شي نتیجه یې په خپله هم هغه عدد ده.

ګرانو زده کوونکو تاسو هر یو خپل ټولګیوال ته ۲ ټوکه کتـــابچې ورکـــړئ او وواياست چې ستاسو دټولیګوال په لاس کې څو ټوکـــه کتـــابچې دي. حتمـــي ستاسو ځواب (۲) دی، چې په حقیقت کې د یوه عدد ویشل په (۱) ده. د دې عمل ریاضي شکل یې داسې لیکو.

۲ | ۱
−۲ ۲
۰

یا ۲ = ۱ ÷ ۲

په همدې ډول که چېرې شریف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې یوې خور نازي ته ور وبخښي ویلای شئ چې نازي به څو قلمونه ولري؟ دې پوښتنې په ځواب تاســـو ټول پوهېږئ چې نازي ۳ قلمونه لري. چې داعمل هم د یوه عدد ویشل پـــه (۱) باندې دی. د دې ریاضي شکل داسې دی. ۳= ۱ ÷ ۳

له دې مثالونو څخه پوهیدلای شو هر عدد چې په (۱) باندې وویـــشل شـــي د ویش حاصل یې په خپله هم هغه عدد دی.

نو لیکلای شو چې:

۲ = ۱ ÷ ۲
۳ = ۱ ÷ ۳
۴ = ۱ ÷ ۴
۵ = ۱ ÷ ۵

تمرین لاندې پوښتنو ته شفاهي ځواب وواياست.

۸ ÷ ۱ = ? ۶ ÷ ۱ = ?
۹ ÷ ۱ = ? ۷ ÷ ۱ = ?

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل
د اندازه کولو واحدونه
اووه پنځوسم لوست
غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې په پخوا وختوکې د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کیده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپیژندلو لپاره چمتو کړئ.

په خپل ټولګي کې د اندازې نیولو لپاره یو شئ وټاکئ د هغه جګوالي او یا اوږدوالي اندازه کړئ.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکئ.

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړئ ا و چارټ بشپړ کړئ.

	زه څه شئ اندازه کوم	داندازه کولو واحد	اندازه نیول
۱	ور	دزده کوونکي لویشت	کابو ۲۰ لویشتې
۲	_____	_____	کابو _____
۳	_____	_____	کابو _____

کورنۍ دنده: د موسکا قد یې اندازه کړ چې څومره دی، لومړی یې په لوېشت سره اندازه کړل او وروسته یې په پنسل سره اندازه کړ.
آیا ویلای شئ چې د موسکا قد څولوېشتې او یا څو پنسله شوی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کوونکي دمعیاري واحدونو په ګټه اوپه ورځني ژوند کې دهغو داستعمالولو په طریقه پوه شي.

متر: د شیانو اوږدوالی په متر سره اندازه کوي چې یومنل شوې معیاري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالی، د دړې اوږدوالی، ستاسو د ټولګي اوږدوالي... پـــه متر سره اندازه کېږي. لاندې شکل د یوه متر نمونه ده. یو متر په سلو مساوي برخو ویشل شوی دی او د هغه هرې برخې ته سانتي مترواي یعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

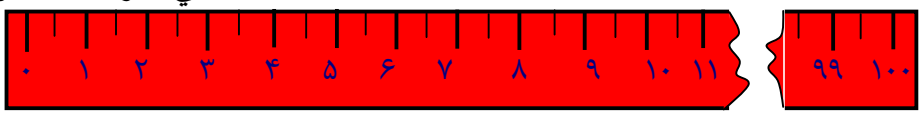

خط کش: کوچنی اولنۍ اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه کېږي تاســـو کولای شئ د خپل کتاب اوږدوالی او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. او په همدې ډول کولای شئ د خپل قلم اوږدوالی دخط کش په واسطه انـــدازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا یو خط کش ده او ۱۰ سانتي متره اوږدوالی لري.

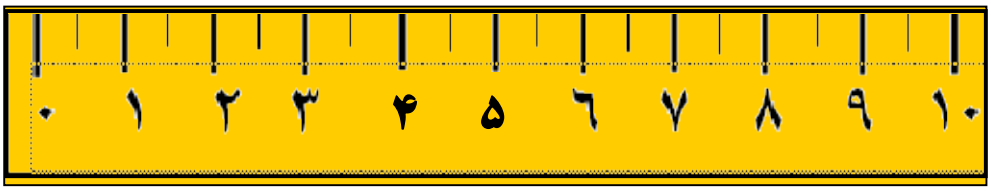

د خپلې لوېشتې اندازه دخط کش په واسطه معلومه کړئ او وواياست چې څو سانتي متره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه له یو متر څخه اوږد یم.

۱ متر ۱۰ دیسي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰ سانتي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰۰ ملي متره کېږي.

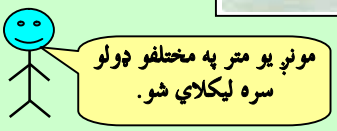

تخمین یې کړئ تقریباً څومتره، د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ.

اوږدوالي په ملي متر، سانتي متر، اومتر سره تخمین او هم اندازه یې کړئ _____

	د لاندې شیانو اندازه اخیستل	تخمیني	اندازه نیول
۱	له سره د پښو ترګوتو پورې	کابو _____ متره	کابو _____ متره
۲	ستاسو د مېزجګوالی	کابو _____ متره	کابو _____ متره
۳	د ټولګي اوږدوالی	کابو _____ متره	کابو _____ متره
۴	د ټولګي د بر واټن	کابو _____ متره	کابو _____ متره
۵	د ټولګي د څلورو خواو اندازه	کابو _____ متره	کابو _____ متره
٦	ستاسو د څوکۍ اوږدوالی	کابو _____ متره	کابو _____ متره
۷	ستاسو د ټولګي د وره لوړوالی	کابو _____ متره	کابو _____ متره

کورنۍ دنده:

حل یې کړئ: د حیدر د تنې لوړوالی ۱۳۰ سانتي متـــره دی او د ادریـــس د تنـــې لوړوالي ۱۱۵ سانتي متره دی د حیدر د تني اوږدوالی څومره زیات دی؟ _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پنځوسم لوست
د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه

هدف:زده کوونکي دې ته چمتو شي چې دهندسي شکلونو دچاپیریال (محیط) داندازه کول دپاره دخط کش څخه کار واخلي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تیرو لوستونوکې د خط کش له نامه سره بلد شوي یاست. او پوهېږئ چې د لنډ اوږدوالي اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي، مثلاً که چېرې وغواړو د یوه پنسل، اوږدوالی اندازه کړو د خطکش د صفر ټکی (نقطه) د پنسل په یوه سر باندې ایږدو، وینو چې د قلم بل سر د خط کش له کومي درجې سره مطابقت کوي، څرنګه چې د پنسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي نو وایو چې د پنسل قلم اوږدالي یا اندازه ۱۰ سانتي متره دي.

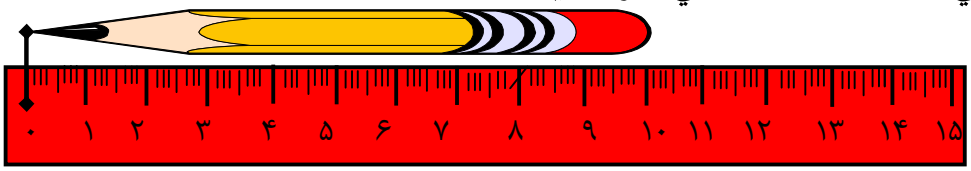

او په همدې ډول دا ●————● یوټوټه خط دئ. د دې ټوټه خط اندازه یا اوږدوالی څرنګه چې د پنسل اوږدوالی مو معلوم کړئ، په هم هغه ډول یې اندازه کوو لیدل کیږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره یا ۵۰ ملي متره دئ.

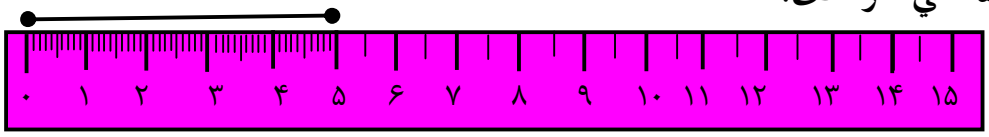

که چېرې وغواړو چې یو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره دخط کش په مخ په نښه کوو.

د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ یو خط کش استعمال کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- یو سانتي متر څو ملي متره کیږي

یو سانتي متر _____ ملي متره کیږي.

۲- ۲ سانتي متره څو ملي متره کیږي؟

۲ سانتي متره _____ ملي متره کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۳ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟

۳سانتي متره _____ ملي متره کيږي.

۴. ۴۰ ملي متره څو سانتي متره کيږي؟

۴۰ ملي متره _____ سانتي متره کيږي.

۵. ۱۵ ملي متره څو سانتي متره کيږي؟

۱۵ ملي متره _____ سانتي متره او_____ ملي متره کيږي.

تمرين

لاندې ټوټه خطونه دخط کش په واسطه اندازه کړئ او وواياست چې هر يو يې څو سانتي متره او څو ملي متره دي.

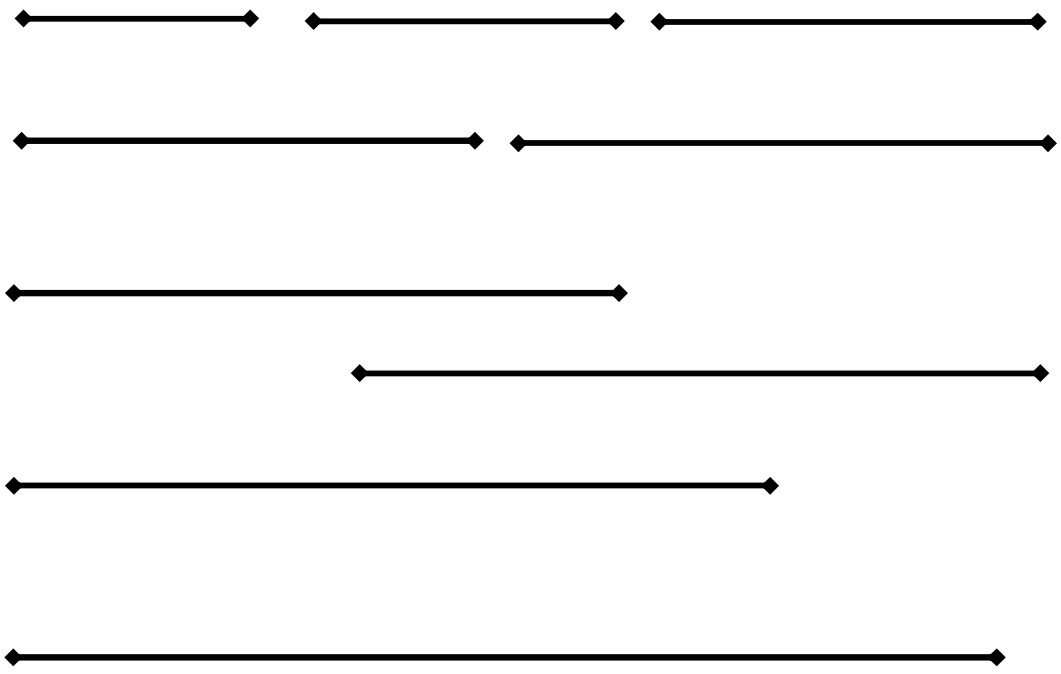

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل (هندسه)
شپیتم لوست
د هندسي شکلونو پیژندنه

هدف: څرنګه چې زده کوونکي په ورځنۍ ژوند کې دهندسې ساده شکلونو سره مخامخ کیږي نولازمه ده چې د هغو سره پیژندګلوي ولري.

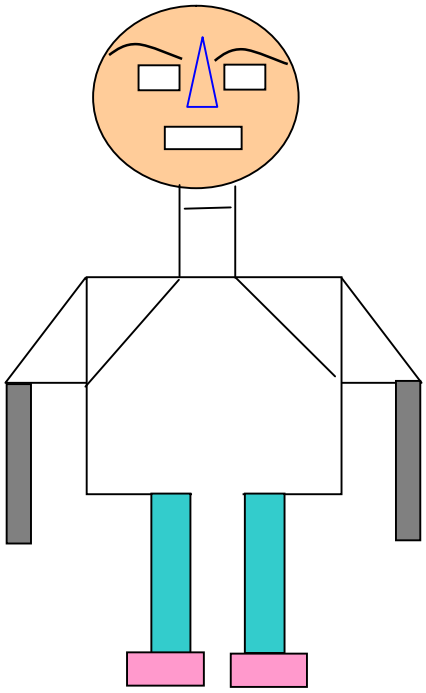

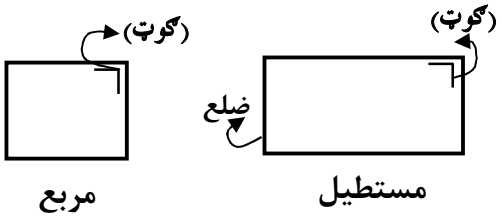

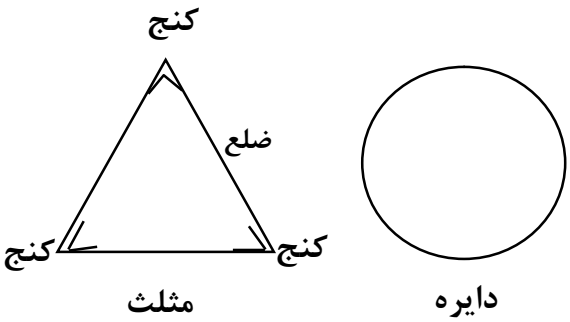

تمرین:

۱– د(سرې کې) په شکل کې مستطیل، مربع، دایره او مثلث وښایاست.

۲– په پورتنۍ شکل کې څومستطیلونه، څو مربع ګانې، څو دایري او څو مثلثونه لیدلای شئ.

۳– په مخامخ شکل کې څو مثلثونه څو مربع ګانې څو دایري او څو مستطیلونه دي وښایاست.

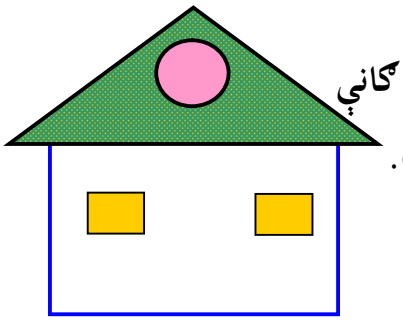

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- شکلونوته مخامخ نومونه شته دي، تاسو خپلو کتابچو ته نقل کـــړئ. د یوه تیر په واسطه شکل داړوند نامه سره ونښلوي، ګوټونـــه (کـــنج) او ضلعي یې وښایاست.

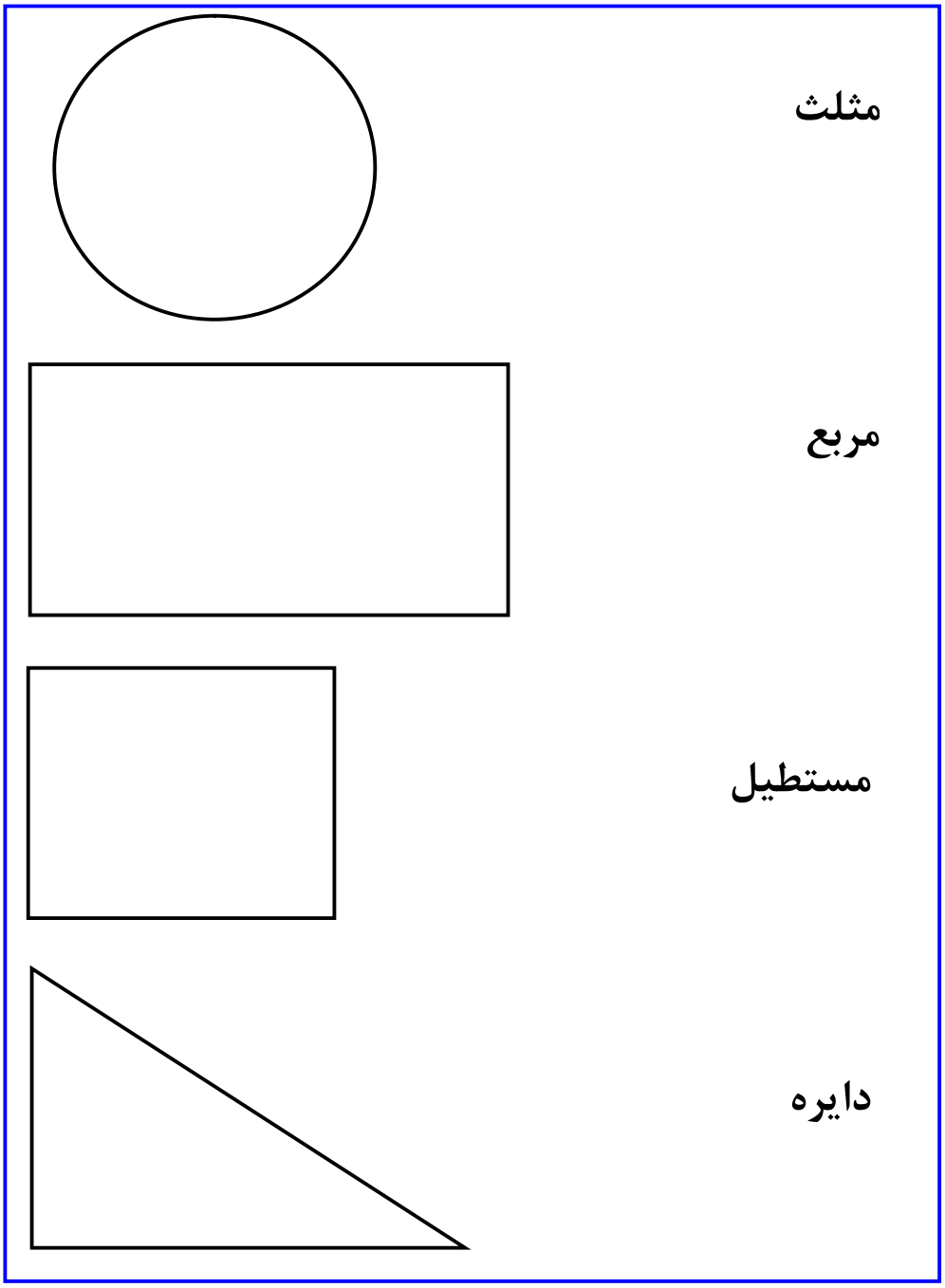

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په لاندې هندسي شکلونو کې دمربع ګانو، مستطیلونو، دایـــرو او مثلث شمېر پیداکړئ.

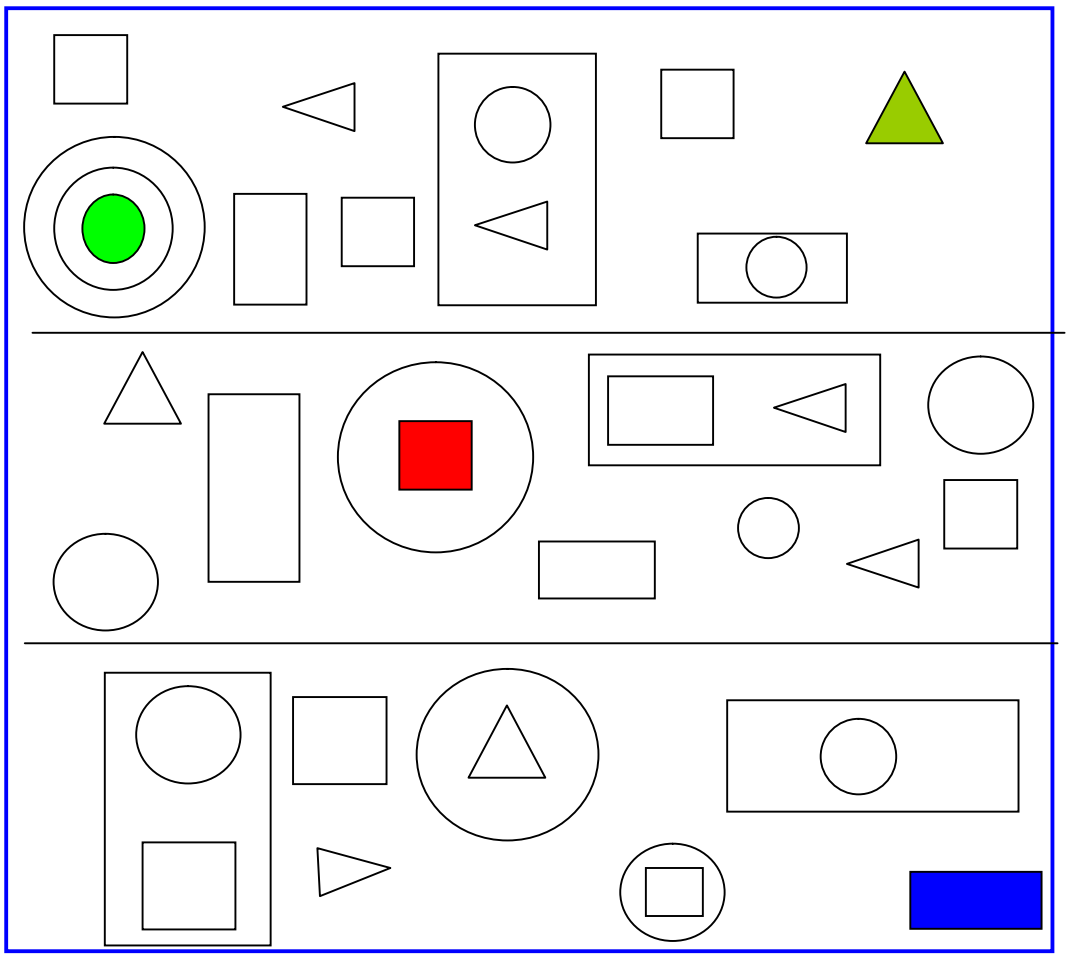

٦– د خپل کور په چاپېریال (محیط) کې کوم شیان دایروي شـــکل، کـــوم شیان مثلث شکل، کوم شیان مستطیل شکل او کوم شیان مربع شـــکل وینئ نوم یې واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محیط

د یوه شکل ګرد چاپیرواټن دهم هغه شکل دمحیط په نامه یادیږي.

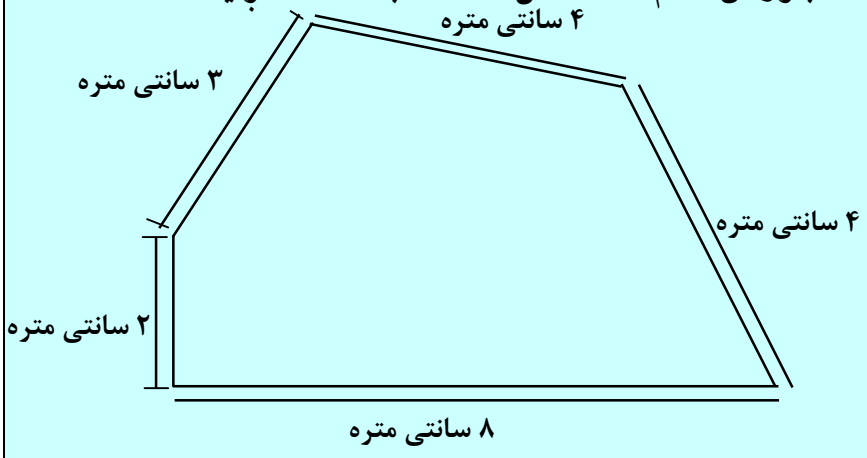

۲۱ سانتي متره = ۲ + ۳ + ۴ + ۴ + ۸

محیط = ۲۱ سانتي متره

وار ونیسئ دڅنډو داوږدوالي اندازه جمع کړئ ترڅو محیط پیداکړئ.

۱.

ګردچاپیره ——— سانتي متره

محیط= ——— سانتي متره

۲.

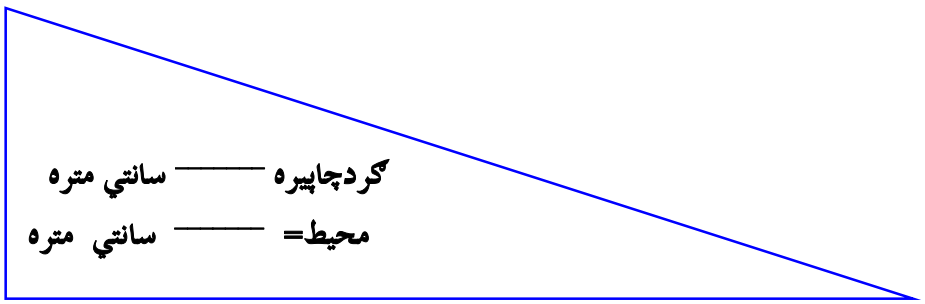

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

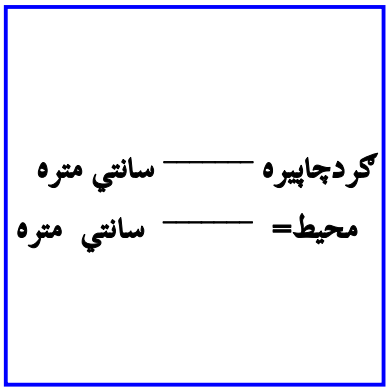

۴. وار ونیسئ دڅنډو اوږدوالی اندازه کړئ، جمع یې کړئ، ترڅو محیط یې پیداکړي.

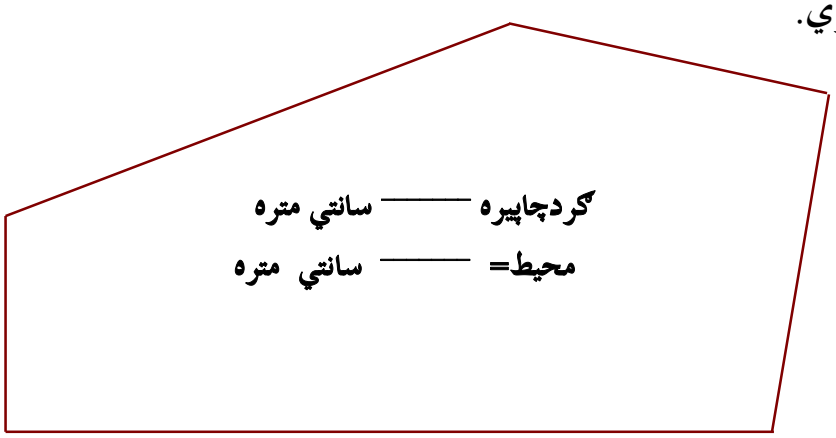

۵. په خپله خوښه یو شکل رسم کړئ وروسته د هغه محیط په سانتي متر سره اندازه کړئ.

کورنۍ دنده: په کورکې دوه شکله پیداکړئ اودهغو محیطه اندازه کړئ او دې ته چمتو شئ چې خپلې نتیجې په ټولګي کې ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل
د کسر پیژندل په عملي توګه
یو شپیتم لوست
په هندسي شکلونوکي کسر

هدف: دکسر پیژندنه او معرفت دزده کوونکو دپاره ده او په هندسي شکلونوکي دکسر ښوونه او پوهیدل دزده کوونکو لپاره ډیره آسانه لاره اوطریقه ده.

مساوی او نامساوی برخي

برخي په عيني اندازه نه دي.

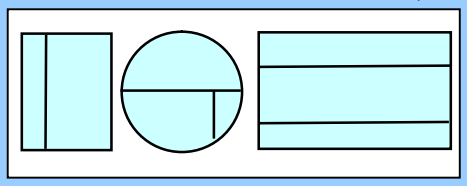

دا مساوي برخي نه دي.

برخي په عيني اندازه دي.

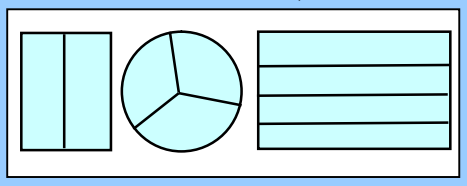

دا مساوي برخي دي.

لاندې هر یو شکل په څو برخو ویشل شوی دی دشکلونو کومه ګڼه په مساوي برخو او کـــوم یـــو دشکلونو په نامساوي برخو ویشل شوی دی. لست یې کړئ د مثال څخه کار واخلئ.

برخي ۲ نا مساوي **مساوي** 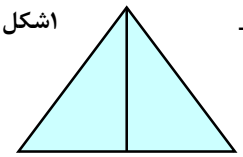 ۱شکل	برخي ۳ مساوي **نا مساوي** 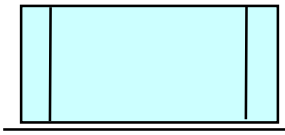 ۲شکل
برخي ــــ مساوي نا مساوي 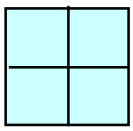 ۳شکل	برخي ــــ مساوي نا مساوي 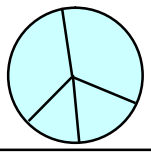 ۴شکل
برخي ــــ مساوي نا مساوي 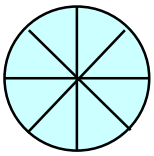 ۵شکل	برخي ــــ مساوي نا مساوي 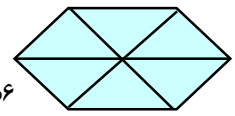 ۶شکل
برخي ــــ مساوي نا مساوي 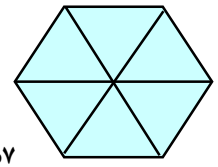 ۷شکل	برخي ــــ مساوي نامساوي 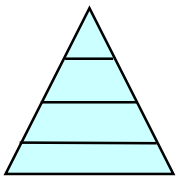 ۸شکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنګ سره رنګ کړئ.

۹.

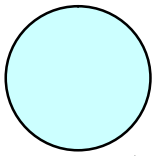

۴ مساوي برخې

۱۰.

۳ مساوي برخې

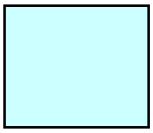

٦ مساوي برخې

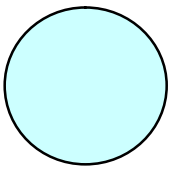

۸ مساوي برخې

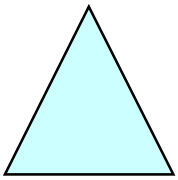

دوه مساوي برخې

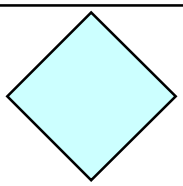

۲ مساوي برخې

کورنۍ دنده: ۴ مساوي برخې رسم کړئ ترڅو نوی شکل جوړ کړئ.

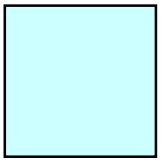

مثلث جوړکړئ.

مستطیلونه جوړ کړئ.

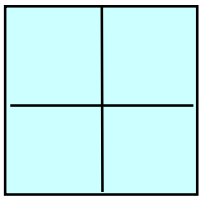

مربع ګاني جوړي کړئ.

چې مربع نه وي.

دا یوه منه ده

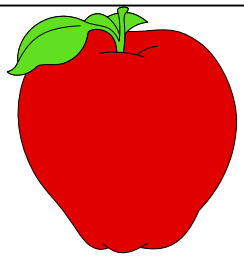

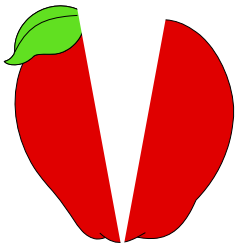

دا منه په دوو مساوي برخو ویشل شوي ده هره برخه د منې یوه، دوهم برخه جوړه وي اوهري برخې ته یو دوهم $\frac{۱}{۲}$ وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایو مثلث دی

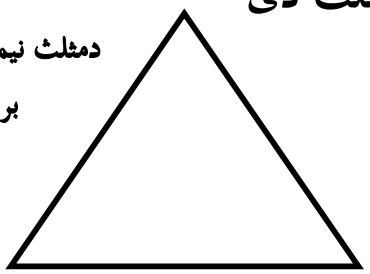

دمثلث نیمایي یا دمثلث $\frac{۱}{۲}$ برخه

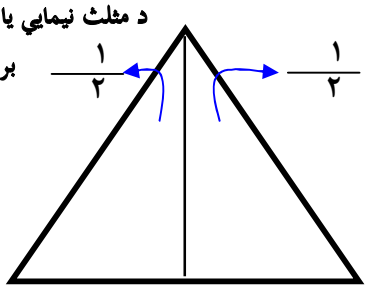

د مثلث نیمایي یا د مثلث $\frac{۱}{۲}$ برخه

دایوه مربع ده

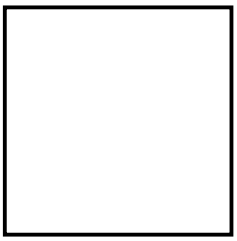

دریمه برخه یا $\frac{۱}{۳}$ برخه

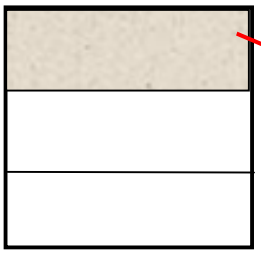

دامربع په دري مساوي برخوویشل شوي ده.
هره برخه دټولي مربع دریمه برخه جوړه وي.

دایو مستطیل ده.

دمستطیل څلورمه برخه یا ($\frac{۱}{۴}$) برخه دمستطیل

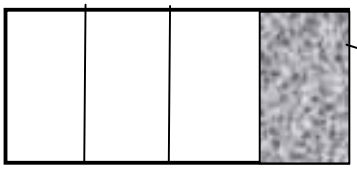

دامستطیل دی په څلورو مساوي برخو ویشل شوی دی، هره برخه د مستطیل څلورمه برخه جوړه وي.

دا یوه دایره ده

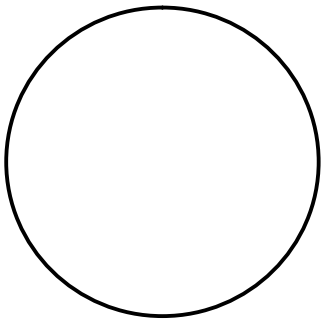

ددایرې نیمایي یا ددایرې ($\frac{۱}{۲}$) برخه

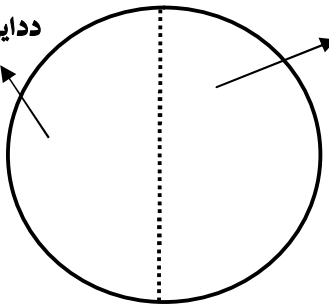

ددایرې نیمایي

دا یوه دایره ده اوپه دوو مساوي برخو ویشل شوې ده، هر یوه د دې دوو برخو څخه یوه دوهمه برخه د دایرې بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه شپیتم لوست

د یوه کسري برخې ښوونه

هدف: زده کوونکي پوه شئ چې په څو مساوي برخو ویشل شوي ده یوه برخه یې په کسري شکل ولیکي او هم سرچپه یې یوڅومه برخه په شکل کې وښودلای شي.

له ۴ مساوي برخو څخه یوه برخه یې یوه څلورمه بلل کیږي.

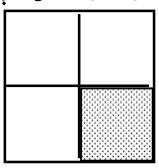

شنه رنګه مربع یوه څلورمه ده

دري مساوي برخې دي هره برخه یې یوه دریمه بلل کیږي.

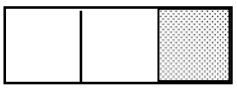

شنه رنګه مربع یوه دریمه

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نیمایي یا یوه، دویمه بلل کیږي.

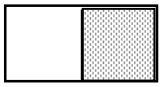

شنه رنګه مربع نیمایي یا یوه دویمه ده

څو نیمایي یو بشپړ شی جوړوي؟

څو څلورمي یو بشپړ شئ جوړوي؟

۱. نیمایي یې رنګ کړی.

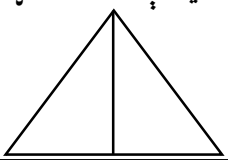

۲. یو دریمه یې رنګ کړئ.

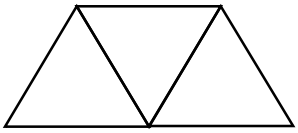

۳. یو دریمه یې رنګ کړئ.

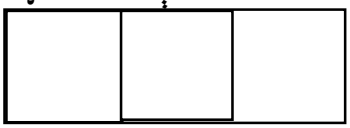

۴. څلور واړه خانې یې رنګ کړئ.

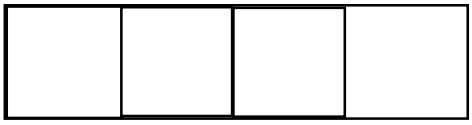

۵.

یوڅلورمه وښیاست

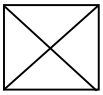

$\frac{۱}{۴}$

۱ شنه برخه / ۴ مساوي برخو

یو دریمه وښیاست

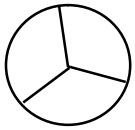

$\frac{۱}{۳}$

۱ شنه برخه / ۳ مساوي برخو

یودویمه وښیاست

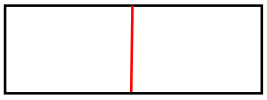

$\frac{۱}{۲}$

۱ شنه برخه / ۲ مساوي برخو

کسری خط (دبرخط)

$\frac{۱}{۴}$ ، $\frac{۱}{۲}$ او $\frac{۱}{۳}$ کسر بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق اوتمرین: لاندې جدول بشپړ کړئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

دکسر رنګ شوې برخې ولیکئ	رسم	مساوي برخې
۱- $\frac{۱}{۴}$ دمساوي برخو څخه یوه یوه برخه رنګ شوې ده یا دشکل څلورمه برخه رنګ شوې ده.	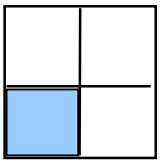	۴
۲- $\frac{\square}{\square}$	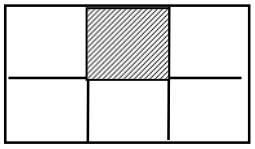	
۳- $\frac{\square}{\square}$	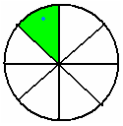	

په لاندې شکلونوکې د رنګ شوو برخو کسر ولیکئ.

۴- $\frac{\square}{\square}$ 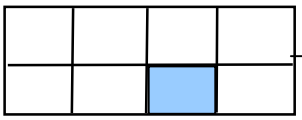 $\frac{\square}{\square}$ 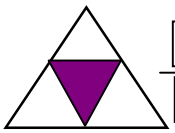 $\frac{\square}{\square}$ 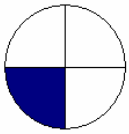

۵- $\frac{\square}{\square}$ 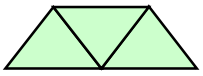 $\frac{\square}{\square}$ 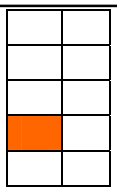 $\frac{\square}{\square}$ 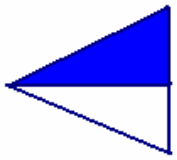

۶- $\frac{\square}{\square}$ 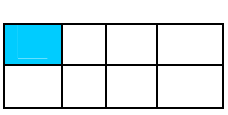 $\frac{\square}{\square}$ 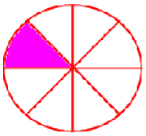 $\frac{\square}{\square}$ 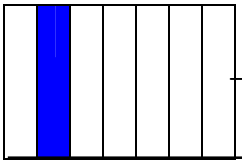

زده کوونکي دې ٦ مه ګڼه پوښتنه دکورنۍ دندې په توګه په کورکې حل کړي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library